

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Naturalizace Rusů v České republice

Bakalářská práce

Autor práce: Tatiana Sinenkaia

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Skripnik, Ph.D.

Praha 2014

Bibliografický záznam

SINENKAIA, Tatiana. *Naturalizace Rusů v České republice*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta humanitních studií, 2014. 103 stran. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Ondřej Skripnik, Ph.D.

Anotace

Bakalářská práce „Naturalizace Rusů v České republice“ pojednává o naturalizaci (tj. udělení státního občanství cizinci na jeho žádost). Primárně je zaměřena na naturalizaci Rusů v České republice v současné době. Empirický výzkum byl proveden mezi Rusy žijícími na území České republiky dostatečně dlouho, aby již měli možnost získání českého občanství.

Cílem bakalářské práce je porozumět, jak Rusové reflektují problematiku získávání českého občanství, jejich důvody podání žádosti o občanství či možné důvody jeho odmítnutí, jejich vnímání vlastní identity a její postupnou proměnu.

Klíčová slova

naturalizace, Rusové, identita, migrace, integrace, etnicita, národnost, občanství

Annotation

Bachelor thesis "Naturalization of Russians in the Czech Republic" is about naturalization (that means the granting of citizenship by foreigner at his request). It is primarily focused on the naturalization of Russians in the Czech Republic at present. The empirical research was conducted among Russians who have lived in the Czech Republic long enough to have the opportunity to obtain Czech citizenship.

Aim of this work is to comprehend how the Russians reflect on the issue of acquisition of Czech citizenship, their reasons for applying for citizenship or the possible reasons for his refusal, their perception of their own identity and its gradual transformation.

Keywords

naturalization, Russians, identity, migration, integration, ethnicity, nationality, citizenship

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v repozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 15. 05. 2014

Tatiana Sinenkaia

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Ondřeji Skripnikovi, Ph.D. za jeho cenné rady, ochotu, připomínky a čas, který mi při vedení bakalářské práce věnoval. V neposlední řadě také děkuji všem informátorům za poskytnuté informace a čas.

Obsah

ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST	3
1. Etnikum	3
2. Etnicita	4
2.1. Teoretické přístupy	4
2.2. Definice etnicity	8
3. Identita	8
3.1. Teorie a definice pojmu	9
3.2. Etnická identita	9
3.3. Etnické anomálie	10
4. Národ a nacionalismus	11
4.1. Etymologie národa a nacionalismu	11
4.2. Teorie a definice pojmů	12
4.3. Národ	13
5. Národní identita	14
6. Migrace a transnacionalismus	16
6.1. Teorie migrace	16
7. Transnacionalismus	19
8. Státní občanství	20
9. Naturalizace	21
9.1. Důležitost právního statutu	22
9.2. Získání státní příslušnosti	23
9.3. Nabývání českého státního občanství udělením	24
9.4. Nabývání státního občanství České republiky prohlášením	28
10. Dvojí občanství	29
10.1. Vznik dvojího občanství	30
10.2. Argumenty proti dvojímu občanství	30
10.3. Argumenty pro dvojí občanství	31
11. Rusové v České republice	32
12. Vlny ruské migrace	33
12.1. První vlna migrace (1918-1948)	33
12.2. Druhá vlna migrace (1948-1989)	33
12.3. Třetí vlna migrace (po 1989)	34

METODOLOGIE	35
1. Výzkumné otázky	36
2. Techniky sběru dat.....	36
3. Výběr vzorku a prostředí výzkumu	38
4. Analýza získaným dat	39
5. Hodnocení kvality výzkumu	39
6. Etické otázky výzkumu	40
EMPIRICKÁ ČÁST	41
Výsledku výzkumu	41
1. Důvody migrace	41
2. Průběh pobytu v České republice	43
3. Učení se jazyku.....	44
4. Výhody a nevýhody migrace do ČR.....	45
5. Vztah mezi Čechy a Rusy	46
6. Domov.....	46
7. Ruská identita – uchovávání si svého „ruství“:	47
7.1. Ruský jazyk	48
7.2. Ruská kuchyně.....	49
7.3. Ruské tradice	50
7.4. Pravoslaví	51
7.5. Volba přátel a partnerů.....	52
7.6. Udržování kontaktu s Ruskem.....	53
8. Integrace v české společnosti	53
9. Průběh naturalizace.....	55
9.1. Zkušenosti s úřady	55
9.2. Důvody podání žádosti.....	55
9.3. Výhody českého občanství.....	56
9.4. Důvody nepodání žádosti	57
9.5. Popis průběhu naturalizace – udělením a prohlášením.....	58
10. Proměna identity	60
11. Národní identita.....	61
ZÁVĚR	63
Prameny:	65
Použitá literatura.....	65
Internetové zdroje:	68
Legislativní dokumenty:	70
Ostatní zdroje:	70

Seznam příloh	71
Příloha č. 1: Modelový test z českých reálií pro účely udělování státního občanství ČR	72
Příloha č. 2: Modelový test z českého jazyka pro účely udělování státního občanství ČR	79
Příloha č. 3: Dotazník k žádosti o udělení státního českého občanství.....	94
Příloha č. 4: Listina o udělení státního občanství	97
Příloha č. 5: Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky	98
Příloha č. 6: Otázky pokládáné při rozhovorech.....	100
Příloha č. 7: Informovaný souhlas v českém jazyce	102
Příloha č. 8: Informovaný souhlas v ruském jazyce.....	103

ÚVOD

„*Odkud přicházíme, co jsme a kam jdeme?*“ Stejně jako Paul Gauguin si při malování obrazu pokládal otázky po povaze lidské existence, tak i nás dnes zajímají odpovědi na podobné otázky. [Havránková, 2012] Ještě silněji doléhají na emigranty, kteří z různých důvodů opustili svou vlast a dlouhodobě se usídlili v jiné zemi.

O problematiku proměny identity a integrace v hostitelské zemi, jejíž „konečnou fázi“ je naturalizace, jsem se začala zajímat právě ve chvíli, když jsem byla otázána, kdo jsem, a já nedokázala nalézt jednoznačnou odpověď.

Ve své bakalářské práci se primárně věnuji současné ruské menšině v České republice. Drbohlav [1999] a Sládek [2010] ukazují, že se jedná o početnou a specifickou skupinu emigrantů. Již za první republiky bývalé Československo podporovalo zdejší ruskou emigraci, která zde našla svůj nový domov. Odlišná motivace, ale stejný cíl charakterizuje i současnou ruskou menšinu. Patří mezi menšiny, které se v České republice často usídlují natrvalo a plánují zde prožít svůj život. Téma naturalizace je tak pro většinu emigrantů živou otázkou. K této menšině mám také díky svému jménu, znalosti ruštiny a sdílenému osudu snadnější přístup. Druhou stranou téže mince jsou sdílené předsudky a perspektiva. Uvědomuji si, že si právě kvůli tomu musím hlídat reflexivitu.

Změna prostředí vede k tomu, že původní identita je ovlivňována majoritní kulturou hostitelské země. V důsledku migrace vyvstává problematika možné změny identity. Ruští imigranti jsou neustále vystaveni české kultuře a je na nich, jak se k této změně postaví, zda se jí přizpůsobí, přijmou nebo se vůči ní vyhraní. V rámci bezproblémového soužití s českou společností si imigranti zpravidla uvědomují nezbytnost přizpůsobit se alespoň částečně českému kulturnímu prostředí.

Cílem práce je porozumět, jak Rusové vnímají problematiku získávání českého občanství a jak případně reflektují svoji proměnu během pobytu v České republice. Dále se budu zajímat o atributy konstruující subjektivní identitu mých informátorů. Také rozeberu migrační politiku České republiky, postoj a požadavky při udělování občanství cizincům. S tím souvisí nový zákon (který vešel v platnost od 1. 1. 2014), který žadatelům umožňuje získat české občanství a přitom se nevzdát svého původního.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou, empirickou. V teoretické části budou představeny koncepty a pojmy týkající se identity, emigrace a integrace, s nimiž budu pracovat v empirické části. Dále čtenáři přiblížím specifika ruské menšiny a aspekty, skrze které si utvářejí svou identitu - kulturu, zvyky a společný původ. Podívám se na vlny emigrace Rusů do České republiky a na samotný proces získávání občanství.

V praktické části se budu zabývat analýzou a interpretací dat získaných během rozhovorů s příslušníky ruské menšiny v České republice. Na konci práce shrnu výsledky získané výzkumem.

Ve své práci jsem vycházela z literatury zabývající se migrací, identitou, naturalizací a ruskou komunitou v České republice zahraničních (Eriksen, Masure, Szalo,...) a českých autorů (Barša, Baršová, Bittnerová, Moravcová, Hirt a další).

TEORETICKÁ ČÁST

„Lidé dělají své dějiny sami, ale nedělají je tak, jak jim napadne, za okolností, které si sami zvolili, nýbrž za okolností, které tu bezprostředně nacházejí.“

Karl Marx

1. Etnikum¹

Během svého výzkumu jsem se zabývala vztahy mezi etniky (Rusové a Češi) a jejich vlivem na sebe, proto následující kapitolu věnuji objasnění pojmu a teoriím zabývajících se etniky.

Výrazem „etnikum“ se společenské vědy nezabývaly až do 60. let 20. století. Od té doby je hojně používáno, ale jeho vymezení je problematické. Problém nastává při definování hranic dané etnické skupiny. Máme sice kritéria vymezující etnikum - jazyk, politické uspořádání, zvyky, nemusí však platit u všech skupin, které se jako etnikum definují.

Podle Thomase H. Eriksena jsou etnické skupiny samostatné jednotky, které si uvědomují existenci jiných skupin a jsou s nimi v interakci. Češi a Rusové žijící v České republice jsou příkladem této interakce mezi etniky. Stejně jako Eriksen se přiklání k názoru, že v jistém smyslu díky tomuto kontaktu etnické skupiny vznikají. [Eriksen, 2012, s. 33] Etnika se tedy netvoří v izolaci od ostatních. Můžeme si představit symbolickou hranici, která stojí mezi „my“ a „oni“, a která je ustavena na základě tzv. *boundary markers*, to znamená rozlišovacích znaků, jejichž význam je čten stejně z obou stran této hranice. [Hirt, 2007, s. 91]

Všechny teorie zabývajících se etniky se shodnou, že jedním z nedůležitějších znaků etnika je jeho odlišnost od jiných skupin. Kritéria vymezující etnickou skupinu můžeme rozdělit do dvou kategorií - na „objektivní“ (náboženství, jazyk, zvyky, původ, území) a

---

¹ Slovo etnikum „pochází z řeckého „ethnos“ (jež má vlastní původ ve slově „ethnikos“), které nejprve znamenalo barbar nebo pohan.“ [Eriksen, 2012, s. 21] V tomto smyslu se tento termín používal až do poloviny devatenáctého století, kdy začal odkazovat k „rasovým“, čili výhradně fyzickým charakteristikám lidí. Od počátku dvacátého století se začali do jeho definičního pole prolínat i charakteristiky kulturní. [Hirt, 2007, s. 86]

„subjektivní“. Se subjektivní charakteristikou etnika se můžeme setkat u Michaela Moermana, který zkoumal etnickou skupinu Lueů, která však neměla specifický způsob jazyka, zvyky ani náboženství. Moerman shrnul, že „člověk je Luem díky schopnosti nazývat se Luem a věřit tomu, schopnosti jednat způsobem, jímž potvrzuje své luéství.“ [Eriksen, 2012, s. 35] Podobným způsobem jsem analyzovala i svá získaná data o Rusech. Kromě objektivních charakteristik ruské menšiny – jako je pravoslavné křesťanství, ruština, stát Rusko apod., má i subjektivní znaky, které nejsou přesně definované. Rusové si mohou různým způsobem uchovávat a potvrzovat své „ruství“. Pro někoho to může znamenat vaření tradičních ruských pokrmů, slavení pravoslavných svátků, zájem o politické a sociální dění v Rusku, časté návštěvy Ruska a udržování kontaktu s příbuznými a kamarády v Rusku nebo například čtení ruskojazyčné literatury.

2. Etnicita²

V následující kapitole představím pojem „etnicita“ a teoretické koncepce, které se jí zabývají. Přestože je v dnešní době mnohými (ať již odborníky nebo laickou veřejností) daný termín používán, jeho definice je značně „problematická“. Obecně se výraz etnicita používá jako vlastnost etnika, která ho odlišuje od jiných etnik. Například Eriksen však tuto definici, která přepokládá vlastnost jako něco etniku „přirozeně vlastního“, popírá. Všichni autoři zabývající se etnicitou se shodnou, že etnicita má něco společného s klasifikací lidí a aspekty vztahů mezi jakýmkoliv skupinami, které jsou jak vlastními členy, tak ostatními nahlíženy jako kulturně odlišné. [Eriksen, 2012, s. 22]

2.1. Teoretické přístupy

Mezi nejznámější antropologicko-sociologické přístupy k etnicitě patří *primordialismus* (*esencialismus*), *instrumentalismus* a *konstruktivismus*. [Barša, 1999, s. 69] Primordiální teorie (Geertz, Shills) zastává názor, že etnicita je jedinci dána narozením a je v něm zakořeněná. Etnické skupiny jsou kulturně dané a determinované. Na druhou stranu instrumentální teorie (Cohen) definuje etnicitu jako něco, co vzniklo v průběhu času za

---

² Termín jako takový je poměrně nový, Glazer a Moynihan poukázali na fakt, že se poprvé objevuje v Oxford English Dictionary teprve v roce 1972. Známe však slovo „etnický“, které je mnohem starší. [Eriksen, 2012]

účelem získání politické moci, statků nebo jiných výhod. Kultura v těchto případech vstupuje do etnicity pouze v případě, že může být využita (k politickým účelům apod.) Konstruktivismus (Baumann) klade důraz na vědomé utváření etnicity jedincem.

Primordialismus

Nejstarší přístup k etnicitě zastává představu o původní etnicitě ve smyslu kmenové příslušnosti, která je dána. Podle Barši [1999, s. 71] je „místo narození, příbuzenské vztahy, náboženství, jazyk a sociální praktiky něčím, co předem zařazuje jednotlivce do určité skupiny soukmenovců a odlišuje od ostatních. Tyto vazby jsou chápány jako neměnné a svobodnou vůlí nezměnitelné danosti lidské existence. [...] Spojitosti krve, řeči, zvyku atd. se zdají mít v sobě nevyslovitelnou a často nepřemožitelnou nutnost. [...] Obecná síla takových primordiálních vazeb a jejich základní typy se liší od osoby k osobě, od společnosti ke společnosti a od jednoho období k druhému. Zdá se však, že snad pro každou osobu, v každé společnosti, takřka ve všech dobách pocházejí některé vazby více z pocitu přirozené – někteří by řekli duchovní – příbuznosti než ze sociální interakce.“ Příslušnost k národu (etniku) je tedy podle primordialismu chápáno jako vrozená součást lidské existence a národy jsou zde odpradávná.

Teorie primordialismu je pro mou práci nosná, protože jednou z příčin, proč není integrace migrantů v české společnosti snadná, může být i primordiální pohled na etnicitu, který je typický pro země střední a východní Evropy. Příslušnost k etniku či k národu není pojímána jako výsledek vědomého rozhodnutí člověka, ale jako daná narozením. Ladislav Holý ve své knize *Malý český člověk a skvělý český národ* tvrdí, že pro Čechy znamená být Čechem se zde narodit (a být vychováván jako Čech), mít češtinu za mateřský jazyk a mít české rodiče. Zároveň se jeho informátoři většinou shodli, že narodit se v České republice a hovořit česky automaticky neznamena být Čechem. Mnozí informátoři tvrdili, že národní identita je "v krvi každého z nás" a proto ani Romové či Židé, kteří se narodili v českých zemích a hovoří česky, nejsou Čechy, protože nemají českou krev a krev nelze změnit. [Miklasová, 2006] Podle těchto přísných kritérií je vidět, že ani skutečnost úspěšné naturalizace a plynulé znalosti jazyka nemusí vést k úplné integraci. Alespoň z pohledu příslušníků majoritní společnosti.

Instrumentalismus

Představitel instrumentalismu Abner Cohen považuje etnicitu za formu neformální politické organizace a je podle něj „nástrojem konkurenčního boje o omezené zdroje, které ale rámuje ideologie sdílené kultury, sdíleného původu a metaforického příbuzenství.“ [Eriksen, 2012, s. 83, 96] Lidé si tedy svou etnicitu v kontaktu s jinými etnickými skupinami uvědomují a využívají ji jako strategii k získání politické moci či prosazování svých zájmů. Svou odlišnou etnicitu při konfliktech mezi skupinami používají proti etnicitě protivníka. Pokud etnicita postrádá funkci a nevyplatí se ji již dále udržovat, dochází k jejímu zániku.

Podle Barši je pro instrumentalisty volba skupinové identifikace determinována především racionálním kalkulem výhodnosti. Lidé si vyberou tu příslušnost, od které očekávají největší zisk a nejmenší náklady. [Barša, 1999, s. 81] Roosens dodává, že etnickou identitu člověk změní pouze tehdy, když z toho má prospěch. [Eriksen, 2012, s. 85]

Během rozhovorů jsem pochopila, že i moji informátoři svou etnicitu pojmají instrumentalisticky a během různých situací a interakce mezi příslušníky různých etnických skupin „přepínají“. Zdůrazňují svou příslušnost k ruskému národu nebo naopak projevují svou integraci v české společnosti pomocí jazyka nebo znalostí o české kultuře apod.

Konstruktivismus

Konstruktivismus představuje přístup k národu jako k produktu, který vznikl až v moderní době za určitých společenských podmínek, neexistuje tedy odpradávná. Důraz je kladen na subjektivní definici národa a na otázky, jak a zda si jedinci uvědomují svou příslušnost k určitému národu a zda k němu chtějí patřit. [Bahenský, 2010, s. 7] Konstruktivista Gerd Baumann odmítá kulturní determinismus a při vzniku etnické identifikace klade důraz na lidské jednání a flexibilitu. [Eriksen, 2012, s. 100].

Etnická identita a identita člověka tedy není něco nehybného, neměnného a jedná se z velké části o společenský konstrukt. Barša se ve své přednášce *Konstruktivismus a politika identity* věnuje různým teoretickým přístupům ke zkoumání identity. Zkoumá, zda se má pohlížet na subjektivní představy lidí o jejich skupinové identitě, jako na

stejně hodnotné jako na objektivní představy identity. Podle něj „by mýtem, ideologií či falešným vědomím byla taková představa skupinové identity (kolektivního „my“), jež ji prezentuje jako entitu nezávislou na vědomí a jednání jednotlivců, kteří k ní patří. Zastánci konstruktivistické sociální vědy se shodují na tom, že skupinová identita, která se představuje jako objektivní, přirozená entita mimo dosah jednotlivců, je ve skutečnosti jejich kulturní konstrukcí. Nadsazení skupinové identity do soběstačného postavení tuto konstrukci zakrývá, a tím ji naturalizuje.“ [Barša, 2006, s. 22] Vysvětluje tak, proč je tolik rozšířen primordialistický přístup k národu. Příslušníci národů nevnímají, že se jedná o společenský konstrukt a považují svůj národ a svou příslušnost k němu za přirozené a samozřejmé.

Barša přirovnává skupinovou identitu k Marxovu popisu odcizení člověka v Bohu, státi či zboží. Všechno zmíněné je výtvořem člověka, ale člověk se k nim vztahuje jako nezávislé mocnosti, které mu vládnou. Jako příklad uvádí Marxův zbožní fetišismus, kdy si lidé myslí, že hodnota zlata je objektivní vlastností tohoto kovu. Ve skutečnosti je výsledkem materiální reprodukce mezi lidmi. Zlato má svou hodnotu, protože se lidem líbí a přijali ho jako ekvivalent peněz. „Odcizení tedy spočívá v tom, že produkt činných sociálních vztahů se představuje jako jim vnější realita, které se lidé musí podřídit. Podobně chápou konstruktivisté skupinovou identitu jako produkt sociální či kulturní konstrukce myslících a jednajících jednotlivců, který se jim však představuje jako přirozený, objektivní, tj. na jejich vědomí a jednání nezávislý fakt.“ [Barša, 2006, s. 22] Národní vědomí je tedy společenským konstruktem, ale svou sílu a všeobecnou platnost má právě kvůli tomu, že ho lidé začali vnímat jako něco předem daného a jimi neovlivnitelného. „Konstruktivismus předpokládá, že sociální svět je konstituován významy, které mu dávají lidé. Z tohoto hlediska nemá smysl hovořit o identitě jako o objektivní danosti, jež by působila v mé bytosti po způsobu přírodní síly, aniž bych si ji musel subjektivně osvojit ve svém vědomém či nevědomém myšlení a jednání. Ani stoprocentní obsah „židovské krve“ v mých žilách ze mne sám o sobě Žida neudělá. Ale totéž platí o kultuře – ani ona neexistuje jako danost, která by působila za zády lidí, nýbrž realizuje se vždy jen v podobě jejich myšlení a jednání, jejich představování a prožívání světa. Kulturu jako pomyslný obsah sociálního světa nelze zachytit jinak než ve formě, v jaké je aktualizována svými nositeli. Podobně nemají zděděná krev či fyzický rys žádný reálný dopad mimo jejich osvojování lidmi: nepůsobí o sobě jako

přirozená síla, ale sociální účinnost mají jen proto, že existují pro někoho – že jim lidé dávají smysl jednáním a myšlením.“ [Barša, 2006, s. 26]

2.2. Definice etnicity

Dnes se již antropologové shodují, že k etnicitě je nutno přistupovat jak instrumentalisticky, tak primordiálně. Elity etnických skupin používající etnicitu jako politický nástroj zdůrazňují „primordiální“ znaky své skupiny.

V etnicitě je velmi důležitá dichotomie na My a Oni. Jedině v opozici k „oni“ tedy můžeme definovat „my“. Příslušníci etnických skupin se vzájemně liší charakteristikami jako je původ, jazyk, náboženství nebo styl oblékání. Všechny etnické rozdíly jsou naučené. V mnohých společnostech je odlišná etnicita spojena s mocenskými a majetkovými rozdíly či postavením ve společnosti. Výrazněji jsou tyto rozdíly vidět v případech, kdy etnicita je podmíněna fyzickými charakteristikami. Může také docházet k etnickým antagonismům (k nepřátelství nebo konfliktům mezi různými etnickými skupinami). [Giddens, 1999, s. 549, 556]

Podle Eriksona existuje etnicita *mezi*, nikoli v *rámcích* skupin a je vztahem mezi dvěma nebo několika skupinami, které se pokládají za zásadně odlišné od členů ostatních skupin, jejichž existenci si uvědomují a s nimiž vstupují do kontaktu. Lze ji proto definovat jako sociální identitu (založenou na kontrastu ke konkrétním „druhým“) vymezenou metaforickým či fiktivním příbuzenstvím. [Eriksen, 2012, s. 37, 102] Nedefinuje tedy etnicitu jako vlastnost skupiny.

3. Identita

Definice „identity“ není jednoznačná a každý autor ji používá v závislosti na určitém kontextu. V běžném životě se setkáváme se situacemi, kdy musíme předložit průkaz totožnosti (občanský průkaz, pas či řidičský průkaz), abychom ostatním dokázali, kdo jsme a ke komu patříme.

Ve své práci se zaměřuji na identitu svým informátorů a jejich případnou proměnu v průběhu pobytu v České republice. Tážu se, s jakou skupinou se moji informátoři ztotožňují a zmiňuji i případy lidí, u kterých je jejich identita nejednoznačná.

3.1. Teorie a definice pojmu³

Termín identita pochází z logiky a později se užíval v souvislosti s průkazem totožnosti. V 60. letech udělal kariéru v psychologii a později ve společenských vědách. Mluví-li někdo o identitě, intuitivně rozumíme, co tím myslí. Hlubší zamyšlení však budí pochybnosti. „Jsem identický s tím mladým mužem před čtyřiceti lety nebo dokonce s kojencem před sedmdesáti?“ [Sokol, 2014, s. 56] Ještě více zavádějící je uvažovat v tomto duchu o identifikaci se s národem – jaký byl např. před sto lety. Sokol proto mluví o identitě jako přihlášení se k něčemu, čeho si vážím a nesu za to odpovědnost. Ve své práci užívám právě tento koncept totožnosti, respektive ztotožnění s něčím, co spočívá v přihlášení se k ideji ruského národa, přihlášení se ke starosti o své „ruství“. Někteří z mých informátorů se hlásí k ruské národnosti přesto, že již mnoho let nežijí v Rusku, ani v ruské společnosti a někteří dokonce už nemají ani ruské občanství. Nechtějí se vzdát své příslušnosti k ruskému národu a pečují o ni. V některých případech je toto ztotožnění s ruským národem posíleno právě v době emigrace, kdy je jejich ruská identita ohrožena.

Mezi znaky sociální identity patří, že není neměnná a je ovlivnitelná ze strany skupin, které jsou sociálně dominantní. Součástí identity nemůže být každý a sociální identita se vždy ustanovuje v protikladu k jiným. Premisou mojí práce je, že etnická identita není ani vrozená, ani získaná – je oboje. Proto budu oscilovat mezi těmito dvěma východisky.

Podle Eriksena [2007, s. 129] je „identita relační, situační a flexibilní, takže každá osoba je nositelem celé řady potenciálních identit, z nichž se ovšem jen některé stávají sociálně významnými a ovlivňujícími každodenní život.“

3.2. Etnická identita

Barša [1999, s. 69] ve své knize *Národní stát a etnický konflikt* vystihuje podstatu etnické identity jako „výtvar strukturálně a situačně podmíněných konfliktů o zdroje, zároveň však má důležitost sama o sobě. Odpovídá na specifickou potřebu člověka,

---

³ Termín identita „pochází z latinského *idem ens* (totéž jsoucí) a znamená totožnost, jednu ze základních kategorií myšlení. V matematice a logice jde o axiom $A=A$. Někdy rozlišujeme identitu druhovou (všechny škodovky jsou identické) a jednotlivou, někdy také numerickou (danou např. výrobním číslem, u člověka jménem či „průkazem totožnosti“). V psychologii znamená problém jak být sám sebou, osobní identita.“ [Sokol, 1998, s. 307]

kteřá je kvalitativně odlišná od racionálního kalkulu výhodnosti. I z tohoto hlediska je etnicita *vynalézaná* (invented) a *vytvářená* (constructed). Vedle čistě *instrumentálních* funkcí však plní také specificky *existenciální* a *diskursivně-symbolické* funkce – odpovídá na touhu ukotvení, smyslu a orientaci ve světě. Skupinová příslušnost je podstatnou součástí individuální sebe-definice. Zakořenění do skupiny, definované údajně pokrevními pouty, slibuje překonání konečnosti individuální existence a poskytuje ontologické bezpečí. Opuštění skupiny vyvolává pocity viny. Její ohrožení je zažíváno jako ohrožení vlastní osoby.“ Etnická identita je tedy sociálním produktem, který vznikne, protože se potřebujeme orientovat v novém prostředí (v případě emigrace, změn ve společnosti apod.) a je zásadní ve chvíli, kdy začne být ohrožena. Poskytuje nám jistotu v neustále se měnícím světě, díky ní má člověk vědomí o svém původu a o tom, kam patří. Je zdrojem sebeúcty a důkazem, že i v moderních společnostech člověk potřebuje pocit sounáležitosti a uznání druhých.

U sebe a svých informátorů pozoruji, že je pro ně příjemné se setkat s příslušníky ruského národa v České republice, protože jim to dává pocit sounáležitosti a uvědomění si, že „někam a k někomu patří“. Setkala jsem se s tím, že když můj informátor slyšel ruský přízvuk u obsluhy v kavárně při našem rozhovoru, přešel v komunikaci s ní do ruštiny, přestože mluvili dobře česky. Oba aktéři pocítili blízkost, že se jedná o „svého člověka.“

3.3. Etnické anomálie

Identita emigrantů je vždy vystavena zkoušce, u jejich dětí je její hledání ještě složitější. Typickým příkladem etnické anomálie jsou případy dětí přistěhovalců, kteří patří do etnické skupiny svých rodičů a zároveň se adaptovali v hostitelské společnosti a mohou se považovat za její členy. Obvykle jsou bilingvní a mívají dvojí občanství. [Eriksen, 2012, s. 108-110] Takoví jedinci se setkávají s problémem střetu dvou kultur, se kterým se musí nějak vyrovnat. Ve společnostech, kde je po jejich členech vyžadována jednoznačná identita, to může být psychologicky náročné. „Na papíře“ jasně definovaná identita s jasně vymezenými hranicemi a v opozici k ostatním sice vypadá hezky, ale ve skutečnosti je problém identity komplikovanější.

Podobně jako Eriksen, jsem zaznamenala, že ne vždy jsou jedinci označení za „etnické anomálie“ ve společnosti nešťastní a ztraceni. Existují lidé, kteří využívají svou dvojí

nebo nejasnou identitu ve svůj prospěch tím, že dokážou mezi identitami „přepínat“ v závislosti na tom, s kým jsou právě v interakci. [Eriksen, 2012, s. 114-115] Mohou se v různých situacích ztotožňovat s různými „My“ a měnit skupinu „Oni“. Z rozhovorů vyplynulo, že pro informátory jsou někdy skupinou „Oni“ Češi, jindy sociálně vyšší třída Rusů nebo Rusové obecně (vyskytlo se v případě, že informátor odmala vyrůstal v českém prostředí, se kterým se také ztotožnil).

4. Národ a nacionalismus

V odborných publikacích je etnikum a etnicita předpokladem pro vznik národa⁴, proto se národu a nacionalismu budu věnovat v následující kapitole.

4.1. Etymologie národa a nacionalismu

Slovo národ „pochází z latinského *natio*, což znamená zrození, generaci, zvířecí rasu, skupinu lidí téhož původu.“ [Machek, 1968, s. 389] Překlady do různých jazyků však dodaly „národu“ různé významy. Miroslav Hroch ve své stati *Zmatky kolem nacionalismu* uvádí, že „v angličtině 18. století označoval termín "nation" všechny obyvatele, kteří žijí pod stejnou vládou a řídí se shodnými zákony. Obdobně byla charakterizována "la nation" v prvním vydání francouzské Grande Encyclopédie, ale již následující vydání připojila k této charakteristice také společný jazyk. Naproti tomu byla v německé jazykové tradici spojována "Nation" především s kulturou a jazykem, příp. i společnou minulostí.“ [Hroch, 2006, s. 49]

„Nacionalismus vznikl jako novotvar původně v politickém diskursu, což jej zatížilo politickými, hodnotícími konotacemi. [...] Nacionalismus, který označoval politický či myšlenkový postoj a byl (a zůstal) hodnotově zatíženým nástrojem politického zápasu od počátku 20. století, byl postupně zařazen do těsného příbuzenství s termínem "národ", který naopak má svoji genezi v předmoderní době. Konfuzi zvyšuje v důsledku toho okolnost, že termín "nacionalismus" interpretují příslušníci různých národností do značné míry v závislosti na tom, jak se chápe termín "národ" v jazykové tradici jejich národů.“ [Hroch, 2006, s. 50] Pojem nacionalismu je ve střední Evropě (hlavně v češtině a ruštině) spojován s negativním pojetím a zápasy ve jménu národa.

---

⁴ Eriksen upozorňuje, že existují i neetnické národy. [Eriksen, 2012]

4.2. Teorie a definice pojmů

Jako u předchozích termínů ani definice národa a nacionalismu není snadná. Dnešní teorie nacionalismu upustily od primordiálního přístupu a pokládají národ a nacionalismus za čistě moderní fenomén. V tom smyslu, že národ není dán pradávou „mytickou“ skupinou, ale že vznikl pomocí „elity“ skupiny, která bojovala o ustanovení nového národa, jehož jsou součástí.

Nacionalismus si můžeme rozdělit na dvě kategorie, na nacionalismus, který se ustavuje z „objektivních“ charakteristik národa (společné politické uspořádání území) a ze „subjektivního“ hlediska (jazyk, kultura a historie národa). Národy dělíme na „občanské“ (jejich sounáležitost je dána společnou politickou správou a historickým územím) a „etnické“ (svou příslušnost členové definují na základě společného „mytického příbuzenství“, historie, kultury a jazyka). Oba typy národů se shodují v uznání toho, že jsou spjaté se státem.

Mnozí badatelé se shodnou, že nacionalismus vzkvétá díky kombinaci politické legitimacy a emocionální síly jejich příslušníků, která vede k pocitu sounáležitosti. Eriksen a další pokládají nacionalismus za vlastnost etnicity. Nacionalismus klade důraz na solidaritu mezi chudými a majetnými v jednom společenství.

Dalším důležitým znakem nacionalismu je jeho představa jakéhosi metaforického příbuzenství. Příslušníci národa si uvědomují svou sounáležitost a nemusí se ani potkat. [Eriksen, 2012, s. 167-168, 177- 178] Pomáhá člověku utišit úzkost, kterou zažíváme, a poskytnout jistotu v dnešním nejistém světě.

Gellner ve svém díle *Národy a nacionalismus* definuje nacionalismus jako politický princip, který tvrdí, že politická (tím myslí Gellner stát) a národní jednota musí být v souladu. Podle něj jde o „teorii politického oprávnění, která požaduje, aby etnické hranice nebyly přetřaty politickými hranicemi, a především, aby etnické hranice uvnitř daného státu - možnost již formálně vyloučená všeobecnou formulací principu - neoddělovaly držitele moci od ostatních.“ [Gellner, 1993, s. 12]

Hroch [1999, s. 12] se staví proti Gellnerově definici nacionalismu a vymezuje ho jako postoj, který nadřazuje svůj národ a jeho zájmy před národy ostatními. Hroch odmítá Gellnerovu tezi, že to byl nacionalismus, co stvořilo národ. Ne proto, že by Hroch

popíral důležitost podílení se subjektu na formování národa, ale spíš protože nejsme schopni určit, jak se nacionalismus jako stvořitel na tvorbě národa podílel.

4.3. Národ

Přestože si většina Čechů myslí, že národ je zde odpradáвна, nejedná se o pravdu. Za zrození národa lze považovat okamžik, kdy hrstka lidí vyhlásila jeho existenci a začala ji dokazovat. První příklady se objevili už v 18. století (do té doby žádný národ v moderním slova smyslu nebyl). Tehdy byl národ definován jako velké společenství, spojené vzájemnými vztahy. Podle E. Renana tvoří národ "bohatý vzpomínkový odkaz". Zdůrazňuje kult předků a dědictví (symbolické i hmotné). "Patřit k určitému národu znamená být jedním z dědiců společného a nedělitelného dědictví, znát je a uznávat. To vždy zdůrazňovali všichni budovatelé evropských národů." [Thiesse, 2007]

Celý proces vytváření identity spočíval v tom, že se určilo dědictví určitého národa a začal se šířit jeho kult. Počáteční etapa tohoto procesu neprobíhala snadno, protože předci nenechali žádný přesný odkaz svým potomkům. Nešlo tedy jen o to udělat inventář jejich dědictví, ale spíše bylo třeba ho vymyslet. Hledání svědectví o národní minulosti a nejcennějších symbolů národní jednoty byl rozsáhlý, dlouhodobý a kolektivní úkol.

V 18. století učenci evropských zemí usilovně pracovali nad vytvářením své národní svébytnosti, sledovali pokroky svých konkurentů a přizpůsobovali je svým potřebám. Sice mezi nimi panovala rivalita, ale většinou se obešla bez boje, běžně si vyměňovali názory a rady. Výsledkem kolektivní tvorby národních identit je seznam symbolických i hmotných položek, které má mít národ hodný toho jména - dějiny, jazyk, kulturní památky, folklór, památná místa s typickou krajinou, zvláštní mentalita a oficiální symboly (hymna a vlajka). Tento národně-identifikační seznam má nyní závaznou podobu, jak vidíme na příkladech národů, kteří usilují o uznání nebo byly politicky uznány nedávno. [Thiesse, 2007]

Podle Anny-Marie Thiesse [2007] se národ rodí z toho, co je dáno, a z toho, co se vynalezne. Ale žije jen díky tomu, že tuto fikci celé společenství přijme. Národní cítění je spontánní teprve tehdy, když je hluboce zakořeněné, a lidé se mu nejprve musí naučit.

Znaky národa podle Hrocha, Smithe a Gellnera utvářejí pole, ve kterém se pohybují moje úvahy. Miroslav Hroch uvádí jako znaky národa větší míru komunikace dovnitř skupiny než mimo ní (zpravidla zprostředkováno společným jazykem), dále má národ povědomí o společné minulosti („kolektivní paměti“) a dodržuje koncept rovnosti příslušníků národa. [Hroch, 1999, s. 10-11] Smith vymezuje základní rysy národní identity následovně: „má své historické území, společné mýty a historické vzpomínky, svou masovou veřejnou kulturu a společná zákonně zajištěná práva a povinnosti pro všechny členy a jako poslední společnou ekonomiku s územní mobilitou pro všechny členy.“ [Barša, 1999, s. 32] A podle slov Gellnera [1993, s. 18] patří dva lidé ke stejnému národu, když a jedině když sdílejí stejnou kulturu (při čemž kultura znamená soubor myšlenek a znaků a představ a způsobů chování a dorozumívání) a když uznají jeden druhého za náležejícího ke stejnému národu. Jinými slovy, člověk dělá národy, národy jsou plody lidských přesvědčení, loajality a solidarity. Je to jejich vzájemné uznání jako společníků tohoto druhu, které je mění na národ, a nikoli ostatní sdílené vlastnosti, ať jsou jakékoliv, které oddělují tuto kategorii od nečlenů.

Utvořit formální definici národa je problematické, proto ve své práci budu využívat kombinaci výše uvedených teorií.

5. Národní identita

Národní identita se skládá z „objektivní“ a „subjektivní“ části. Objektivní charakteristika identity spočívá ve skutečném spojení s etnickou skupinou nebo národem. Tato identita je přiznávána státem původu i okolními státy a také lidmi, které člověka obklopují. Například Rus, který se narodil a celý život prožil v Rusku, jen těžko dosáhne objektivní identity Američana nebo Švýcara. Subjektivní část identity je neméně důležitá - zahrnuje představy lidí o tom, jak jsou svázáni s tím či oním státem; pocity a činy, které jsem ochotni udělat v souvislosti se státem, s nímž se ztotožňujeme. Nejčastějším citem, který zažíváme vůči své zemi je hrdost. [Zaznajev, 2011, s. 8-10] Hrdost můžeme cítit za dosažené úspěchy ve sportu, vítězství ve válce či za známé osobnosti, pocházející z „naší“ země. Ale ne vždy je identifikace „pozitivní“. Můžeme to vidět na příkladu pocitu kolektivní viny za holocaust v poválečném Německu.

Podobně jako etnicita i národní identita je výsledkem dvou procesů: na jedné straně podoby „My – např. Češi nebo Rusové“ a na druhé strany odlišnosti „My-Oni“.

Identita se podle slov S. Spencera formuje nejen podle toho „kdo“ jsme „my“, „koho“ milujeme a „s kým“ se ztotožňujeme, ale také na základě toho „kým“ nejsme a „koho“ se bojíme či nenávidíme. Ke zformování národní identity nestačí jen aspekt odlišnosti „My-Oni.“ [Zaznajev, 2011, s. 10-11]

Předmětem diskuze je také otázka, zda národní identita je založena výhradně na principech politických čili spojených se státností, se státními institucemi a symboly (vládce, erb, vlajka, hymna) nebo i na aspektech nepolitických (kultura, etnicita, náboženství a další). Různé státy dokládají, že národní identita vzniká spojením obou faktorů.

Z politického hlediska národní identitu utvářejí: politické principy a cennosti; důvěra v politické instituce; historická paměť a mýty; politické symboly a výsledky vnitřní a vnější politiky státu. Například mnoho Rusů není spokojeno se sociální politikou a politikou lidských práv v Rusku, což může vést k oslabení národní identity nebo i k odchodu ze státu. Nepolitické základy národní identity jsou: pocit, že jde o naši „rodnou vlast, domov“ (místo, kde jsme se narodili), zemi (ve smyslu teritoria osídleném národem), předmětem hrdosti národa mohou být i nerostné suroviny země, její rozloha nebo příroda. Dalšími nepolitickými znaky národní identity jsou charakter národa a jeho jazyk. Jazyk je velmi důležitou složkou národní identity, ale ne vždy je jazyk jejím znakem (viz USA). Ovládnutí jazyka se může stát základem identity etnické. [Zaznajev, 2011, s. 16-18]

Dostávám se k tomu, že národní identita je z větší části konstruovaná a stát a další aktéři s ní za různými účely manipulují. Na závěr bych chtěla zdůraznit, že nynější globalizace, rozvoj informačních technologií, zvýšená mobilita lidí, migrace a multikulturalismus výrazně ovlivňují státy a i představy lidí o nich a jejich pocity vůči státu. Proto si myslím, že studium identity je důležitým úkolem společenských věd.

6. Migrace⁵ a transnacionalismus

Lidé migrovali odedávna a migrace vždy ovlivňovala samotné migranty i hostitelskou společnost. Až v poslední době si badatelé začali uvědomovat, že migrace není jen jednosměrný pohyb. Že díky rozvoji telekomunikačních technologií a zlevnění dopravy migranti stále více udržují kontakt se svou zemí původu a v jistém smyslu žijí na územích dvou států. I já se tedy přikláním k názoru, že migrace již není jednorázový přesun na cizí území a zkoumala jsem, zda a jak moji informátoři udržují vazby se svou vlastní, rodinou či přáteli.

6.1. Teorie migrace

Migraci můžeme rozdělit na interní (migrace uvnitř státu) a mezinárodní (migrace mezi státy). Jiné hledisko dělí migraci na dobrovolnou (zejména pracovní migrace či migrace za účelem sjednocení rodiny) a nedobrovolnou (migrace z politických či náboženského důvodu).

Předpokládám, že nikdo neopouští svou rodnou zemi bezdůvodně, proto bych se v této kapitole ráda věnovala teoriím migrace, jak jsou shrnuty v dodatku knihy „*Přistěhovalectví a liberální stát.*“ [Barša, Baršová, 2005] Uvedené teorie pomáhají osvětlit důvody migrace mých informátorů.

1. Neoklasická ekonomie (Migrace jako důsledek nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na pracovním trhu)

Lidé z méně ekonomicky rozvinutých zemí lákají vyšší výdělky ve vyspělých zemích (tzv. faktor popudu neboli *push factor*, tedy takový faktor, který na jedince působí negativně, vytlačuje ho). Protože jsou ochotni pracovat za nižší mzdu než domácí pracovní síly, jsou velkých „lákadlem“ pro zaměstnavatele v rozvinutých zemích (tzv. faktor přitahování neboli *pull factor*). Protože výrobní faktory nejsou rovnoměrně rozděleny, stěhují se dělníci z původních zemí, kde je nadbytek práce a nízká mzda, do

---

⁵ „Latinské slovo *migratio* znamená stěhování, přestěhování (se). Jedná se o slovo odvozené od *migro*, *migrare*, tedy odstěhovat se, vystěhovat se, přesídlit. V sociálněvědním diskursu pojem migrace vyjadřuje studium pohybu, stěhování či přesídlování lidí, ať je tento pohyb permanentní či dočasný, dobrovolný či nedobrovolný.“ [Henig, 2007a, s. 35]

zemí, kde pracovní síla chybí a jsou tam vyšší mzdy. Těmito přesuny se výrobní faktory mezi zeměmi vyrovnávají. Při úplném vyrovnání migrace ustane.

2. Nová ekonomie migrace (Migrace jako důsledek úsilí minimalizovat riziko a diverzifikovat zdroje příjmu)

Podle uvedené teorie není příčinou migrace rozdíl ve mzdách, ale nejistota a relativní chudoba států emigrantů. Motivací k migraci jsou výhody, které migranti získali díky přestěhování. Příkladem nové ekonomie migrace je venkovská rodina, která poslala dospělého syna nebo dcery do města, kdy obě strany jsou pojištěny proti neúspěchu (potomek se může kdykoli vrátit k rodině a rodina získává ekonomický přínos z jeho mzdy). Tato teorie je kritizována za to, že neřeší migraci celých rodin a bere v úvahu jen push faktory.

3. Teorie segmentovaného pracovního trhu (Migrace jako důsledek náborových politik a hierarchické segmentace pracovního trhu přijímacích zemí)

Teorie segmentovaného pracovního trhu odhlíží od faktorů vysílající země k poptávce hostitelských zemí. Je založena na tom, že na pracovním trhu jsou pracovní místa, která jsou méně lukrativní a nenabízejí mzdový či kariérový růst a proto o tyto pozice domácí pracovní síla nejeví zájem. Nejvhodnějšími adepty na zaplnění mezery v pracovním trhu jsou právě přistěhovalci, kterým nebude silně vadit vykonávat „podřadné pozice“, protože se jedná o dočasné zaměstnání a protože svou sebeúctu si odvozují od sociálního postavení ve své rodné zemi (kde se jejich sociální status kvůli příjmům ze zahraničí naopak zvýší). Uvedená teorie vysvětluje existenci poptávky po zahraniční pracovní síle, přitom se hostitelská země potýká s nezaměstnaností.

Segmentace pracovního trhu dělí pracovníky na „našince“ a „přistěhovalce“, což je výhodné i pro emigranty, kteří díky rezervovaným pracovním pozicím získávají vyšší mzdu, než jaké by mohli dosáhnout doma. Konflikt mezi skupinami nastává při trvalém usazení přistěhovalců, kteří si začnou nárokovat rovná práva a přístup na trh.

4. Teorie světového systému (Migrace jako součást procesů kapitalistické akumulace, která těží z nerovnosti mezi rozvinutým jádrem a zaostalou periferií)

Podle této teorie je příliv kapitálu do nerozvinuté periferie následován přílivem pracovní síly z těchto oblastí do rozvinutého jádra země. Kapitalistické a vyspělé centrum vytváří pracovní místa s nízkou mzdou pro nekvalifikované pracovníky a tím přitahuje pracovníky z periferie (ze státu s nižší ekonomikou). Nebere se ohled na rozhodování jedince, ale hledají se příčiny v globalizaci. Nadnárodní korporace hledají levnou pracovní sílu v méně rozvinutých zemích. Přílivem kapitálu z „jádra“ do periferie se narušuje původní systém. Dále nadnárodní firmy hledají v chudých oblastech levnou půdu a pracovní sílu a tím opět zvyšují svůj zisk. Příkladem mohou posloužit koloniální režimy.

5. Teorie migračních systémů (Migrace jako součást historicky utvořených regionálních systémů ekonomické směny a politické, kulturní a informační interakce mezi různými sociálními skupinami z různých národních společností)

Každý migrační systém se skládá z periferie a regionálního jádra a je mezi nimi relativně stálý vztah vysílací a přijímací země. Periferie dodává do regionálního jádra pracovní sílu na určité pozice. Ty pak odpovídají stereotypům, že příslušníci těchto skupin jsou nejvhodnějšími pracovníky pro dělnické profese, práce v domácnostech apod.

6. Teorie migračních sítí a transnacionálního prostoru (Migrace jako projev vzájemné pomoci, závazků a informací, které permanentně propojují migranty v hostitelské zemi s jejich přáteli, příbuznými, krajaný či etnickými soukmenovci ve vysílající zemi)

Podle Masseye se tyto „sítě“ ustavují díky migraci, ale současně migraci zpětně živí a posilují. Migrační sítě spočívají v meziosobních vazbách, které propojují [současné] migranty, dřívější migranty a nemigranty ve vysílajících a přijímajících zemích prostřednictvím příbuzenství, přátelství či společného původu. Zvyšují pravděpodobnost mezinárodního pohybu, neboť snižují náklady a rizika pohybu a zvyšují očekávané čisté

výnosy migrace. Uzly sítě představují formu sociálního kapitálu, z něhož mohou lidé čerpat při získávání přístupu k zahraničnímu zaměstnání. Jakmile počet migrantů dosáhne kritického prahu, další rozšiřování sítí snižuje náklady a rizika pohybu, což způsobuje pravděpodobnost zvýšení migrace, a tedy další pohyb a další rozšíření sítí.“ [Barša, Baršová, 2005, s. 275] Migrační sítě pomáhají přistěhovalci překonat pocit vykořenění a osamocení v hostitelské společnosti a cizí kultuře. Migrant se o ně opírá v případech potřeby získání informací, hledání bydlení apod.

Díky globalizaci a rozvoji dopravních a komunikačních prostředků vzniká při migraci tzv. „transnacionální prostor“. Existence tohoto prostoru narušuje dřívější představu o migraci, jako o jednorázovém a nevratném jevu. Lidé neztrácejí a udržují kontakt s blízkými a rodnou zemí navzdory svému usazení v jiné zemi. Vzniká pojem „transmigrant“, kterému se budu věnovat v následující kapitole.

7. Transnacionalismus

Prostřednictvím migrace a transnacionálního prostoru proudí po celém světě peníze, myšlenky a symboly. Touto problematikou se zabývá transnacionalismus. Rozvoj teorií transnacionalismu souvisí s rozvojem tématu globalizace v osmdesátých letech minulého století. [Kearney, 1995, s. 548] Transnacionalismus je spojen s migrací, respektive s vazbami migrantů na jejich rodné země.

Transnárodními se označují současné migrační procesy, které jsou otevřené a dynamické. Současné migranty už nelze charakterizovat jako lidi vytrhnuté z jejich vlasti a kultury. Většina současných migrantů – transmigrantů je schopna se úspěšně integrovat do hostitelské společnosti, ale zároveň si udržet pevné vazby se zemí původu. [Bitušíková, 2006, s. 119]

Slovy Glick-Schillera „jsou transmigranti imigranti, jejichž každodenní život závisí na mnoha stálých vazbách přes mezinárodní hranice a jejichž veřejné identity kombinují vztah k více než jednomu národnímu státu. [...] Nejsou pouhými přechodnými návštěvníky (sojourners) neboť se usazují a začleňují do ekonomiky a politických institucí, lokalit a vzorců každodenního života země, v níž žijí. Zároveň však zůstávají stále zapojeni jinde v tom smyslu, že udržují vazby, budují instituce, vstupují do

transakcí a ovlivňují lokální a národní dění v zemích, z nichž emigrovali“ [Barša, Baršová, 2005, s. 276]

Stejně jako transnacionální antropologii, i mě zajímají formy vazeb, které má migrant na svou zemi původu a které z daných vazeb jsou pro migranta v každodenním životě důležité. Jak tyto transnacionální vazby ovlivňují imaginaci, jednání a každodenní život aktérů žijících na všech koncích transnacionální vazby. [Henig, 2007b, s. 96] Transmigranti se angažují ve více společnostech napříč hranicemi států.

Moji informátoři patří do skupiny transmigrantů, protože určitými způsoby a v různé intenzitě udržují vztah s Ruskem, s rodinou nebo kamarády, kteří zůstali v Rusku. Podle sesbíraných dat však vyvozují, že ani zjednodušení komunikace a zrychlení dopravy nemusí vést nutně k intenzivnímu kontaktu se zemí původu. Někdo zavrhuje udržování vztahu na dálku pomocí Skype nebo elektronickou poštou, někdo zakořenil v české společnosti natolik, že ani neví, zda by se dokázal vrátit zpět do Ruska.

8. Státní občanství⁶

Předtím, než přejdu k procesu naturalizace, je třeba si ujasnit, co je to „státní občanství“. Státní občanství je nepochybně znakem každého svrchovaného státu a jen v jeho pravomoci je určovat podmínky, ze kterých je možné nabýt nebo pozbyť jeho občanství. Ostatní státy se do vnitrostátní politiky státního občanství nevměšují.

Termín státní občanství se objevuje v Ústavě ČR Hlava I. čl. 12.: a) Nabývání a pozbývání státního občanství České republiky stanoví zákon. b) Nikdo nemůže být proti své vůli zbaven státního občanství. Nenajdeme zde ale jeho definici. Státní občanství vymezil až náleží Ústavního soudu České republiky č. 207/1994, který říká, že „státní občanství lze definovat jako časově trvalý, místně neomezený právní vztah fyzické osoby a státu, který je proti vůli fyzické osoby zpravidla nezrušitelný, na jehož základě vznikají jeho subjektům vzájemná práva a povinnosti, spočívající zejména v právu

---

⁶ Chtěla bych stejně jako A. Baršová upozornit na to, že „čeština nemá pro pojem „nationality“ jednoslovný ekvivalent. Používání výrazu „národnost“, jak se někdy děje, je většinou zavádějící, protože v češtině zachycuje slovo „národnost“ vztah jedince k národu jako historicky, etnicky a jazykově vymezenému společenství, nikoli tedy vztah ke státu jako politickému tělesu [...] a že koncepčně pojmy nationality a citizenship poukazují ke dvěma aspektům stejného jevu, jímž je členství ve státu. Nationality zdůrazňuje mezinárodní (vnější), zatímco citizenship národní (vnitřní) aspekt členství“ [Baršová, 2003, s. 52-53]

fyzické osoby na ochranu ze strany státu na jeho území i mimo ně, v právu pobytu na jeho území a na právu účasti na jeho správě veřejných záležitostí.“

„Státní občanství – základní právní pouto mezi jedincem a státem – předurčuje do značné míry životní perspektivy člověka. Přestože s rozvojem konceptu lidských práv ve druhé polovině 20. století je stále více práv přiznáváno obecně člověku jako lidské bytosti, zůstává přístup k některým právům vázán na institut státního občanství.“ [Baršová, 2003, s. 51] Státní občanství nesouvisí s pobytem v dané zemi, tzn. že původní občanství člověk neztrácí, přestože žije v jiné zemi.

Mezi povinnosti občana patří zejména věrnost a závazek k obraně státu. Mezi práva patří právo na ochranu a podílení se na správě státu. Státní občanství také vymezuje území, na kterém jsme oprávněni pobývat, a odkud nemůžeme být vyhnáni. Přestože je státní občanství institutem vnitrostátního práva, tak zasahuje i vnější státy, protože občan jednoho státu má právo na ochranu a to nehledě na území, kde se nachází.

9. Naturalizace

Naturalizace je klíčovým pojmem mé práce. Zajímají mě důvody mých informátorů k podání žádosti o udělení českého občanství a překážky s tím související. Pro naturalizaci jsou stanoveny určité podmínky, za kterých může být státní občanství uděleno. Těm se též budu věnovat.

„V současnosti je celá planeta rozdělena na různé státy a každý z nich prostřednictvím státní příslušnosti definuje skupinu lidí, která mu přináleží a které zpětně přináleží on. Státní příslušnost se tak stává důležitou politickou kategorií. [...] Státní příslušnost diskriminuje: buď k něčemu opravňuje, nebo něco zakazuje. [...] V rámci daného národního státu státní příslušnost definuje dva odlišné právní statuty: občana a cizince.“ [Masure, 2002, s. 36-37] Tato dichotomie ovlivňuje náš sociální život a působí na každého z nás. Určuje různá práva a povinnosti, které se od těchto právních statutů odvozují. Jako příklady uvedu právo volit a podílet se na politice daného státu, které mají jen jeho příslušníci. „Privilegované postavení občanů vůči cizincům lze také ilustrovat na právu, které je z hlediska celkových životních podmínek a perspektiv člověka stěžejní, a sice právu, resp. možnosti žít na území té které země. Zatímco občan, i v případě svého kriminálního jednání, má toto právo vždy (přinejhorším

„bydlí“ ve vězení), ochrana usedlého cizince proti vyhoštění je malá.“ [Baršová, 2003, s. 53]

Naturalizace je změnou stavu. Vychází z předpokladu, že nový člen změní svou podstatu, identitu a kulturu a přizpůsobí se přirozené hostitelské společnosti. Někteří nepoužívají výraz naturalizace a nahrazují ho například „udělením státního občanství“. [Kadlec, 2007, s. 23-24] Pojem naturalizace budu používat ve smyslu nabytí státního občanství udělením na žádost.

Masure ve své stati *„Jak se stát Francouzem: antropologie naturalizace“* definuje naturalizaci jako „dobrovolnou žádost o státní příslušnost – událost, při které cizinec mění svou „identitu“ a stává se (nově) státním příslušníkem.“ [Masure, 2002, s. 36-37] Stejně jako jemu na příkladu Francie i mně jde o to porozumět, co takové „odhodlání se k činu“ představuje pro žadatele o občanství. Naturalizace je dobrovolný proces, který má co dočinění nejen se státem, o jehož státní příslušnost jedinec usiluje, ale i státem, do kterého se narodil a přísluší k němu. K tomu donedávna zákon o státním občanství České republiky (zákon č. 40/1993 Sb.) nepovoloval dvojí občanství a při naturalizaci tak u uchazeče docházelo ke změně identity (alespoň formálně).

9.1. Důležitost právního statutu

Výše zmíněná a právně podložená distinkce mezi příslušníky státu a cizinci slovy Masureho nastoluje efektivní nerovnost mezi jedinci. Stát podřizuje jejich existenci statutům, které je vůči němu třídí a sjednocují. Zatímco příslušník státu může uplatňovat svá práva a nároky na stát, cizinec nikoli. Naopak je nucen ospravedlňovat svou přítomnost, což je nevyhnutelná podmínka pro to, aby získal od státu oprávnění k pobytu na jeho území. *„Nemůžete si jen sbalit kufry a přestěhovat se, musíme dokázat úřadům, proč by si vás měli nechat na území svého státu. Moji rodiče to vyřešili založením firmy. Jako důvod pro získání dalšího dlouhodobého pobytu, kvůli kterému jste museli jednou za čtvrt roku na cizineckou policii, jsme uváděli „sloučení rodiny“. Moc jsem tomu jako malá nerozuměla, ale doted' si pamatuju tu negativní energii na cizinecké policii. V té době ještě nebyl lístečkový systém a bez ostrých loktů a dlouhého čekání se to neobešlo.“* (Olga, 24 let)

Zároveň je cizinec omezen „povinností nevměšování se“ (která jej zbavuje politických práv) v místě, kde žije a po dobu, kterou tam žije. Právní opozice nás tak upozorňuje na podstatnou dimenzi sociálního řádu. Existují dva způsoby přináležetosti k tomuto řádu: jeden legitimní a „přirozený“ (naturální) a druhý zásadně nelegitimní.“ [Masure, 2002, s. 38] Lidé žijící na stejném území se tím rozdělují na dvě skupiny. Na původní obyvatelé, kteří zde jsou vítáni a dokonce nepostradatelní, a na cizince, kteří se sem přestěhovali a nejsou moc žádoucí.

9.2. Získání státní příslušnosti

Obecně existují dva způsoby, jak získat státní příslušnost. Zaprvé přidělením a zadruhé získáním. Přidělenou státní příslušnost si nevybíráme ani my ani stát a dědíme ji narozením na základě příbuzenského vztahu (v některých zemích jako například Francie, tak i díky „druhotnému právu území“, čímž se rozumí ustanovení, podle kterého se za Francouze pokládá ten, kdo se narodil na francouzském území rodičům-cizincům, z nichž se aspoň jeden rovněž narodil na francouzském území.) [Masure, 2002, s. 39] České občanství „je tradičně založeno na principu *jus sanguinis*, tzn. že občanství je vázáno na společnou pokrevní linii. Dítě tedy může získat české občanství pouze tehdy, je-li aspoň jeden z rodičů českým občanem.“ [Drbohlav, 2010, s. 87] Nicméně tento princip se neaplikuje striktně a i migranti mají možnost nabývat českého občanství.

Vzhledem k tématu práce bude zajímavé nabytí českého občanství udělením a prohlášením. V těchto případech musí žadatel ukázat zájem o české občanství, aby proces naturalizace vůbec mohl začít. Ten spočívá v prokázání, že žadatel je „hoden“ se stát občanem České republiky, že je pro stát přínosem a nebude zatěžovat státní rozpočet (sociálnímu dávkami apod.). Podle slov mého informátora, který vyrůstal v České republice a žádal o české občanství před pár lety, popisuje své zkušenosti následovně: „*Pokud ti to občanství nebudou chtít dát, tak si vyžádají další a další dokumenty, které se týkají tebe i tvé rodiny. Prostě si něco najdou. Proto jsem dobrovolně žádost přerušil. Myslím, že mi to nechtěli dát, protože jsem byl studentem a oni se báli, že bych po ukončení školy nemusel najít práci a chtěl podporu od státu.*“ (Igor, 24 let) Chtěla bych podotknout, že Igor si po vstupu nového zákona o českém

státním občanství podal žádost znova a podle jeho slov bezproblémově uspěl. V současné době dokončuje bakalářské studium na české státní škole.

Jak ukázu v následující kapitole, naturalizace je administrativně a časově náročný proces.

9.3. Nabývání českého státního občanství udělením

Podle zákona č.186/2013 Sb. o státním občanství České republiky § 13 „lze státní občanství České republiky udělit, pokud je žadatel integrován do společnosti v České republice, zejména pokud jde o integraci z hlediska rodinného, pracovního, nebo sociálního, a splňuje ostatní stanovené podmínky.“ Některé z těchto podmínek pak zákon umožňuje prominout.

Očekává se, že žadatel svou žádost o udělení občanství doloží. Stát po něm vyžaduje, aby měl v České republice trvalý pobyt minimálně pět let (o který si cizinec může zažádat po pěti letech nepřetržitého pobytu na území ČR), takže celkově po nejméně deseti letech legálního pobytu. Nelegální migranti jsou ti, kteří v určitém směru porušují platnou legislativu v oblasti pobytového a/nebo pracovního režimu. [Drbohlav, 2010, s. 45] Legální pobyt znamená, že žadatel měl vystavené povolení k pobytu po celou tuto dobu, platil zdravotní a sociální pojištění a neporušoval zákony ČR. Důvodů k udělení povolení k pobytu je několik: za účelem studia, zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny a pozvání. Vždy se musí doložit doklad o zajištění ubytování a prostředcích k pobytu na území. [MVČR] Pomocí diplomů, vysvědčení, potvrzení od zaměstnavatele musí žadatel doložit, že pobýval více než polovinu uvedené doby na území ČR.

Dále slovy Masura je nutné, aby žadatel byl „*dobrých mravů*“⁷, a aby prokázal „*svou asimilovanost, zejména uspokojivou znalostí francouzského (v našem případě českého) jazyka.*“ [Masure, 2002, s. 40] Vidíme dichotomii mezi žadatelem o občanství a jeho příslušníkem, ti se nikomu nemusí zpovídat ze znalosti jazyka, historie státu či svých

---

⁷ V českém prostředí se k tomu mimo jiné vztahuje zákon č.186/2013 Sb. o státním občanství České republiky § 22 odst. 3: „K žádosti o udělení státního občanství České republiky, kterou podal žadatel starší 15 let, si ministerstvo vyžádá stanoviska Policie České republiky a zpravodajských služeb České republiky; tato stanoviska se nestávají součástí spisu, pokud obsahují utajované informace. V případě, že v řízení vyjde na základě stanoviska Policie České republiky nebo zpravodajské služby, které obsahuje utajované informace, najevo, že žadatel ohrožuje bezpečnost státu, jeho svrchovanost a územní celistvost, demokratické základy, životy, zdraví, nebo majetkové hodnoty, v odůvodnění rozhodnutí se pouze uvede, že k zamítnutí žádosti došlo z důvodu ohrožení bezpečnosti státu.“

morálních kvalit. Někteří moji informátoři se dokonce vyjadřovali v českém jazyce lépe než mnozí rodilí mluvčí.

Všechny výše uvedené požadavky žadatele nutí poskytnout celou řadu důkazů:

Znalost jazyka se v souvislosti s novým zákonem o českém státním občanství od začátku roku 2014 dokazuje složením zkoušek z českého jazyka a českých reálií. Zkouška z českých reálií se koná písemně, formou testu, který se skládá ze třiceti otázek vybraných z Databanky testových úloh (celkově databanka obsahuje tři sta úloh). Otázky v testu „ověřují základní znalosti českých reálií ve třech okruzích: Občanský základ, Základní geografické informace a Základní historické a kulturní informace. Testové úlohy předpokládají dosažení jazykové úrovně B1 podle Společného referenčního rámce pro jazyky.“ [NÚV, 2013, s. 5] Do občanského základu patří otázky ohledně českých zvyků a tradic, dopravy, zdravotního a záchranného systému, vzdělávání, politického systému, zákonodárné a výkonné moci, soudní moci a ochrany občanů, voleb, základních právních pojmů, správního a trestního práva, občanského a rodinného práva, bankovní a daňové soustavy, sociálního zabezpečení, zaměstnání a podnikání. Mezi základní geografické informace patří znalosti o poloze, rozloze a přírodních poměrech, přírodě a krajině, regionech, ochraně životního prostředí, sociokulturních, socioekonomických a mezinárodních souvislostech České republiky. V části testu o základních historických a kulturních informacích se zkouší uchazečovi znalosti o české historii, významných osobnostech a umění. Pro ilustraci uvádím pár příkladu otázek z testu a přikládám modelový test z českých reálií (příloha č. 1).

Slečna Novotná chce navštívit schůzi Poslanecké sněmovny. Který státní úřad navštíví?

- A) Parlament ČR.
- B) Úřad vlády ČR.
- C) Ústavní soud ČR.
- D) Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Který den se v Česku rozdávají vánoční dárky?

- A) 6. ledna.
- B) 24. prosince.
- C) 25. prosince.
- D) 26. prosince.

Kdy vojáci Varšavské smlouvy obsadili Československo?

- A) 28. října 1918.
- B) 21. srpna 1968.
- C) 15. března 1939.
- D) 17. listopadu 1989.

Který národní park leží na Moravě?

- A) Národní park Podyjí.
- B) Národní park Šumava.
- C) Krkonošský národní park.
- D) Národní park České Švýcarsko.

Zkouška z českého jazyka se skládá z písemné části (čtení, poslech, psaní) a ústní části (monolog o sobě, popis fotografie či obrázku a dialog na danou situaci). Viz příloha č. 2. Kontroluje se uchazečovo porozumění textu, mluvenému slovu, schopnosti písemného a ústního vyjádření. V části psaní se hodnotí splnění zadání (tj. obsah a rozsah), organizace textu (resp. koheze a koherence), lexikální kompetence a gramatická kompetence. [NVÚ, s. 37] V ústní části se nehodnotí uchazečovy znalosti, ale schopnost komunikace a vyjadřování se. Níže uvádím ukázkou úloh:

Čtení s porozuměním:

Přečtěte si text. Potom napište, jestli jsou věty 1–6 pravda (ANO), nebo nejsou pravda (NE). Číslo 0 je příklad. Řešení nakonec napište do záznamového archu.

Vyzkoušejte SONE+

- síťová jízdenka jen za 150 Kč
  - platí celý den v sobotu, nebo neděli*
  - je určena pro společnou cestu maximálně pěti cestujících ve 2. vozové třídě; nejvýše dva z nich mohou být starší 15 let
  - neplatí v rychlicích a vlacích vyšší kvality (IC, EC, SC)
  - v příhraničí můžete SONE+ navíc použít pro cesty do stanic na druhé straně státních hranic
  - jako spolucestujícího na jízdenku SONE+ nelze uznat psa
- Předprodej síťové jízdenky SONE+ jsou 2 měsíce. Je možné ji koupit ve všech pokladnách Českých drah (ČD) nebo u průvodčího ve vlaku.
*Platnost jízdenky končí vždy o půlnoci dne, pro který byla zakoupena.

0. Jízdenka SONE+ stojí 150 korun.	ANO	NE
1. Jízdenku SONE+ za 150 Kč může využít až 5 dospělých lidí.	ANO	NE
2. Jízdenka SONE+ za 150 Kč je platná ve všech vlacích ČD.	ANO	NE
3. S jízdenkou SONE+ můžete jet i za hranice.	ANO	NE
4. Jízdenku SONE+ můžete využít také pro psa.	ANO	NE
5. Jízdenku SONE+ je možné koupit 2 měsíce před cestou.	ANO	NE
6. Jedna jízdenka SONE+ platí celý víkend.	ANO	NE

Psaní: Neformální dopis

Vyberte si jedno z témat (A, nebo B) a napište svému kamarádovi / své kamarádce dopis, ve kterém vyjádříte svůj názor. Napište minimálně 100 slov.

A. Televize je lepší než kniha.

B. Jídlo je radost.

Zákon povoluje některé z podmínek odpustit - v případě složení zkoušek z českého jazyka, kdy podle zákona č.186/2013 Sb. o státním občanství České republiky § 14 odst. 4 „tuto podmínku nemusí splnit žadatel, který doloží, že v minulosti absolvoval alespoň po dobu 3 školních let základní, střední, nebo vysokou školu, na kterých byl vyučovacím jazykem český jazyk.“ Cena za obě zkoušky je 4 800 Kč a na výsledky uchazeč čeká 30 dnů od konání zkoušky. Cenu uvádím, protože chci mimo jiné poukázat na finanční náročnost procesu naturalizace spolu se skutečností, že splnění všech zákonem daných podmínek nevede automaticky k uznání žádosti o občanství, ale pouze k možnosti jejího podání.

Dalším požadavkem je žadatelova bezúhonnost na území České republiky a států, ve kterých pobýval déle než 6 měsíců. To dokládá Výpisem z rejstříku trestů. Cena výpisu je 100 Kč.

Ve znění zákona č.186/2013 Sb. o státním občanství České republiky § 14 odst. 6 „státní občanství České republiky lze udělit žadateli, který v posledních 3 letech předcházejících dni podání žádosti neporušil závažným způsobem povinnosti vyplývající z jiných právních předpisů upravujících vstup a pobyt cizinců na území České republiky, veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, zaměstnanost, daně, cla, odvody a poplatky a vyživovací povinnost vůči dítěti.“ V praxi to znamená doložení potvrzení o bezdlužnosti ze zdravotní pojišťovny, z finančního úřadu, celní a sociální správy.

Dále musí žadatel doložit výši a zdroje svých příjmů, z jakých prostředků žije na území České republiky. To znamená potvrzení od zaměstnavatele, doložený roční příjem, pracovní smlouvy apod.

V neposlední řadě je podmínkou udělení českého státního občanství skutečnost, že žadatel v průběhu svého pobytu výrazně nezatěžoval systém státní sociální podpory nebo systém pomoci v hmotné nouzi. (zákon č.186/2013 Sb. o státním občanství České

republiky § 14 odst. 8) „Vhodný“ uchazeč by tedy neměl pobírat delší dobu sociální dávky, podporu v nezaměstnanosti a být veden na úřadu práce. I zde je vidět rozdělení právního statusu mezi příslušníkem českého státu a žadatelem. Sice i v případě Čecha je nežádoucí, aby delší dobu pobíral příspěvky, ale nehrozí mu ztráta občanství, kdežto pro žadatele o občanství může jít o důvod jeho neudělení.

Podle zákona č.186/2013 Sb. o státním občanství České republiky § 14 odst. 19 dále žadatel musí dodat oddací list, rodný list a životopis. Všechny cizojazyčné listiny musí být přeloženy do českého jazyka.

Žádost (a dotazník, který příkládám v příloze č. 3) se spolu se všemi uvedenými dokumenty podává u příslušného krajského úřadu. Správní poplatek za vyřízení žádosti je 2 000 Kč a délka její vyřízení je 180 dní ode dne podání. V České republice rozhoduje o udělení státního občanství Ministerstvo vnitra.

Účinky naturalizace nastávají v České republice až složením státoobčanského slibu a převzetím si listiny o udělení státního občanství (příloha č. 4). V souladu se zákonem č.186/2013 Sb. o státním občanství České republiky § 27 odst. 2 zní státoobčanský slib: „*Slibuji na svou čest věrnost České republice. Slibuji, že budu dodržovat její Ústavu a ostatní zákony České republiky.*“

9.4. Nabývání státního občanství České republiky prohlášením

Nabytí českého státního občanství prohlášením je „zjednodušená“ forma jeho získání než udělením. Pomáhá nabít české státní občanství „tzv. druhé generaci cizinců žijících na území České republiky. Prohlášení může učinit cizinec ve věku 18 až 21 let, který má na území České republiky povolen trvalý pobyt a nejpozději od věku 10 let se až k datu prohlášení nejméně dvě třetiny této doby oprávněně zdržuje na území České republiky. Podle přechodného ustanovení uvedeného v zákoně o státním občanství České republiky bude možné ve lhůtě jednoho roku od data nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. do 1. 1. 2015) učinit uvedené prohlášení, i když půjde o cizince staršího 21 let, pokud bude splňovat podmínky.“ [MVČR] Někteří informátoři tohoto přechodného ustanovení využili.

Žádost o nabytí státního občanství prohlášením je značně kratší a jednodušší (viz příloha č. 5). Spolu s žádostí je nutné přinést rodný list, oddací list, doklady potvrzující

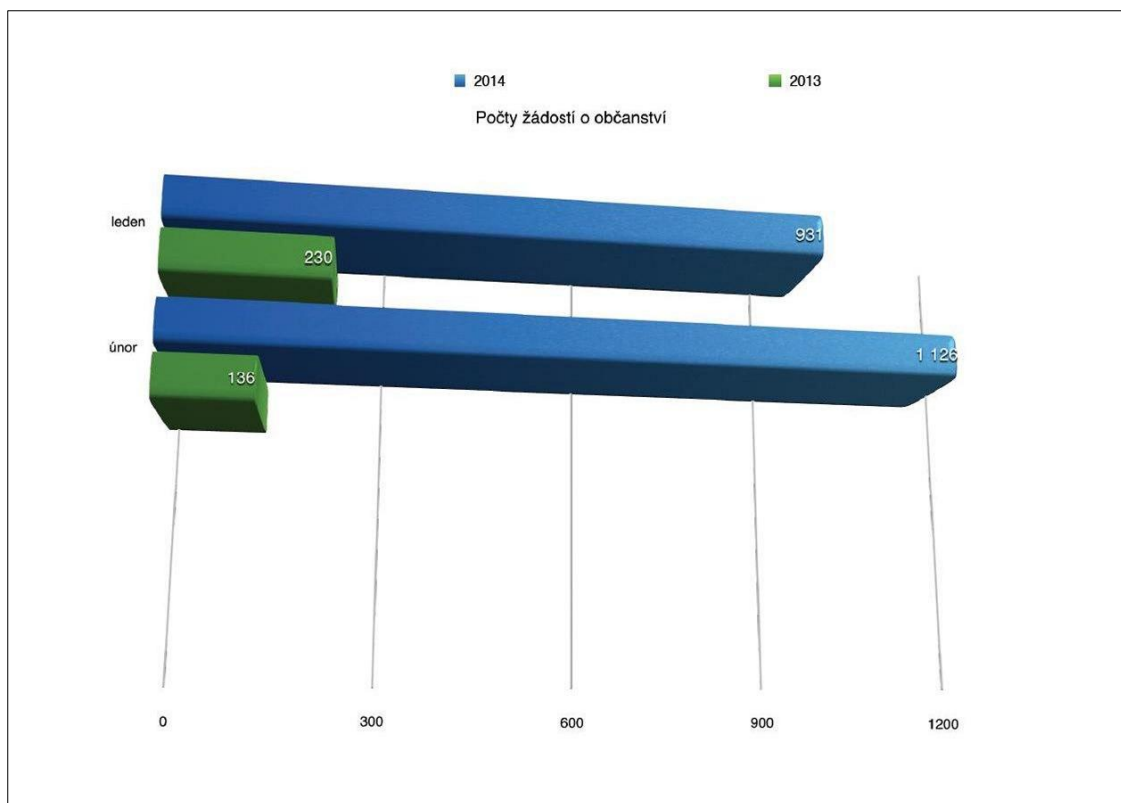
pobyt na území České republiky (všechna vysvědčení apod.) a správní poplatek 500 Kč. Doba vyřízení je také kratší než u klasického procesu udělování občanství.

10. Dvojí občanství

Problematika dvojího občanství se týká mé práce a mých informátorů velmi úzce, jelikož od 1. ledna 2014 vstoupil v platnost nový zákon o nabývání českého občanství a s ním i zásadní změny, mezi které patří skutečnost, že nynější legislativa dovoluje dvojí občanství. Pro emigranty žijící v České republice a splňující podmínky podání žádosti o udělení občanství to znamená, že se již nemusí vzdávat občanství své původní země. S tím souvisí i ulehčení rozhodování o podání žádosti, protože se tím předchází mimo jiné vnitřnímu boji identit uchazeče, který by mohl mít pocit, že získáním českého občanství zrazuje Rusko. Možnost ponechat si dosavadní ruské občanství v sobě nese i další výhody. Žadatel se může kdykoli vrátit do své vlasti – má stále otevřená „zadní vrátka“ pro budoucí život. Pro ruské občany také neplatí vízová povinnost do Ruska a dalších zemí, ve kterých pro české občany vízová povinnost platí. Dvojí občanství je pro žadatele zkrátka výhodné.

O tom svědčí i rapidní nárůst žadatelů o české občanství od začátku roku. V grafu zobrazujícím srovnání počtu žadatelů v loňském roce a prvních měsících letošního roku vidíme, že nárůst v únoru je až osminásobný. [Golís, 2014] Zvýšený zájem o získání českého občanství se projevil i v nárůstu kapacit a termínů zkoušek z českého jazyka a reálií. Nedostatečnou kapacitu míst na zkouškách Ministerstvo vnitra odůvodňovalo tím, že brali ohled na počet žadatelů v minulých letech, který se nyní výrazně zvýšil. [Vrbová, 2014, s. 8]

Graf č. 1: Srovnání počtu žádostí o občanství v lednu-únoru 2013 a 2014

i Zdroj: Golis, 2014

10.1. Vznik dvojího občanství

V dnešní době se vyskytuje mnoho situací, kdy dochází ke vzniku dvojího občanství. Přestože ve své práci mluvím o „dvojím“ občanství, není vyloučena možnost nabytí i trojího a vícero občanství. Věnovala jsem se dvojímu občanství v souvislosti s naturalizací. Ne všichni pohlíží na možnost dvojího občanství pozitivně.

10.2. Argumenty proti dvojímu občanství

Bipolitismus neboli dvojí státní občanství u jedné osoby [Petráčková, 2000, s. 105] patří v mezinárodním právu k nežádoucímu jevu a bylo předmětem pozornosti již od 19. století. Americký badatel Peter J. Spiro shrnuje: „Jen málo věcí vzbuzovalo tak samozřejmou nelibost společnosti jako dvojí občanství. Samotná idea dvojího občanství byla vnímána jako antiteze tradičního konceptu státu a jeho vztahu k jedinci, konceptu, jemuž dominovaly pojmy nedělitelné oddanosti, jež dává jen malý prostor plurálním příslušnostem. Ve všeobecném pojmání bylo dvojí občanství spojeno s šedými pátými

kolonami a hanobeno jako netolerovatelný druh politické polygamie.“ [Baršová, 2003, s. 57] Obyvatelstvo je jedním ze znaků suverénního státu a dělit se o něj s jinými státy je nepřijatelné. Občané tvoří stát a dvojí občanství nemůže existovat, aniž by tím byla narušena suverenita státu. Podle těchto teorií člověk nemůže být dobrým občanem více států, jako nemůže dobře sloužit dvou pánům.

Z praktického hlediska je argumentem proti dvojímu občanství i teritoriální trestní odpovědnost bipolitů. Podle ruského trestního zákoníku občan Ruské federace, který spáchal trestní čin na území jiného státu, nebude danému státu vydán. V tomto případě by došlo ke sporné situaci z hlediska práva, protože bipolita s českým a ruským občanstvím, který by spáchal trestný čin na území České republiky a poté utekl do Ruska, by byl jen obtížně právně postihnutelný, přestože podle trestního zákona č.40/2009 Sb. je občan České republiky stíhatelný i mimo území státu.

10.3. Argumenty pro dvojí občanství

Během posledních desetiletí 20. století prošel pohled na dvojí občanství hlubokou transformací – od zavržení k toleranci. V důsledku propojení světa se dvojí a vícero občanství stává běžnějším jevem, ačkoli odporuje globálnímu právnímu řádu. Argumenty proti dvojímu občanství už nejsou tak silné jako předtím. [Baršová, 2004] J. Spiro rovněž uvádí argumenty pro dvojí občanství, kdy upozorňuje na rozdíl oproti minulosti. Dnes již dvojí občanství není potenciální hrozbou mezinárodní stability, naopak by mělo být podporováno a to z několika důvodů (podpora demokracie a šíření myšlenek ze země emigranta). Dalším z nich je skutečnost, že dvojí občanství migrantům usnadňuje naturalizaci a naturalizace zas jejich asimilaci v hostitelské zemi. „Podle údajů britského ministerstva vnitra uznává v současné době dvojí občanství více než polovina zemí světa.“ [Baršová, 2003, s. 58-59]

11. Rusové v České republice⁸

Specifickým aspektem vztahující se k ruské komunitě v České republice je negativistický postoj české společnosti vůči Rusům kvůli invazi vojsk Varšavské smlouvy v čele se Sovětským svazem.

Současná ruská menšina v ČR je velmi pestrá, co se týče délky pobytu, důvodů imigrace, cíle působení v ČR, ale například i názorové orientace a životních hodnotách. Jednotlivé skupiny si vzájemně nedůvěřují. [Čepelák, 2010, s. 592] Ekonomické zajištění je také důležitým faktorem rozdělení ruské menšiny. Nejvíce na očích jsou tzv. „noví Rusové“⁹. Rozdíl mezi Rusy žijícími tady cítí i jedna z mých informátorek. *„Pracuji s dětmi bohatých Rusů, kteří je posílají na studium. Většina z nich se chová normálně, mám je ráda. Ale u některých zkrátka cítím rozdíl v jejich a mých finančních možnostech, a že kdybych s nimi nepracovala, tak se v běžném životě asi neseznámíme. Možná jedině ve škole.“* (Olga, 24 let)

---

⁸ Dana Bittnerová a Natalja Volkovová [2012, s. 147-150] rozdělili příslušníky ruské národnosti v České republice na dvě skupiny: na ruskou menšinu (tzn. na občany ČR, kteří se hlásí k ruské národnosti, jde o lidi plně integrované, narozené a žijící zde ve druhé třetí nebo čtvrté generaci) a na ruskou cizineckou komunitu v ČR (občané Ruské federace, kteří pobývají na území České republiky na základě platného dlouhodobého nebo trvalého povolení k pobytu). Uvedené dělení beru v úvahu, pro svou práci ho však nepoužiji. Pro mě je Rusem jedinec, který se hlásí k příslušnosti k ruskému státu, pobývá na území ČR a má nebo měl ruské občanství před naturalizací.

⁹ Podle encyklopedie Krugosvět [Novije Russkije, Encyklopedija Krugosvet] označuje pojem „noví Rusové“ novou společenskou vrstvu, která vznikla v Rusku na konci perestrojki, na pozadí rozpadu Sovětského svazu a vzniku tržní ekonomie. V nejobecnějším smyslu zahrnuje střední a velké podnikatele a management. Mezi rysy nových Rusů patří vlastnění „svého businessu“ (nebo velmi dobře placené pozice ve velké korporaci), vysoký (a podle sovětských norem nepředstavitelný) příjem a specifický způsob života. K tomu patří luxusní auta, byty a ukazování svého bohatství na odív.

12. Vlny ruské migrace

Migrace Rusů do České republiky není jen současným jevem, s první rozsáhlou vlnou se setkáváme již od dvacátých let 20. století. V této kapitole vycházím ze Sládka [2010] a jeho knihy „*Ruská diaspora v České republice*.“

Motivy k migraci ruských migračních vln

Již z historických souvislostí je jasné, že ruská meziválečná migrace byla migrací nedobrovolnou, převažovaly u ní tzv. „push“ faktory, tedy faktory vypuzující ze země. Zatímco nynější migrace je převážně dobrovolnou, u které hrají větší roli tzv. „pull“ faktory, tedy faktory přitahující. Díky těmto výnosům převýší migrantovi zisky z migrace nad jeho náklady na ni.

12.1. První vlna migrace (1918-1948)

První vlna ruské migrace do Československa byla ve většině případů nedobrovolná a nucená, respektive násilně vynucená. Rusové přicházeli do ČSR především po roce 1918. Emigranti, kteří prchali před bolševickým terorem, zde byli vítáni. Migrovali především vzdělaní lidé z vyšších společenských vrstev, dále rakousko-uherští ruští vojenští zajatci první světové války, kteří se nemohli vrátit z důvodu změny režimu a byli nuceni zde zůstat. Také mnozí českoslovenští vojáci si z Ruska přivedli ženy. Ve dvacátých letech žilo v ČSR přes 35 tisíc Rusů. Později se jejich počet začal snižovat, protože odcházeli dál na západ. Ke snížení počtu Rusů došlo i kvůli válce a událostem po roce 1945. Nacisti podezírali Rusy ze spolupráce se Sovětským svazem a sověti migranty po válce soudili jako zrádce a mnoho jich odvěkli zpět. [Dům národnostních menšin, 2011]

V této době probíhala ale i dobrovolná emigrace, když ruští specialisté hledali lepší místo pro své uplatnění, zlepšení životních podmínek a finančního zabezpečení.

12.2. Druhá vlna migrace (1948-1989)

Pod komunistickou vládou to potomci ruských emigrantů neměli lehké. Jakákoliv spolková činnost jim byla zakázána a pouze povinné vyučování ruského jazyka jim

umožnilo udržet si vlastní jazyk a kulturu. V tomto období mnoho českých studentů volí jako jedinou možnost zahraničního studia studium v Sovětském svazu a zde se nezdálo ožení a svého ruského partnera si přivezou domů. Tito partneři se ale ve většině případů zcela asimilovali. [Dům národnostních menšin, 2011] Svobodně migrovat ze SSSR v době socialistického režimu bylo skoro nemožné.

12.3. Třetí vlna migrace (po 1989)

Poslední a nejpočetnější vlna se objevila po rozpadu SSSR, kdy došlo k nové možnosti svobodně migrovat. Důvody migrace byly: ekonomické, politické, etnické, bezpečnostní, vzdělání, psychologické a migrace bez vlastní volby.

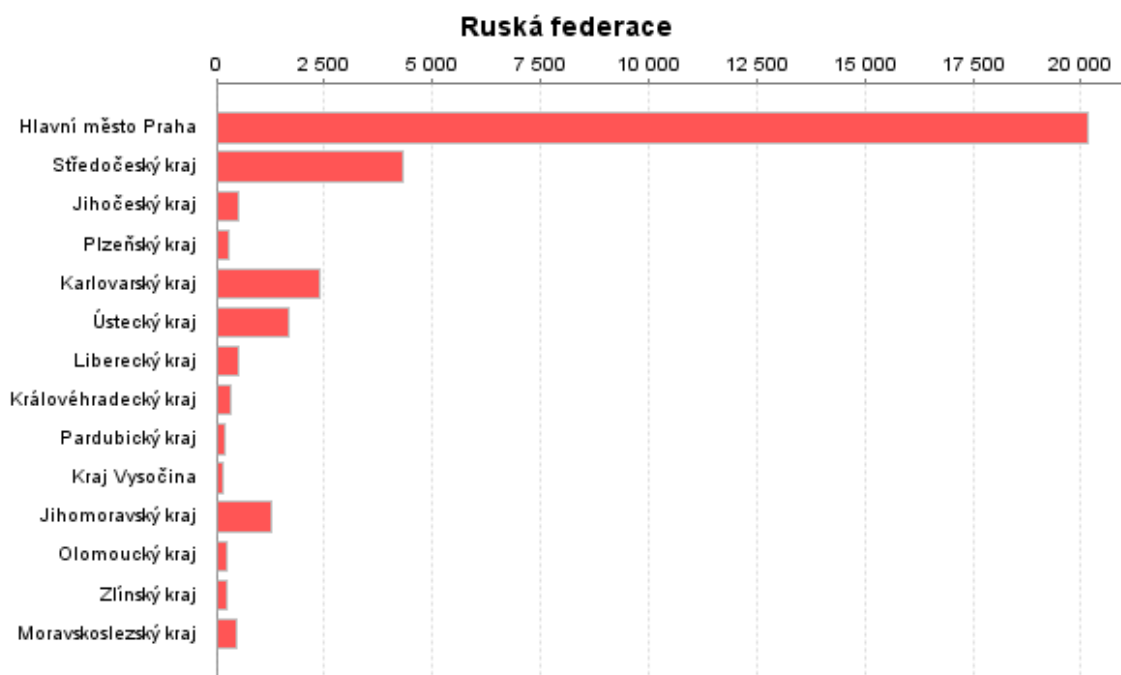

METODOLOGIE

Zvolila jsem kvalitativní strategii a to formu polostrukturovaných rozhovorů s cílem porozumět dané problematice. Vedla jsem rozhovor se šesti informátory. Získaná data nemohu generalizovat na celou populaci ruské menšiny v České republice.

Pro svůj výzkum jsem si vybrala informátory žijící v Praze, přestože se příslušníci ruské komunity vyskytují po celé republice. V Praze však žije nejvíce Rusů v porovnání s ostatními českými městy. Podle posledních dostupných údajů (k 31. 12. 2012) zde žije 20 160 Rusů z celkového počtu 32 961 Rusů žijících v České republice. [ČSÚ, 2012] Pro srovnání přikládám graf s počty ruských občanů žijících v různých krajích.

Graf č. 2: Počty ruských občanů v ČR

Zdroj informací: Ředitelství služeb cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR; bez osob s platným azylem

Ruskou menšinou se již zabývali následující autoři, kteří mi posloužili jako prvotní zdroj informací. Výzkum *Ruská menšina v České republice* provedli v roce 1999 Dušan Drbohlav ve spolupráci s Evou Janskou a za asistence Milana Luptáka a Jaroslavy Bohuslavové. Šlo o kvalitativní výzkum zabývající se ruskou menšinou v ČR. Zabývali se zmapováním hlavních aspektů migrace ruské komunity, popisují její

socioekonomické podmínky života v České republice, její spjatost s domovem a lokální kulturou.

Dále Karel Sládek a jeho publikace *Ruská diaspora v České republice*, ve které se zabývá sociálním postavením, politickými preferencemi a religiózními postoji ruských migrantů v České republice. V mnohých případech ruská emigrace vykazuje vysokou různorodost. Autor působí na Katolické teologické fakultě Univerzity Karlovy, proto jeho partikulárním zájmem výzkumu bylo i pravoslaví a náboženská praxe informátorů.

V neposlední řadě mi při orientaci v problematice ruské komunity v České republice pomohly publikace Dany Bittnerové a Mirjam Moravcové: *Diverzita etnických menšin: Prostorová dislokace a kultura bydlení* (hlavně její část *Ruská cizinecká komunita v Praze*), *Etnické komunity: v kulturní a sociální různosti* a *Etnické komunity: integrace, identita*.

1. Výzkumné otázky

Výzkumné téma je naturalizace Rusů v České republice. Zaměřuji se na to, jak reflektují své postavení.

Jak vnímají naturalizaci?

Proč žádají o české občanství? Popřípadě ho odmítají?

Jaké překážky se jim staví do cesty?

Jaké výhody jim plynou ze získání občanství?

Jak vnímají svou identitu? A jak její proměny?

Zůstanou „Rusy“, i když nebudou mít ruské občanství?

2. Techniky sběru dat

Zjišťovala jsem názory, pocity a postoje svých informátorů, jejich subjektivní porozumění sociální realitě a jejich prožívání určitých situací (např. podání žádosti o občanství, jeho získání). Zvolila jsem techniku *polostrukturovaných rozhovorů*, protože

jsem chtěla využít velkého prostoru pro odpověď informátora, ale zároveň se zeptat na všechna podstatná témata, která mě jako badatele zajímala.

Uvědomuji si, že při zvolené technice a výzkumném problému nezjistím věci, které mi informátor říci nechce a které si neuvědomuje. Na druhou stranu mohou nasbíraná data obsahovat i informace, které informátor nechtěl říci, nebo v jeho výpovědích najdu něco, čemu se nápadně vyhýbá. Také rozumím tomu, že rozhovorem jsem nezjistila „objektivní“ realitu, ale její vidění a chápání informátory, což bylo mým cílem.

Snažila jsem se co nejméně ovlivňovat odpovědi informátora, i když jsem si byla vědoma, že informátor mohl reagovat na mnohé podněty (na mě jako na tazatele, prostředí vybrané pro rozhovor, položené otázky)

Rozhovory jsem nahrávala na diktafon a probíhali v českém jazyce. Před rozhovorem jsem svým informátorům dala na výběr, zda chtějí, aby rozhovor probíhal v českém nebo ruském jazyce. Všichni informátoři souhlasili s interview v češtině, která jim vzhledem k délce pobytu v České republice nedělala obtíže. Rozhovory jsem přepisovala doslovně (šlo o doslovnou transkripci). Pro transkripci se mi nejvíce osvědčil program ExpressScribe. Ve většině případů citované pasáže budu nechávat v původní verzi, abychom zachovala způsob vyjadřování informátorů.

S informátory jsem hovořila i mimo nahrávání, kdy mi informátoři poskytovali cenný materiál pro mou práci, proto zmiňuji i jejich myšlenky, které nejsou zaznamenány v transkripcích.

V příloze č. 6 přikládám otázky, které jsem pokládala svým informátorům při polostrukturovaném rozhovoru. Otázky se měnily v závislosti na tom, jak se rozhovor vyvíjel a na osobě informátora. Přiložené otázky jsou osnovou pro všechny mé rozhovory. Jeden z informátorů mě například upozornil na to, že je mu nepříjemné, když při interview používám v jeho případě pojmenování „ruští emigranti“. „*To slovo, co využíváte - ty migranty. Já chápu, že vy to máte asi z takovýho, jak se to řekne, - pracovního důvodu, ale to slovíčko mi přijde takovýto už teď hrozně cizí, nepříjemný bych řek. [...] Přijde mi to takový divný, když mi někdo zase připomene, naznačí, že jsem přece tady cizinec. To bych zrovna nechtěl mít, nechtěl poslouchat, nechtěl slyšet, snažím se dělat všechno pro to, abychom do této společnosti zapadl úplně.*“ (Vadim, 29 let)

3. Výběr vzorku a prostředí výzkumu

Vzhledem k výzkumnému problému jsem zvolila účelový výběr vzorku, který musel splňovat následující kritéria: jednalo se o Rusa či Rusku (měli ruské občanství nebo ho měli před naturalizací) a žili na území České republiky minimálně takovou dobu, aby mohli požádat o české občanství.

Jako typ vzorku jsem zvolila heterogenní vzorek, kdy jsou však jednotky z části homogenní. Pro ucelenější vhléd do problematiky byly respondenti různého pohlaví a věku. S věkem a délkou pobytu na cizím území může dojít ke změně názoru na vlastní identitu, na svou příslušnost k původnímu státu. Obě pohlaví mohou danou problematiku vnímat z odlišných perspektiv. Tři informátoři byli muži (24 let, 25 let a 29 let) a tři ženy (24 let, 54 let a 34 let). Všichni jsou migranti poslední (třetí) vlny emigrace. Přestěhovali se tedy do České republiky po roce 1989.

První informátory jsem sehnala přes společné známé, k ostatním mě přivedli informátoři. Využila jsem metody sněhové koule.

Prostředí výzkumu, respektive sběru dat, se odehrávalo v neutrálním prostředí, nejčastěji v kavárně nebo u informátora doma. Rozhovory trvaly přibližně hodinu. Níže uvádím tabulku se základními informacemi o svých informátorech:

Shrnutí základních údajů o informátorech:

Jméno ¹⁰	Pohlaví	Věk	Dosažené vzdělání	Povolání	Délka pobytu v ČR	Občanství	Podání žádosti o české občanství
Vadim	muž	29 let	SOŠ	momentálně nezaměstnaný	18 let (od 11 let)	ruské	ano
Andrey	muž	25 let	VŠ	cestovní ruch	18 let (od 7 let)	české	ano
Igor	muž	24 let	SOŠ	student VŠ	17 let (od 7 let)	ruské, české	ano
Olga	žena	24 let	osmileté gymnázium	studentka VŠ	17 let (od 7 let)	ruské	ano
Elena	žena	54 let	VŠ	uklízečka	18 let (od 36 let)	ruské	ne
Ksenie	žena	34 let	VŠ	cestovní ruch	16 let (od 18 let)	ruské, libanonské	ne

¹⁰ Pro zachování anonymity informátorů se jedná o smyšlená jména.

4. Analýza získaným dat

Protože přepsané rozhovory obsahovali velké množství informací, vytiskla jsem si je a provedla otevřené kódování. Po okrajích jsem si barevně označovala jednotlivá témata či nejasnosti v odpovědích, které jsem mohla později jednoduše vyhledat a u různých informátorů získaná data propojit a porovnat.

5. Hodnocení kvality výzkumu

Výhodou kvalitativního výzkumu je jeho vysoká validita, zaměřovala jsem se na důležité okruhy témat pro svůj výzkum. Pro transparentnost získaných dat přikládám spolu s prací transkripce rozhovorů na CD.

V empirickém výzkumu je důležitá analytická pozice cizince. To znamená, že výzkumník se brání resocializaci do poznávané kultury, zachovává si svou perspektivu a snaží se neztratit rozlišovací schopnost mezi oběma. Abych si uchovala analytickou pozici cizince, musela jsem si uvědomit předsudky a předpojatosti se mnou jako badatelem spjaté. Mezi ně patří:

- 1.) znalost ruského jazyka, tzn. jazyka zkoumané komunity
- 2.) přístup k informátorům, protože jsem součástí ruské komunity v České republice – mohlo se stát, že informátor neřekl vše z důvodu naší známosti či jen z důvodu společných známých (např. v případě citlivějších informací).
- 3.) byla jsem si vědoma, že jsem si prošla obdobnou zkušeností (dlouhodobý pobyt na území cizího státu, zkušenost s cizineckou policií, možnost podání žádosti o udělení občanství apod.), což také mohlo ovlivnit průběh projektu

Tudíž jsem si vědoma reaktivity výzkumu, kdy má přítomnost mohla ovlivnit průběh výzkumu, informátory a jejich odpovědi tím, jak jsem vystupovala a jak jsem na informátory působila. Protože polostrukturovaný rozhovor je situovaný a konstruovaný, vedený badatelem, i proto jsou jeho výsledky nutně podmíněny výzkumníkem.

Co se týče vzorku a jeho reprezentativity, z jeho velikosti je patrné, že vzorek není vyčerpávající.

6. Etické otázky výzkumu

Ve svém projektu jsem dodržovala čtyři pilíře etiky v sociálních vědách - dobrovolná participace, princip důvěrnosti, zásada neublížení a princip správnosti a integrity. [Ezzeddine, Heřmanský, 2009]

Účastníkům výzkumu jsem poskytla následující informace, v českém a ruském jazyce:

- 1.) Své jméno a na jaké škole studuji. Pro přesvědčení o důvěryhodnosti výzkumu jsem v případě zájmu informátora sdělila příčiny vybrání této problematiky.
- 2.) Písemný informovaný souhlas v češtině a ruštině (viz přílohy č. 7 a č. 8). Informovala jsem také o možnosti nahlédnutí do výsledné práce.
- 3.) Výzkum byl proveden v anonymitě, informátoři byli vedeni pouze pod smyšleným jménem. Jména jsem vybrala obvyklá pro ruskou společnost. Pro potřeby výzkumu jsem poprosila o svolení uvedení následujících údajů: věk, povolání, nejvyšší dosažené vzdělání a délka pobytu na území ČR.
- 4.) Veškerá získaná data jsem archivovala a nakládala s nimi v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

EMPIRICKÁ ČÁST

Pro občany Ruské federace je Česká republika přitažlivou destinací pro emigraci, jak uvedu v následujících kapitolách, existuje pro to více důvodů. Jak už poukázala Dana Bittnerová [2012, s. 153] měli bychom si být vědomi bohaté historie ruské emigrace do České republiky, která započala již v 20. letech 20. století.

Výsledku výzkumu

1. Důvody migrace

U informátorů se ve všech případech jednalo o dobrovolnou emigraci. Šlo o kombinaci tzv. push a pull faktorů. Mnozí se přestěhovali z bezpečnostních důvodů, hledali klidnější místo k životu pro sebe a svou rodinu.¹¹ Českou republiku si migranti jako cílovou destinaci vybírali i z důvodu relativní blízkosti ve srovnání s jinými státy (rodina Olgy se rozhodovala mezi migrací do České republiky a Kanady, vybrala si ČR právě kvůli dostupnosti) a příbuznosti jazyků.¹²

Migrace z důvodu bezpečnosti

Vadim se přestěhoval s rodinou do České republiky z Kazachstánu po rozpadu Sovětského svazu, kdy tam skončila nacionální tolerantnost vůči Rusům. „*Důvodem bylo asi to, že jsme si hledali pro sebe ten nejvhodnější stát k živobytí, tak aby tedy byl klid, mír a dalo by se v klidu dobře žít, protože ten stát, kde jsme bydleli předtím, [...] už to tam začínalo být velmi nebezpečné. Pomalu tam najížděli tanky, a tak naši rodiče měli strach, že to tam vypukne a bude zle.*“

---

¹¹ Zde tkví rozdíl mezi ruskou a například ukrajinskou migrací. Mnozí Ukrajinci jedou do Čech sami vydělat peníze pro sebe a rodinu, která zůstala na Ukrajině, a potom se k ní vrátí. Zatímco v ruské menšině je typické, že se stěhuje celá nebo alespoň část rodiny do hostitelské země, kde chtějí začít nový život.

Protože i Ukrajinci mluví rusky (ale i ukrajinsky, což je příbuzný jazyk), často si česká společnost tyto národy plete. „Rusové nechtějí být spojováni s Ukrajinci pro jejich sociálně odlišnou situaci, kdy většina Ukrajinců pracuje v dělnické profesi.“ [Sládek, 2010, s. 58]

¹² Chtěla bych podotknout, že podobnost mezi ruským a českým jazykem je sice nezpochybnitelná, ale přeceňovaná. Blíže má k češtině ukrajinština.

I rodina Igora emigrovala z bezpečnostního důvodu, protože zde byla menší kriminalita než v Rusku. Elena se bála o své syna, který by musel na vojnu v době, kdy to bylo opravdu nebezpečné kvůli „regionálním válkám“ na Severním Kavkaze.

Migrace z důvodu sloučení rodiny

Jak už jsem v teoretické práci naznačila, migraci podporují tzv. „migrační sítě“. Tyto meziosobní vazby pomáhají při rozhodování o přestěhování se a také při prvotní orientaci v cizím prostředí. Stejně je tomu i v případě Eleny, která se přestěhovala s rodinou do Prahy mimo jiné proto, že zde již žil se svou rodinou (a předtím zde studoval) nevlastní syn jejího manžela. Migrační sítě pomáhají při orientaci v novém prostředí a poskytují sociální oporu pro migranty.

Migrace za studiem

Ksenie (34 let) přijela do ČR ve svých osmnácti letech za účelem studia a zůstala zde vzhledem k manželství (s Čechem) a narozeným dětem. Ksenie se jako jediná informátorka přestěhovala do Prahy sama, bez rodiny či příbuzných.

Migrace bez vlastní volby

Stejně jako Sládek [2010] odlišuji další kategorii migrace a to migraci „bez vlastní volby“. Jedná se o potomky migrantů, kteří přijeli se svou rodinou jako děti či dospívající. Například Andrey, který je v České republice od svých sedmi let, se přestěhoval s rodinou, protože jeho matka měla sen žít v ČR.

Rodiče těchto migrantů chtěli pro své děti lepší budoucnost a více možností. Elena mluví o své zkušenosti následovně: *„Já chtěla dát svým dětem více možností. Více možností, aby se rozvíjeli jako tvůrčí osobnosti a neměli by takový nátlak politický jako v Rusku. Kde ten nátlak dá cítit prostě na každé vysoké škole, na střední škole.“*

Všichni informátoři, patřící do této kategorie se dobře adaptovali na českou společnost – česky mluví bez přízvuku, většina zde vystudovala vysokou školu, našla si práci a přátele.

2. Průběh pobytu v České republice

Je jisté, že volbu a průběh migrace doprovází psychická zátěž, která souvisí i s počátečním existenciálním a sociálním postavením migrantů v cílové zemi. Ruští migranti nejsou výjimkou. I oni se po prvotní fázi adaptace museli seznámit a i přizpůsobit české mentalitě, jazyku, kultuře a společenským normám.

Jak můžeme vidět na následujících příkladech, prvotní adaptace na cizí společnost může být velmi náročná. Elena s rodinou líčí své začátky v nové zemi následovně: *„Prvních asi několik měsíců jsme žili z úspory, protože neuměli mluvit česky a nevěděli, co by vůbec mohli tady dělat. Pak jsem začala pracovat, psát články do ruského časopisu a pak pokračovala jako redaktorka v novinách.“* Andrey, který je v České republice od dětství, takto reflektuje vývoj své integrace: *„Neměli jsme skoro žádné peníze, a proto jsme každý úplně - já, ségra, matka, otec - pracovali jako rozdávači letáků. Rozdávali jsme letáky, prodávali jsme listky a vydělávali jsme každý den peníze, abysme mohli vůbec žít. Takhle to začínalo, úplně blbý, úplně...“* V průběhu pobytu se situace jeho rodiny zlepšila. *„Ségra pracovala deset let, já jsem pracoval průběžně. Já jsem měl ještě školu, základku. Ale pracoval jsem vždycky, z deseti let. Matka pak přestala a našla prostě business - prodávat lidem papíry, dělat dokumenty¹³, otec se toho chytil, no a pokračuje to až dodnes.“* Andrey vystudoval vysokou školu v Praze a pracuje v cestovním ruchu.

Ksenie vnímala svou prvotní adaptaci jako jednodušší, za možnost studovat v Praze byla vděčná a na přípravných kurzech a na univerzitě si brzy našla kamarády.

„Sebereflexe nad počátky života v České republice u dětí, které přijedou se svými rodiči, ukazuje na velmi silnou emoční náročnost, se kterou se musí děti migrantů vyrovnávat.“ [Sládek, 2010]. Těmito případy jsou například Olga a Vadim, kteří se přes těžké začátky dobře adaptovali. Olga šla po příjezdu do první třídy bez předešlé znalosti českého jazyka: *„Ve škole to bylo ze začátku těžké, česky jsem neuměla vůbec. U dětí platilo, že když ti nerozumím, tak se s tebou nebudu raději bavit, jsi někdo cizí. Tři roky jsem proseděla v lavici a bez kamarádů, respekt spolužáků jsem si musela vybojovat, samozřejmě ne fyzicky. Po páté třídě jsem šla na gymnázium, kde to všechno začalo*

---

¹³ „Děláním dokumentů“ Andrey myslel, že jeho rodiče pomáhají za finanční obnos svým krajanům zařizovat potřebné dokumenty pro získání nebo prodloužení víza. Jedná se o docela rozšířený způsob podnikání nejenom v rámci ruské komunity. Po příjezdu do České republiky a bez znalosti jazyka je složité se zorientovat ve všech potřebných náležitostech pro podání žádosti o dlouhodobé vízum.

nanovo, jen jsem byla v lepším postavení, protože jsem už znala jazyk, ale vzhledem k tomu, že jsem nebyla Češka, mi pár let trvalo, než mě spolužáci začali brát.“ Olga odmaturovala s vyznamenáním a nyní studuje na vysoké škole. Vadim šel v Praze až do osmé třídy, takže adaptace ve škole u něj byla ještě složitější. Dospívající spolužáky ho nezahrnovali do svého kolektivu, ale dokázal se novému prostředí přizpůsobit. Zdůrazňuje, že velkou roli hraje znalost jazyka hostitelské země.

3. Učení se jazyku

Český jazyk je jedním z prvních problémů, se kterým se musí cizinec v České republice potýkat. Čeština je národním jazykem. Jazykem, kterým mluví celé území (s určitými dialekty, kterým ale obyvatelé rozumí). Je to úřední jazyk, kterým se mluví v každodenní interakci, v mediích atd. Potřebujeme ho každodenně, proto jeho neznalost představuje skutečný handicap. Proto učení se jazyku je pro přistěhovalce nezbytnou podmínkou jejich existence v hostitelské zemi. Učení se jazyku doprovází i postupná a nevědomá asimilace k české kultuře.

Proces učení se jazyku je obvykle intenzivní a většina cizinců chce průběh urychlit různými způsoby. *„Ze začátku, když jsme se sem přistěhovali, ta čeština, když nebyla dokonalá, tudíž jsme ji neovládali úplně, tak nová slovíčka jsme zkoušeli využívat v běžné řeči, v domácnosti. Třeba: "Ségro, podej mi, prosím tě, ovladačku!" Ta ovladačka šla česky a to ostatní bylo rusky, takže to bylo takový zajímavý. Občas i směšný. To bylo asi uděláno proto, abysme si to slovo zapamatovali co nejlépe. Některá slova, třeba našim rodičům zůstávají doted'. Ale jakmile si na to zvykáme, tak není potřeba ty slovíčka využívat dál, takže se můžeme normálně bavit, mluvit rusky doma, v naší domácnosti. A zase venku nebo v práci normálně komunikovat v češtině.“ (Vadim)*
„Protože jsem šel do české školy a hned jsem se naučil česky. Velice rychle. Učil jsem se česky podle Kobry 11, jsem koukal na seriál. A velice rychle jsem se naučil česky, až se tomu sám divím.“ (Andrey)

Neznalost jazyka cizinci neustále připomíná jeho postavení – ať již ve škole nebo běžném životě. Potíže s vyjadřováním v případě Olgy vedly k dočasné absenci přátel. Postupné úspěšné zvládnání jazyka se jeví jako zvládnání i sociálních vztahů. S osvojením jazyka mizí stigmatizace cizince. Proto například mnozí informátoři uvádí, že s dobrou znalostí češtiny už měli menší problémy s přáteli, na úřadech apod.

4. Výhody a nevýhody migrace do ČR

Česká republika je podle informátorů klidnější, pohodlnější a bezpečnější k životu než Rusko.

Vadimovi se líbí správa státu a sociální politika ČR. *„Je to civilizovaný, dospělý, loajální stát, kde vládě na lidech opravdu záleží, starají se o své lidi, vážej si je. Musím teda upřímně říct, že v Rusku občas tyto věci chyběj. Možná díky tomu, že je tam příliš velké území, příliš hodně lidí a těžko se to ovládá, těžko se to reguluje, řídí. Možná taky proto, že ti lidi, co stojí u vlády, nestojí o to vážení si svého národu, svých lidí. Je to taková těžká politická otázka, ale v České republice se mi velmi líbí, stát je malý, vláda de facto vidí na každého a opravdu se o to umí postarat, mají opravdu dobře seřazené ty nejdůležitější body, jako je medicína, vzdělávání, sociální vztahy, kulturní.“*

Jako další výhodu zmiňují Andrey a Igor fakt, že jsou v Evropě a s občanstvím země Evropské unie se mu otevírá více možností – možností cestovat a pracovat v jiných zemích.

Mezi nevýhody přestěhování se do České republiky patří nemožnost uplatnění se v oboru kvůli nedostatku znalosti českého jazyka, jako je tomu v případě Eleny. *„Absolvovala jsem Státní univerzitu - obor dějiny umění a dost dlouho pracovala v Státním muzeu jako vedoucí oddělení a to prostě nemohla využít v Česku. [...] Neznám tak dobře český jazyk, abych o tom psala články, to bych taky chtěla. Možná taky se ještě naučím. Když bych úplně ovládla češtinu, možná by šla někam do muzea.“*

„Většinou je to tu obsazené už samotnými Čechy, kteří mají ve všem přednost před cizincema v zaměstnání a pokud teda nejste nějaký cizinec - vynikající genius - ale to asi zase existuje a v nějakých užších specializacích, v bankovníctví třeba nebo v ekonomice, ale v takových obyčejných pracovních místech je většinou spíše přednost nechávána Čechům.“ (Vadim) Vadimův postřeh, že Češi raději zaměstnají svého krajana, než cizince koresponduje s velmi rozšířeným stereotypem, že cizinci „kradou“ práci domácím.¹⁴

---

¹⁴ Ukázkovým příkladem tohoto stereotypu je letošní předvolební kampaň politického hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury, které v rámci své kampaně použilo xenofobní motivy. Jejich Petice za zpřísnění imigrační politiky začíná slovy *„Nechceme u nás nepřizpůsobivé cizince“* a pokračuje už zmíněným stereotypem, že Češi nemají práci kvůli cizincům. *„Ti následně v lepším případě berou našim občanům pracovní místa, v horším případě zneužívají evropský sociální systém.“* [Hnutí úsvit, 2014]

5. Vztah mezi Čechy a Rusy

Předsudky ve společnosti stále existují a ruští migranti jako jeden z takových předsudků silně pocítují negativní postoj Čechů, kteří jim připomínají okupaci v roce 1968.

Vadim popisuje svou zkušenost ze školy následovně: „*Češi mě brali jako cizince. Asi to mají vod svých rodičů, který většina si pamatuje ten šedesátý osmý ročník a je to velmi nepříjemná otázka, záležitost, ale sám jsem de facto na vlastní pěst zažil, že ti učitelé ve škole na rovinu říkají svým žákům. Asi tímto způsobem, že: „Promiň, ty určitě za nic nemůžeš, ale ti Rusi v tom šedesátém osmém roku nás okupovali a střileli po nás a přejížděli nás tankama a zbraněma.“ Jo, vlastně tímto se prosazoval ten názor, negativní názor na Rusy, a ty děti, kteří tomu ještě nerozumí úplně dokonale, asi dostávají něco jako stereotyp [...] ve smyslu toho, že Rusy to není moc dobrý, ale ty děti si ještě neuvědomují, že už je to tak dávno. To, o čem mluvila učitelka, je píseň minulosti, to je už neexistující věc. Celé se to změnilo a děti by asi měly víc objektivně vnímat názory na Rusy.*“ Olga se také setkala s nevráživostí vůči Rusům: „*Měla jsem českého přítele, který bydlel ve dvougeneračním domku. Jeho babička mě neměla ráda a navázela se do za mě za můj původ, až to bylo absurdní.*“

Nicméně všichni informátoři uvádějí, že nyní mají pozitivní vztah s Čechy, mají mezi nimi přátelé, kolegy i partnery.

6. Domov

Domov - místo, kde je člověk doma, kde se cítí jako doma, jeho byt, rodina, město, vlast. Otázka, která tíživě doléhá na migranty. Kam patřím? Tam, kde jsem se narodil a žil, nebo do země, který nyní již dlouhou dobu žiji a budu žít?

Pro Eleny je domov v Praze, neví, zda zde zůstane, ale do Ruska se nechce vrátit. Igor je podobný případ, odmala žije v České republice, podle jeho slov je to jeho domov, zda tu ale zůstane i v budoucnu, je otázkou. „*Já si myslím, že domov v tomto podání je to Česká republika, určitě to není asi Rusko, i když tam se ještě podívám jako, ale určitě to není Rusko. Je otázka, jestli tady zůstanu, v České republice. Možná že to dopadne tak, že někam odjedu pracovat a pak sem přijedu.*“

Opačným případem je Olga, která je sice v České republice od sedmi, která svou situaci reflektuje následovně: „*Kam patřím? To je otázkou. Nepatřím úplně ani do jedné země.*“

Ale sympatičtější je mi Rusko, mám ho více ráda. Rusko je pro mě útočiště, za posledních pár let, kdykoli jsem měla osobní problémy a potřebovala jsem si je pro sebe ujasnit, tak jsem jela do Ruska, za rodinou. Do Moskvy nebo Jekatěrinburgu. Zatím jsem se vždy vrátila s jasnou hlavou a spokojená. Můj poslední partner byl Rus, kdyby náš vztah vyšel, neváhala bych se přestěhovat do Moskvy a být v Rusku a s ním.“

Ksenie se vdala za Čecha a má s ním dvě děti. Láska a úcta k vlasti je u ní stále silnější než tlak na integraci. „*Tak se říká, že domov je tam, kde je rodina. Ale je pravda, že jelikož já osobně to mám složitější, sama jsem ze smíšeného manželství, tady mám děti také ze smíšeného manželství. [...] Já to mám fakt složité. Tatínek je Libanonec, maminka je Ruska, já jsem tady, děti jsou taky namíchaný hodně. Mám bratra a ten říká, že má tři půlky, že má ruskou, českou a libanonskou. A tak nějak to asi bude i v mém případě. I když říkám, netajím se tím, že jsem hodně vlastenka. A to se týká všech tří zemí. Kdybych se měla rozhodnout, tak by se rozhodla pro Rusko. [...] Cítím se v Rusku doma, stejně si myslím, že se nic nezmění, že mi ten pocit nikdo nezkazí. Že ten pocit je čistě můj, a cítím se tam asi líp jako vnitřně. Protože tady je možná pohodlněji, ale tam prostě ten člověk, já nevím, já to nedokážu popsat ten pocit. Souznění duší. A myslím si, že právě to Rusko skutečně pro mě je ta nejbližší země.“*

Pro Vadima je domov v Praze, protože zde má rodinu. Přijeli sem jako jedenáctiletý. Když mu bylo přes dvacet let, rozhodl se odjet pracovat a žít do Moskvy s tím, že jde o dočasný přesun. Do Prahy se vrátil po pěti letech. „*Rusko, to je moje "rodina". Rodina ve smyslu, tam jsem se narodil, tam je můj rodný stát, ale můj domov je v Praze. Tady je moje máma, moje ségra, tady jsem vyrůstal, tady je náš byt, cítím se tady jako doma. Ale to neznamená, že musíme zapomenout na to místo, kde jsme se narodili, na svoji kulturu a na svoje předchozí generace, příbuzné, kteří už někteří nežijou“*

7. Ruská identita – uchovávání si svého „ruství“:

Přistěhovalci jsou neustále vystavováni vlivu kultury a společnosti hostitelské země. Je na ně přitom vyvíjen tlak na integraci ve společnosti – znalost jazyka, zvyku a historie státu. Co se děje s jejich původní identitou? Čím se vymezují a potvrzují Rusové dlouhodobě žijící mimo Rusko svou ruskou identitu? Změnil se jejich vztah k Rusku jako své rodné zemi, k jazyku? Na odpovědi na podobné otázky se chci zaměřit v následující kapitole.

Způsoby uchovávání své ruské identity

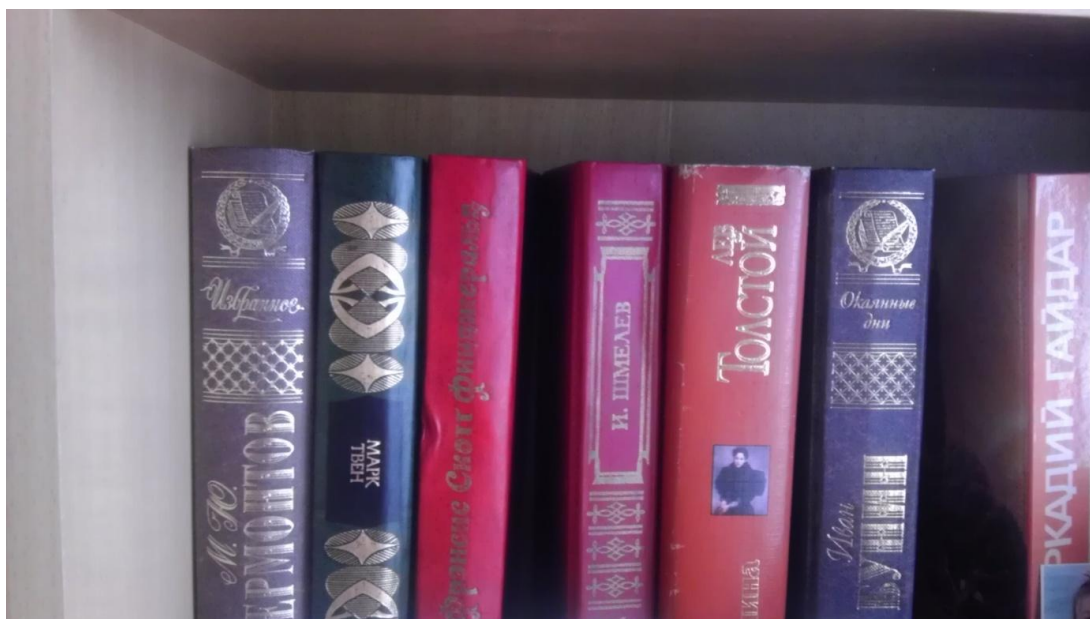
Jedním z viditelných příkladů prokazování své ruské identity je občanství, v podobě ruského pasu a občanství. Někdo vnímá odlišný způsob prokazování totožnosti pozitivně („Vím, odkud pocházím!“), někdo naopak negativně (Igor chtěl české občanství i z důvodu, aby se již nemusel prokazovat pasem a odlišovat se tam od Čechů, kterým stačilo ukázat občanský průkaz).

7.1. Ruský jazyk

Jak jsem ukázala v teoretické části své práce, jazyk patří mezi objektivní znaky identity člověka. Nyní bych dodala, že po provedení výzkumu si myslím, že se jedná i o subjektivní charakteristiku identity.

Znalost ruského jazyka a jeho používání dodává Rusům zázemí a orientaci v tom, odkud pocházejí, a bylo patrné, že se jí snaží zachovat. Všichni informátoři v komunikaci s rodinou používali a používají ruštinu. Až na Andreye a Igora, kteří se již více ztotožňují s českým jazykem, všichni čtou literaturu hlavně v ruském jazyce (ale samozřejmě i v českém a dalších jazycích). Ruské knihy jsou součástí domácností Rusů žijících v České republice. Připomínají jim Rusko.

Část knihovničky v ruské domácnosti

ii Foto: Tatiana Sinenkaia

Andrey a Igor přijeli jako děti a maximálně se integrovali do české společnosti. U Olgy se v průběhu života proměnil vztah k ruskému jazyku. *„Když jsem přijela, znala jsem jen ruštinu a znala jsem ji dobře. I po příjezdu se moje znalost díky rodičům rozvíjela. V období puberty jsem ruská slova začala zapomínat, protože jsem se o tento jazyk nestarala. O trochu později se to ve mně zlomilo a pochopila jsem, že jde o můj rodný, mateřský, jazyk a jestli o něj přijdu, tak s ním zmizí i část mě! Začala jsem více číst v ruském jazyce, více mluvit rusky, filmy sledovat jen v ruštině nebo angličtině. Zamílovala jsem si ten jazyk a nedám na něj dopustit. Nemám ráda, když doma padne nějaké slovo česky. Pokud si na nějaké nemohu vzpomenout, okamžitě se ptám, jak se to řekne rusky. Nyní pracuji s Rusy a jsem šťastná, že mohu co nejvíce mluvit rusky. Nejbolestivěji nesu, když mi někdo řekne, že u mě občas slyší přízvuk...“*

I dcery Ksenie, které se už narodily v ČR a jsou ze smíšeného manželství, doma mluví jen rusky a prohlašují o sobě, že jsou Rusky.

Negativním důsledkem migrace a dlouhého pobytu mimo Rusko a ruskou společnost je už u Olgy zmíněné zapomínání ruského jazyka a celé jeho bohatosti. Informátoři sice v rodině komunikují rusky, ale jak je vidět, odloučení a všudypřítomnost češtiny si vybírá svou daň. *„Samozřejmě že přecházíme do češtiny, to se nedá, i když si to hodně hlídám, že by se mělo používat buď a nebo. Ale nevyhnu se tomu, že občas, zvláště když nadávám, tak přecházím plynule do té češtiny.“* (Ksenie) *„Většinou rusky, ale občas mluvím česky na děti.“* (Elena)

Jazyk je jedním z nosných pilířů ruské identity a příslušnosti k ruskému národu.

7.2. Ruská kuchyně

Kuchyně patří k dalšímu způsobu Rusů, jak udržovat své ruství. Přípravou a konzumací ruských pokrmů si připomínají, jak vařili tato jídla v Rusku nebo jak jim je připravovali rodiče. Známa chuť navozuje atmosféru nostalgie.

Tuto skutečnost si uvědomí i podnikatelé, kteří si otvírají po celé České republice obchody s ruskými potravinami. Po Praze je podobných obchodů desítky. Rusové si v nich mohou koupit potraviny, které jsou v českých supermarketech nedostupné či neznámé.

7.3. Ruské tradice

Není překvapivé, že si Rusové žijící v České republice chtějí dodržovat a většinou dodržují tradice, na které byli zvyklí z Ruska.

Mezi nejvýznamnější pravoslavné svátky slavené Rusy patří Nový rok (1. ledna), Starý nový rok (noc z 13. na 14. ledna) a Velikonoce (první neděle po úplňku po jarní rovnodennosti). Dalšími důležitými ruskými svátky jsou Mezinárodní den žen (8. března) a Den obránce vlasti (23. února), květnové svátky – Den práce (1. května) a Den vítězství ve 2. světové válce (9. května)¹⁵ a další.

Podle výpovědí informátorů si Rusové povětšinou zachovali ruské tradice. Ve střetu s majoritní českou společností a tlakem na integraci však někteří přejímají i české svátky.

Na otázku, zda dodržují ruské a české tradice, informátoři nejčastěji uváděli náboženské svátky, jako jsou Vánoce a Velikonoce. Většina z nich reagovala na svou nynější situaci kompromisem v podobě slavení obou tradic – jak ruských, tak českých.

„Slavím oboje Vánoce. Slavím pouze Vánoce¹⁶, protože Nový Rok (Новый Год), to mi nic neříká, protože jsem z pravoslavné rodiny, a tam je ten Nový rok se slavil pouze trochu, nebo neslavil, prostě se bral na vědomí, ale dárky a tradice jsme slavili vždycky ty Vánoční, a to jak vlastně přejali. [...] Žili jsme tu kdysi jako malí děti. Takže už tenkrát jsme věděli o Vánocích, Mikuláš, toto jsme přijali v dětství. Pak jsme se snažili to udržovat, protože mi to přišlo hezký, že jo. Prostě pro ty děti jsou Vánoce nádhernej svátek. Velikonoce, pomlázka, toto všechno znám ještě z dětství. Ano, udržujeme, mám to ráda. A zároveň udržujeme i ty ruské tradice. Takže samozřejmě velikonoční já nevím, mazance, peču ruský, tedy ten "kulič"¹⁷, ne mazanec. Ale zároveň vím, co je pomlázka, nechám se mile ráda omladit.“ (Ksenie) Ksenie má k českým svátkům ještě blíže, protože v České republice pobývala i v dětství a uchovala si na ně hezké vzpomínky, které předává dál svým dětem.

¹⁵ V České republice se slaví 8. května roku ukončení 2. světové války. V období socialismu se tento den slavil až 9. května, kdy byla osvobozena Praha Rudou armádou, ale po revoluci se přesunul zpět na datum 8. května, neboť část české země osvobodili Američané.

¹⁶ Ruské Vánoce (Рождество) se slaví podle gregoriánského kalendáře a to 7. ledna.

¹⁷ „Kulič“ je koláč z kynutého těsta různých tvarů a vždy vysoký. Do těsta se přidávají rozinky, kandované ovoce nebo ořechy. Zdobený je dotuha ušlehaným vejcem s cukrem nebo jinou polevou.

„No tak co se týče rodiny, tak ta dodržuje obě dvě tradice. Ale spíš ta česká no. Vánoce slavíme 24. prosince a mně se to víc líbí právě, oproti Rusům [...], že prostě 24-ho je klídek, sejdeme se s rodinou, dárečky a prostě. Najíme se všichni za stolem a je to prostě fajn. No a na Novej rok je vždycky pařba. Takže někam odjedu, k přátelům třeba na chatu nebo třeba na okraj Prahy anebo prostě někam na hory, takže je hrozně super takhle slavit Novej rok. Mně to vyhovuje víc než v Rusku, protože tam je to všechno v jeden den, což je prostě blbost, no.“ (Igor) Je zajímavé, že nejenom Igor, který v České republice vyrůstal a má tedy k české kultuře blíže, ale i jeho rodina se adaptovala do té míry, že slaví české Vánoce. Není jasné, zda roli hraje pohodlnost, přizpůsobení se hostitelské společnosti nebo zda se jim tento svátek jeví jako hezčí než ruský.

„Novyj God, my to slavíme stejně silně jako v Česku se slaví Vánoce. Zase naopak český Silvestr se považuje za méně důležitý svátek, tak u nás Vánoce, pravoslavné, ruské považují spíše jako církevní svátek, takže třeba ateisti ho vůbec neslavěj, což je šestého a sedmého ledna. [...] Určitě máme dobrý vztah k českým i svátkům i k českým tradicím, protože si velmi vážíme české tradice, protože se snažíme přijímat veškerou českou kulturu i celkově. Tak proto si vážíme českou tradici, snažíme si zčásti jej i zúčastňovat a každý svátek je příjemnej a dobrej.“ (Vadim) „České svátky moc neslavím, ale respektuji je. Když jsem byla menší, tak jsem těžce nesla třeba české Vánoce a ruský Nový rok. Spolužáci dostávali dárky o týden dřív, vyptávali se, co jsem dostala a tak dále. A já si musela ještě týden počkat a opět mi tím dávali najevo, že jsem jiná, cizí. V dospívání mi došlo, jaké výhody s sebou nese tento týdenní rozdíl. Dárky pro ruské kamarády a rodinu kupuji v povánočních výprodejích. Českým kamarádům je dám na české Vánoce. Přiznám se, že Čechům závidím cukroví, to miluji!“ (Olga)

Olga a Vadim sice neslaví české svátky, ale respektují je a přitom si zachovávají si své ruské tradice.

7.4. Pravoslaví

Většina Rusů je věřících a jako věřící přijedou i do České republiky, kde kult náboženství není tak silný. Někteří z informátorů stále kostel navštěvují pravidelně i několikrát do týdne. Většina ho ale navštěvuje příležitostně jen o svátcích nebo se pravoslavné víry zcela zřekli a nepovažují se za věřící.

Přitom podle slov Ksenie a Vadima chození do kostela patří mezi nedílnou součást jejich komunikace s ruskou menšinou v Praze. Našli si zde přátele, se kterými se stýkají i mimo konání bohoslužby.

7.5. Volba přátel a partnerů

V následující kapitole se podívám na problematiku výběrů partnerů a přátel u svých informátorů. Ve většině národních států jsou nejčastější endogamní svazky. Stejně tak je tomu i v Rusku a Česku. Jak tuto situaci řeší migranti?

Preference ve volbě partnera se u informátorů různí:

1.) Preference ruského partnera

Jako důvody uvedli bližší mentalitu, společný jazyk, původ a špatné zkušenosti po vztahu s českým partnerem.

2.) Preference českého partnera

Kvůli tomu, že zde žijí, mají více zkušeností s českými partnery a vyhovují jim.

3.) Jiné preference

„Co se týče Rusek, tak to nepreferuju, protože prostě holt, když už jsi v té zemi, tak... Prostě měl jsem s tím špatné zkušenosti. Víckrát. Měl jsem teda nejenom Rusku tedy, měl jsem Bělorusku, Ukrajinu a Rusky. A mně se to prostě nelíbilo, nenašel jsem nějaký extra rozdíl a prostě bylo to blbí, protože oni se nechtěli bavit nějak česky. [...] Takže určitě bych preferoval Česku, ale nicméně ani ty Češky se mi nijak extra nelíbí. [...] Nejvíc zatím se mi líbila Španělka. Španělky se mi líbí, protože jsou strašně rychlí a to se mi prostě líbilo. Nevím no. Češky jsou takoví klidný no. Prostě bych si vzal člověka, který je z dané země, který tu vyrůstal.“ (Igor) Na výpovědi Igora je vidět, že je pro něj důležité ani ne tolik národnost partnerky, ale aby se buď aktivně zapojovala do majoritní společnosti, nebo byla její součástí. Celkově u informátora vnímám negativní postoj k odlišování se od většinové společnosti. Z části *„prostě holt, když už jsi v té zemi, tak...“* vyvozují, že informátor předpokládá, že s emigrací by se cizinec měl co nejvíce integrovat, a to i ve volbě partnera.

„Vyrůstala jsem v Čechách. Měla jsem dva dlouhodobé vztahy s Čechy. A stačilo. Neříkám, že byli špatní nebo zlí, ale potřebuji něco jiného. Nechci dalšího Čecha, ani si nedokážu představit manželství s Čechem. Nyní preferuji Rusa nebo cizince. Rusa kvůli ruskému jazyku, abych jej nezapomínala. A také kvůli původu, je to prostě můj člověk, cítím se Rusem lépe! Nebo tedy cizince, se kterým bych musela mluvit anglicky (a tím si ji zdokonalit) nebo se naučit další jazyk.“ (Olga) V případě Olgy je vidět jistý pragmatický přístup při hledání partnera v závislosti na jejich jazykové vybavenosti. Roli hraje také příslušnost ke stejnému národu („je to můj člověk“).

Co se týče okruhu přátel informátorů, nejsou národnostně nijak vyhraněné. Mají přátelské vazby jak s Rusy (a občany bývalého SSSR) a Čechy, tak s dalšími národy.

7.6. Udržování kontaktu s Ruskem

V současnosti už není migrace jednorázový přesun. Migranti se vrací do státu původu na návštěvy a v cizině s ním udržují kontakt. Tento trend odráží i někteří moji informátoři ve svých výpovědích a potvrzují teorii transnacionalismu a transmigrantů.

Ksenie a Vadim neustále udržují kontakt s Ruskem, ať již po telefonu nebo si píšou (e-mail, *Vkontakte*¹⁸). U Eleny se s prodlužujícím se pobytem mimo rodnou vlast kontakt ustal, už jen zřídka si napíše s přáteli či příbuznými, možná je to tím, že nejbližší příbuzní - rodiče - jsou již po smrti. Igor už také skoro nekontaktuje známé v Rusku a jeho udržování nepodporuje: „*No, co se týče toho Ruska, tak už fakticky nic není, nic tam nemáme. Tam to máme tak, že moje matka má ségru a ta tam prostě zůstala. Bavíme se spolu, ale strašně málo. Skutečně. Asi jednou za tři měsíce si zavoláme. Tak skutečně už nemáme žádný kontakt, není na to ani čas. A prostě když lidé chtějí žít na Skypu nebo tak, tak to prostě nemá smysl.*“

8. Integrace v české společnosti

Vliv české společnosti se projevuje i změnou chování a myšlení cizinců. Mnozí uvedli, že český stát a občané se jim zdá klidnější a pomalejší, že reakce Čechů na podněty

---

¹⁸ *Vkontakte* je sociální síť populární v Rusku, obdoba Facebooku.

nejsou tak silné jako u Rusů. A pozorují tyto změny i u sebe. Ať už šlo o vědomou či nevědomou asimilaci, přizpůsobili se. „*No, asi jsem se stala klidnější, tady v Čechách.*“ (Elena) Vadim si uvědomil již ve škole, že se nemůže chovat, jak se choval ve škole v Rusku, že by se jeho chování zde nesetkalo s ohlasem. „*Když jsem začal dospívat, začal jsem dostávat trochu víc rozumu do hlavy, tak už jsem se choval víc vstřícněji, víc jsem chápal, že jsem přece tady cizinec a měl bysem se chovat de facto slušně, ne tak jako doma, s ohledem na to, aby to nevadilo jiným lidem kolem mě*“

Také si ruští migranti všimli, že přejímají některé sociální vzorce z českého prostředí a celkově český pohled na svět a mentalitu. A že tuto změnu na nich poznají i ostatní, zejména v Rusku. Vadim se s podobnou situací setkal vícekrát. „*Při té komunikaci s opravdovými Rusama, Moskvanama, jsem se setkal s tím, že na mě koukaj takovým způsobem, že mám odlišné vidění těch standardních věcí a cítí ode mě, že ty myšlenky mi jdou takovým tím českým, nebo pro ně evropským, smyslem. Viděním¹⁹. [...] Takže spíš jsem si do sebe nasál české mentální vidění některých věcí, nebo rozhodnutí v některých dotazech a tak. Není to úplně typické ruské. [...] Pro Rusy to bylo odlišný. Říkali: "Hm, ty jo, ty to nějak nebereš jako my normálně. Prostě, asi už nejsi typický Rus. Máš prostě jiný vidění. České." Takže určitě to ovlivnilo moji mentalitu. Stoprocentně. Ale je to velmi pozitivní, protože s tím ruským základem a dospíváním v České republice mi dalo možnost všimání dvěma smyslami. Ted' na to koukám i ze strany ruské kultury, ruské národnosti a na tu samou věc se můžu podívat z jiného pohledu jako evropskou národností, českou národností. Jako Čech. A dává mi to objektivnější názor.*“ Nejednoznačná identita tedy nemusí být pro jedince vždy potíží. Využívání obou identit může být pro něj a jeho život přínosem.

Někdy může být asimilace v hostitelské společnosti tak silná, že dojde k proměně identity. Dochází k ní často u dětí emigrantů. „Některé děti projdou různými formami akulturace, načež se od jisté chvíle považují za Čechy. U dospívajících dětí migrantů má potom adolescence komplikovanější průběh, než u jejich vrstevníků z majoritní společnosti, do které chtějí vstoupit a identifikovat se s ní. Dochází často k druhotné individualizaci a úplné asimilaci při souběžném opouštění původní kulturní identity.“ [Sládek, 2010, s. 53] Příkladem je Igor, který o sobě říká, že je spíš Čech. Nemá v sobě

---

¹⁹ Informátor používá slovo „vidění“. Z kontextu předpokládám, že nepřesně přeložil pojem „světonázor“ nebo „pohled na svět“, jelikož pochází z ruského slova „мировоззрение“, jehož součástí je slovo „vidění.“

sice vyhraněnou národní identitu, ale za Rusa se nepokládá. Z toho vyvozují důkaz, že identita jedince není jen vrozená, ale že se jedná o společenský konstrukt.

Informátoři si také uvědomují, že se ani s přijetím českého občanství nedojde k úplně integraci v české společnosti. *„Ta maličkost toho patriotismu, jestli se to takhle dá říct, vážení si své původní národnosti, své kultury, to ve mně zanechává takový ten malej kousíček, kterej si nemohu vytlačit tím, že by jsem si úplně stoprocentně ztotožnil s Českem. To by pro mě znamenalo ve smyslu to, že bysem si už nikdy nemohl vzpomenout na nějaké ty naše svátky, naše kulturní cennosti, národní kulturní zvyky. A to udělat nemůžu.“* (Vadim)

9. Průběh naturalizace

Státní občanství České republiky je z právního hlediska tím nejvyšším možným stupněm integrace do české společnosti.

9.1. Zkušenosti s úřady

Až do chvíle naturalizace žadatelé zůstávají cizinci a mají před sebou zásadní úkol: nalézt ospravedlnění pro svou přítomnost na území. Je to nutné k obnovení povolení pobytu, bez kterého by jejich přítomnost zde nebyla možná.

Většina cizinců vzpomíná na dlouhé fronty a čekání na cizinecké policii, shánění všech potřebných dokumentů k prodloužení povolení k pobytu, povinné hlášení změn (vydání nového pasu, změna bydliště). I po získání trvalého pobytu, kdy „návštěvy“ cizinecké policii se snižují na minimum, může v cizincích zůstat strach z vyhoštění s blížícím se koncem platnosti povolení k pobytu. Naturalizace může pomoci předejít těmto obavám a trvale ospravedlnit pobyt žadatelům.

9.2. Důvody podání žádosti

Souhlasím s Masurem [2002, s. 49-50], který ve svém výzkumu o naturalizaci říká, že naturalizace pro cizince „není ničím víc než tím, co vyplývá z jejího právního hlediska: pouhá zákonná procedura. [...] Nemění nic na dřívější, současné ani budoucí podstatě žadatele. Je to pro ně otázka výměny „papírů“, která se nijak netýká jejich osobnosti a

její historie.“ Ani u mých informátorů se nezměnilo vnímání jejich identity ani vztah k ostatním po získání českého občanství. Jde o formální proceduru, která je pro ně výhodná. Olga dodává: „Necítím se jako Češka. Vůbec. České občanství chci jen z pragmatického hlediska. Je to pro mě výhodné.“ Hlavními důvody jsou zvýšené možnosti cestování, „otevření hranic“ a odpadnutí nutnosti si prodlužovat pobyt.

I pro Vadima je naturalizace pouze právní proces, uvědomuje si své postavení jako cizince a že ani získání českého občanství nezmění nic na jeho příslušnosti k ruskému národu. „Chci úplně zapadnout do této společnosti, protože se tady cítím být svým a jako doma. A chci, aby to bylo i pro ostatní občany stejným způsobem. Aby mě brali a viděli jako jednoho ze svých občanů. Snažím se tomu úplně přizpůsobit. A k tomu mi vlastně i pomůže české občanství, český pas. Budu zbaven těch zbytečných dotazů: "A jste cizinec?" "Jaký tady máte pobyt?" A prostě to bude snazší a i kvůli práci. [...] Nebudu se cítit jako Čech, protože Čech nejsem, ale budu se cítit spokojenější. [...] Budu mít vnitřní klid, budu mít radost, že mě český stát vzal, přijal de facto mezi své občany.”

Stejně tak i Andrey, který získal české občanství, ale musel se vzdát ruského, necítí, že by přestal být Rusem. Jeho okruh přátel se nezměnil a blízcí ho stále považují za člena kolektivu.

Už při podání žádosti žadatel ví, že případný status bipolity pro něj bude výhodný. „Velmi to usnadní život zejména tím, že v některých případech budu moci ukázat pouze ruskou pas, v některých pouze českou pas.“ (Vadim)

9.3. Výhody českého občanství

Další důležitou otázkou je – co žadatelům získání českého občanství přinese na rozdíl od trvalého pobytu? Bytí Čechem s sebou nese i řadu výhod. Mezi ně patří možnost volit a být zvolen, úspěšný žadatel nemůže být vyhoštěn ze země a nemůže mu být odepřen vstup na území a také mu Česká republika poskytuje diplomatickou ochranu. Dalšími praktickými důsledky je svobodnější cestování do ciziny (odpadá nutnost vyřizování víz např. do Velké Británie a dalších zemí, které nepatří do Schengenského prostoru. V rámci Schengenského prostoru může cizinec cestovat i s platným trvalým pobytem v ČR.) [Doma V ČR, 2014]

Získáním českého občanství se již cizinec nemusí prokazovat svou totožnost pasem, který je pro některé stále nezvyklý doklad a může být vnímán negativně.

Přestože využívání politických práv patří mezi nejsymboličtější změny naturalizace, tak žádný z mých informátorů neuvedl nově nabytá politická práva jako určující pro podání žádosti. Nikdo se ani nezmínil, že by jich začal po získání občanství využívat nebo by to měl v plánu.

9.4. Důvody nepodání žádosti

Pro někoho, kdo neplánuje hodně cestovat či neví, zda v České republice chce zůstat nastálo, není získání českého občanství prioritou.

Žádost o občanství si nepodala Elena, která zde sice žije již sedmnáct let, ale v nynější době by podle svých slov nesplnila podmínky. Ani neviděla jasný důvod, proč by měla chtít české občanství. Výhodu vidí jen v nemožnosti vyhoštění ze země. Na otázku, co bude dělat v případě neprodloužení trvalého pobytu, řekla, že by se vrátila do Ruska, i když nechce.

Ani Ksenie v nejbližší době neplánuje žádat o české občanství. Je spokojená s nynějším stavem věcí. Trvalý pobyt ji nijak neomezuje. *„Nemůžu říct, že bych byla nějak handicapovaná tím, že nemám občanství. Předtím jsem o tom vůbec neuvažovala, protože jsem byla zásadně proti tomu, že bych se měla zříkat svého ruského občanství. To bych neudělala. Teď, když je to jakoby jednodušší a budu si prodlužovat trvalý pobyt, tak se na to možná zeptám, ale jako neprahnu po tom. Není to, že bych všeho nechala a utíkala. [...] Já si myslím, že jsem perfektně integrovaná, že nemám vůbec problém pobývat tady, doufám, že česká veřejnost s tím taky nemá problém. Ale nikdy bych se nezřekla, a teď říkám opravdu záměrně nikdy, a doufám, že to takto dodržím, ale nikdy bych se nechtěla zříct toho, z čeho jsem vzešla. Tak ani svého ruského ani svého libanonského občanství. Pokud bych měla stvrdit svou integraci tím, že bych se vzala české občanství, tak jenom v tom případě, že si nebudu muset zříct ani jednoho ze svých občanství. Takže ráda se obohacím, ale ne na úkor těch, které mám.“* Informátorka zdůrazňuje, že by se nevzdala svého původního občanství, protože to vnímá jako zradu své vlasti.

9.5. Popis průběhu naturalizace – udělením a prohlášením

Na příkladu Vadima a Olgy, se kterými jsem absolvovala podání žádosti o občanství, ukážu tento proces.

Vadim se přestěhoval s rodinou ve věku jedenácti let, proto se na něj nevztahuje dodatek nového zákona o státním občanství, kdy by mohl získat občanství prohlášením, kdyby v České republice pobýval před svým desátým rokem života. Informátor nad touto skutečností vyjádřil lítost, protože ho jeden rok života odkazuje na zdoluhavější naturalizaci.

První návštěva příslušné matriky spočívala ve vyzvednutí náležitého dotazníku a všech informací, které jsou potřeba pro podání žádosti. Poté začalo shánění potřebných dokumentů:

- Na cizinecké policii Vadim žádal o Historii vydaných povolení k pobytu od jeho vstupu do České republiky. Doba vyřízení: 30 dnů. Správní poplatek: kolky za 15 Kč.
- Ze zdravotní pojišťovny, sociální správy, celní služby a finančního úřadu potřeboval potvrzení o bezdlužnosti. Vadim je v současné době nezaměstnaný, ale nepobírá podporu od státu, což může pozitivně ovlivnit průběh jeho žádosti.
- Na Czech Pointu si Vadim vyřídil Výpis z rejstříku trestu. Protože pobýval v zahraničí déle než šest měsíců, potřebuje Výpis z rejstříku trestu i z Ruska, kde je lhůta pro vyřízení 30 dnů. Výpis si Vadim zařídil na Velvyslanectví Ruské federace v Praze. Cena je kolem 800 Kč.
- Překlad rodného listu
- Dále Vadim potřeboval dokumenty, které by prokázaly jeho pobyt na území České republiky. Mezi ně patří vysvědčení ze školy, pracovní smlouvy apod.
- Protože Vadim absolvoval více než tři roky na české škole, byla mu prominuta povinnost skládání zkoušky z českého jazyka a reálií. Informátor

sice mluví skvěle česky, přesto vyjádřil jisté obavy z tohoto testu (nejvíce z jeho písemné části a gramatiky).²⁰

Všechny výše uvedené dokumenty Vadim odnesl na matriku, zaplatil správní poplatek 2000 Kč, lhůta pro vyřízení žádosti je 180 dní. Když vezmeme v úvahu, shánění potřebných dokumentů, stává se z naturalizace skoro roční záležitost, protože při úspěšné žádosti žadatel dostane Listinu o nabytí českého občanství a čeká ho další vyřizování v podobě podání žádosti o český občanský průkaz a cestovní pas.

Olga byla naturalizována Prohlášením o nabytí českého občanství. V České republice šla do první třídy a stále zde studuje na státní vysoké škole.

Stejně jako Vadim si vyzvedla na matrice dotazník a zjistila potřebné informace. Pobyt na území doložila prostřednictvím vysvědčení ze základní školy a gymnázia. Na cizinecké policii zažádala o Historii vydaných povolení k pobytu.

Po měsíci přinesla vše potřebné na matriku spolu s překladem rodného listu. Tam nastala pro Olgu nečekaná situace. Zjistila, že její příjmení se bude psát podle české transkripce. Ta se liší od anglické transkripce v ruském pase, na kterou je Olga zvyklá. Rozdíl nastal kvůli „měkkým znakům“, na které v anglické transkripci nebrali ohled, zatímco v české jdou nahradit háčky, které jméno „změkčí.“ Aby tedy Olga měla jména sjednocena v obou pasech, musí si po získání českého občanství jméno změnit nebo se vdát.

Překvapila mě zdouhavost procesu, kdy Olze oznámili, že její žádost bude odeslána na Ministerstvo vnitra k ověření pobytů, přestože přinesla Historii povolených pobytů, kterou ji vydalo samo Ministerstvo vnitra (resp. oddělení cizinecké policie, které spadá pod Ministerstvo vnitra). Na rozhodnutí tedy musí čekat dalších šest až osm týdnů od podání žádosti.

---

²⁰ Modelový test z českého jazyka a realii jsem ukazovala svým informátorům a celkově z případné zkoušky strach neměli, protože buď v českém prostředí vyrůstali, nebo se jazyk a historii naučili v průběhu dospělého života. Eleně by podle jejích slov s přípravou na zkoušku pomohly děti.

Vysvětluji si tuto skutečnost i tím, že informátoři, kteří se zúčastnili mého výzkumu, nepatří mezi skupinu ekonomicky nezávislých Rusů (viz „noví Rusové“), kteří kontakt s českou společností víceméně nevyhledávají a účast v ní snižují na minimum. Moji informátoři komunikují s českými občany víceméně každodenně.

Přístup úřadů k žadatelům hodnotím vesměs pozitivně (snaha poradit, vysvětlit nejasnosti, lidský přístup). Olga hodnotí formální proces naturalizace jako mírně zdoluhavý. Svou nejednoznačnou identitu přijímá s humorem. „Šla jsem si na poštu na Czech Point pro Výpis z rejstříku trestu a paní na přepážce si ověřovala osobní údaje. „Takže jste se narodila v Kazachstánu?“ „Ano.“ „Občanství máte ruské?“ „Ano.“ V duchu jsem se smála a chtěla dodat, že výpis potřebuji k získání českého občanství, abych mohla snáze odjet do zahraničí.“

Stejně bezproblémový přístup ze strany českých úřadů hodnotí i Andrey, který se naturalizoval před rokem 2014. „Všecko bylo bezproblémové, zdál jsem se jim jako velice fajn kluk, usměvavej, veselej, zdvořilej. Žádný problémy jsem neměl.“

Přístup úřadů zdůrazňuji, protože přestože se cizincům může proces naturalizace zdát „zbytečným otravováním“, tak se jedná o zákon platný v dané zemi a platí „ber, nebo nech být“ – splň podmínky a stát možná vyhoví tvé žádosti. Ksenie, která o české občanství nestojí (ačkoli její šance na jeho získání by byly velmi vysoké), říká, že souhlasí se všemi podmínkami udělení občanství. Souhlasí, že žadatel by měl „být hoden“ stát se příslušníkem českého státu. Měl by znát jazyk a historii země, jejíž občanství si chce vzít. Nelíbilo by se jí, kdyby si české občanství mohl pořídit kdokoliv, kdo by si ho mohl koupit.

10. Proměna identity

Subjektivní příslušnost mých informátorů k ruskému národu, přetrvává i po získání českého občanství. Nepocítují rozdíl ani ze strany ostatních příslušníků ruské menšiny nebo alespoň věří, že lidé, kteří jsou pro ně důležití, jejich rozhodnutí vzít si české občanství pochopí. „To je moje volba, a když to bude člověk slušnej, chytřej, rozumněj, tak pochopí, že je to velmi snazší vůbec pro život člověka. Když to bude nějaký blbec, řekne, že "Ty už nechceš být Rus? Ty už nejsi patriot?" ale to je prostě blbost, blbé kecy, na to člověk nemá brát žádný ohled.“ (Vadim)

Je také patrné, že formálně se žadatel sice stane občanem České republiky a odpadnou byrokratické povinnosti, které podstupoval se statutem cizince. Ale to nutně neznamená, že ho majoritní společnost automaticky přijme za „svého“. Je zde více faktorů, které cizinci neovlivní, nebo ovlivní za cenu bolestné ztráty. Jedním příkladem

je jméno žadatele. Bude naturalizovaná Ruska Češkou, když její jméno je neobvyklé v české společnosti a příjmení nekončí na klasické „-ová“?

Zajímavým příkladem je informátorka, která si odmala potýkala se svou odlišností kvůli jménu. *„Už na prvním stupni základní školy jsem si uvědomovala svou odlišnost a i spolužáci mi ji dávali najevo. Stačilo se podívat na jméno, moje bylo jiné než u spolužáček. Chtěla jsem, aby mě brali jako součást své party a tak jsem moc chtěla se jmenovat například Jabličková. Ano, teď mi to připadá směšné, ale šlo hlavně o to české –ová. Později jsem si začala uvědomovat, že být jiná není vždy špatné. Svě jméno miluji a neměnila bych ho.“* Informátorka kvůli potřebě přátel a uznání se chtěla přizpůsobit většinové společnosti i změnou jména.

Domnívám se, že samotní žadatelé si uvědomují skutečnost, že i po získání českého občanství bude „prosvítat“ jejich cizí původ.

11. Národní identita

Co se týče národní identity mých informátorů, odpovědi se různí. Někdo se integroval do české společnosti natolik, že se již považuje na Čecha. Jiní svou identitu rozdělují na imaginární poloviny své osobnosti, kdy jedna patří ruskému národu a druhá českému. V někom přetrvala příslušnost jen k ruskému státu.

Myslím, že rozdíly jsou způsobeny i věkem, ve kterém se migranti přestěhovali do České republiky. Neplatí to ale vždy. Mezi informátory byli tací, kteří potvrdili hypotézu, že národní identita se projeví silněji právě ve chvíli, kdy je ohrožena či oslabena. Migrace do České republiky je jedním z takových zlomů. Ksenie s Olgou cítí, že svou příslušnost k ruskému národu potřebují, pečují o ni a uchovávají. V průběhu pobytu v ČR se stali většími vlastenkami.

Z výzkumu vyplývá, že identita jedince není jen dána narozením a předky (primordiální přístup), ale závisí také na volbě jednotlivce a na společnosti, ve které žije. Ta ovlivňuje jeho život a sebepojetí. Na cizince doléhají otázky, kam patří a je na něm, jak se rozhodne.

- „zlatá střední cesta“ - jedinec se v určitém smyslu ztotožní s oběma národy.
„Českého pasu se stydět nebudu, pokud se mě někdo zeptá, jaký máš pobyt v

Česku, upřímně řeknu, že jsem Čech. Že mám české občanství, ale taky mám ruské občanství a původem jsem z Ruska, a pak ať si myslí, co chtějí.“
(Vadim)

- jedinec se ztotožňuje se ruským národem a nemění to ani skutečnost dlouhodobého pobytu mimo Rusko
- ztotožnění se českým národem, kulturou a společností právě kvůli trvalému usídlení v České republice

ZÁVĚR

Problém integrace migrantů do české společnosti je aktuálním problémem současnosti. V případě Rusů je problémem společensky citlivým, vzhledem ke složité minulosti vztahu mezi oběma státy.

V předkládané bakalářské práci jsem si kladla za cíl zjistit, jak ruští emigranti dlouhodobě žijící v České republice reflektují svou identitu ve vztahu k ruskému a českému národu a jejich důvody podání žádosti o české občanství. Také mě zajímal samotný průběh a podmínky naturalizace. Měla jsem k dispozici data sebraná ze šesti rozhovorů s Rusy a naturalizovanými Rusy.

Zabývala jsem se sebeidentifikací informátorů v národnosti, skupinové příslušnosti a jazykové znalosti. Ukázalo se, že identity se u informátorů prolínají a nakládají s nimi účelově v závislosti na konkrétní situaci a národnosti člověka, se kterým hovoří.

Z výzkumu vyplývá, že možnost stát se po naturalizaci jako ostatní „příslušníci“ národa je iluzorní. Je rozdíl mezi „přirozeným“ (naturálním) a „naturalizovaným“ státním příslušníkem. První o své příslušnosti nemusí vůbec přemýšlet, zatímco naturalizovaný cizinec má svou příslušnost zprostředkovanou pouze pohledem hostitelské společnosti.

Tuto skutečnost si uvědomují příslušníci majoritní společnosti i sami žadatelé, z jejichž výpovědí vyplývá, že po úspěšné naturalizaci se budou stále považovat za Rusy, a ne za Čechy. O své národní vědomí pečují a uchovávají ho v podobě slavení ruských svátků, přípravy tradičních ruských pokrmů, udržování (i když někdy méně intenzivního) kontaktu s Ruskem a především používáním ruského jazyka, který zůstal prostředkem komunikace v rámci rodiny a ruské komunity. Vnímání vlastní identity se u některých informátorů s délkou pobytu proměnilo a považují se již spíše za Čechy nebo svou osobnost dělí na dvě pomyslné poloviny, kdy jedna patřila Čechům a druhá Rusům. Tato proměna identity se vyskytla u migrantů druhé generace.

Zjistila jsem, že hlavními důvody podání žádosti o občanství jsou otevření nových možností cestování a práce v zahraničí. Dále nemožnost vyhoštění ze země a konec nutnosti zdůvodňování pobytu při získávání povolení k pobytu. V neposlední řadě ovlivnilo rozhodování informátorů i nový zákon o státním občanství, který poprvé v české historii povoluje dvojí občanství. Žadatelé se tedy nemusejí vzdát svého původního občanství. Dvojí občanství usnadnilo rozhodování, při kterém by někteří

cítili zradu rodné vlasti, pokud by si vzali občanství jiného státu. Informátoři, kteří neplánují v nejbližší době pracovní či jiný dlouhodobý pobyt v zahraničí, o občanství nestojí. Povolení k trvalému pobytu je nijak neomezuje.

Možnost podílení se na správě státu – volit a být zvolen – nebyla informátory uvedena jako důvod podání žádosti a ani nezmiňovali, že by tuto možnost v budoucnu plánovali využít.

Samotný proces naturalizace je administrativně, časově a finančně náročný. Splnění podmínek nevede automaticky k uznání žádosti o občanství, ale pouze k možnosti jejího podání.

Prokázala jsem také schopnost informátorů formulovat rozdíly v mentalitě českého a ruského národa a vliv českých společenských norem na chování a sebepojetí ruských emigrantů. Česká společnost ovlivnila jejich způsob myšlení i chování, podle slov informátorů se stali klidnějšími, protože samotní Češi jim připadají klidní a pomalí. Majoritní společnosti se přizpůsobili i slavením českých svátků.

Prokázala jsem, že pro integraci v hostitelské společnosti je velmi důležitá znalost jazyka a kultury. Neznalost českého jazyka je vnímáno jako silný handicap a u všech informátorů jsem pozorovala snahu ho co nejrychleji překonat. Všichni informátoři se díky znalosti českého jazyka dobře integrovali a vybudovaly si kamarádské kontakty s Čechy.

Domnívám se, že moje práce může posloužit jako pilotní výzkum problematiky identity a naturalizace Rusů dlouhodobě žijících v České republice, který by se mohl rozšířit i na další národnostní menšiny.

Prameny:

Použitá literatura

- BAHENSKÝ, F. 2010. *Prolegomena ke vzniku, vývoji a proměně etnické kolektivní identity* [online]. 2010 [cit. 2014-05-08]. ISBN 978-80-87112-44-1. Dostupné z: http://eu.avcr.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/humansci/eu/Pracoviste/Oddeleni_historicke_etnologie/Etnicita_v_historicke_perspektive.pdf
- BARŠA, P. 2006. Konstruktivismus a politika identity. *AntropoWEBZIN* [online]. 2006, 1-2, s. 21-35 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: http://antropologie.zcu.cz/media/webzin/webzin_1-2_2006/03_barsa.pdf
- BARŠA, P., BARŠOVÁ, A. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3875-6.
- BARŠA, P., STRMISKA, M. 1999. *Národní stát a etnický konflikt: politologická perspektiva*. 1. vyd. Brno: CDK, 1999, 329 s. Politologická řada, sv. 5. ISBN 80-859-5952-6.
- BARŠOVÁ, A. 2003. Dvojí občanství: lidské právo v post-nacionálním světě?. *Sociální studia* [online]. 2003, č. 9, s. 52-64 [cit. 2014-04-08]. ISSN 1803-6104. Dostupné z: <http://socstudia.fss.muni.cz/dokumenty/080305095641.pdf>
- BARŠOVÁ, A. 2004. Víceletné státní občanství: teoretické a praktické pohledy. *Poradna pro občanství, občanská a lidská práva* [online]. 2004 [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: <http://poradna-prava.cz/diskriminace/bipoliti.phtml.htm>
- BITTNEROVÁ, D., MORAVCOVÁ, M. 2012. *Diverzita etnických menšin: prostorová dislokace a kultura bydlení*. Vyd. 1. Praha: FHS UK, 2012, 442 s. Agora (Univerzita Karlova). ISBN 978-80-87398-25-8.
- BITUŠÍKOVÁ, A. 2006. Transnárodná migrácia z pohľadu sociálnej antropológie. In: Luther, D. (ed.): *E/Migrácie a Slovensko. (Diverzita ako faktor transformácie identít)*. Bratislava : Ústav etnológie SAV a Banská Bystrica: Ústav vedy a výskumu, 2006, s. 115 – 136. ISBN 80-88997-32-1.
- ČEPELÁK, V. 2010. Rusové v Karlových Varech očima místních obyvatel. *Lidé města* [online]. 2010, č. 3, s. 589-608 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://lidemesta.cz/archiv/cisla/12-2010-3/rusove-v-karlovyh-varech-ocima-mistnich-obyvatel.html>
- DRBOHLAV, D. 2010. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010, 207 s. Studie (Sociologické nakladatelství), sv. 66. ISBN 978-807-4190-391.

- DRBOHLAV, D. et al. 1999. *Ruská komunita v České republice* [online]. 1999, [cit. 2014-03-02]. ISBN není. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/ruska-komunita-v-ceske-republice>
- ERIKSEN, T. H. 2007. *Antropologie multikulturních společností: rozumět identitě*. Vyd. 1. Překlad Tereza Kuldová. Praha: Triton, 2007, 268 s. ISBN 978-807-2549-252.
- ERIKSEN, T. H. 2012. *Etnicita a nacionalismus: antropologické perspektivy*. Vyd. 1. Překlad Marek Jakoubek. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, 352 s. Studijní texty (Slon), 51. sv. ISBN 978-807-4190-537.
- EZZEDDINE, P.; HEŘMANSKÝ a kol. 2009. Etika výzkumu – prezentace, E-learningový kurz: Úvod do společenskovedních metod, FHS UK Praha, 2009/2010, [cit. 2013-10-10]. Dostupný z WWW: <http://moodle.fhs.cuni.cz/course/view.php?id=614>
- GELLNER, E. A. 1993. *Národy a nacionalismus*. 2. vyd. Překlad Jiří Markus. Praha: Josef Hříbal, 1993, 158 s. Poznání (Josef Hříbal), sv. 2. ISBN 80-901-3811-X.
- GIDDENS, A. 1999. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1999, 594 s. ISBN 80-720-3124-4
- GOLIS, O. Vnitro letos zavalily žádosti cizinců o dvojí občanství. Kvůli novému zákonu. *Lidovky.cz: zdravotajský server lidových novin* [online]. MAFRA, a.s., 2014, 2014-03-14 [cit. 2014-03-27]. 1213-1385. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/vnitro-zavalily-zadosti-o-ceske-obcanstvi-kvuli-novemu-zakonu-pvo-/zpravy-domov.aspx?c=A140313_160456_ln_domov_ogo
- HAVRÁNKOVÁ, E. 2012. Paul Gauguin. In: *Metodický portál www.rvp.cz* [online]. 2012 [cit. 2014-03-23]. ISSN: 1802-4785 Dostupné z: <http://dum.rvp.cz/materialy/paul-gauguin.html>
- HENIG, D. 2007a. Migrace. *AntropoWEBZIN* [online]. 2007, 2-3, s. 35-41 [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://antropologie.zcu.cz/webzin/achive_old/webzin_2-3_2007/04_Henig.pdf
- HENIG, D. 2007b Transnacionalismus. *AntropoWEBZIN* [online]. 2007, 2-3, s. 94-103 [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: http://antropologie.zcu.cz/webzin/achive_old/webzin_2-3_2007/09_Henig.pdf
- HIRT, T. 2007. Přehled nejasností spjatých s konceptem etnicity v perspektivě post-barthovských přístupů, *AntropoWEBZIN* [online]. 2007, 2-3 [cit. 2014-03-08]. Dostupné z: http://antropologie.zcu.cz/webzin/achive_old/webzin_2-3_2007/08_Hirt.pdf
- HROCH, M. 1999. *V národním zájmu: požadavky a cíle evropských národních hnutí devatenáctého století ve srovnávací perspektivě*. Praha: Nakl. Lidové noviny, 1999, 198 p. Knižnice dějin a současnosti, sv. 9. ISBN 80-710-6298-7.

- HROCH, M. 2006. Zmatky kolem nacionalismu. *AntropoWEBZIN* [online]. 2006, 1-2 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: http://antropologie.zcu.cz/webzin/achive_old/webzin_1-2_2006/07_hroch.pdf
- KADLEC, P. 2007. *Státní občanství po rozpadu států a vzniku států nových* [online]. Brno, 2007 [cit. 2014-03-24]. ISBN není. Dostupné z: is.muni.cz/th/65413/pravf_m/DIPLOMOVA_PRACE-pro_IS.doc. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- KEARNEY, M. 1995. The Local and the Global: The Anthropology of Globalization and Transnationalism. *Annual Review of Anthropology* [online]. 1995, č. 24, 547 - 565 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/2155949?uid=2&uid=4&sid=21103719892807>
- MACHEK, V. 1968. *Etymologický slovník jazyka českého*. 2. vyd. Praha: Academia, 1968, 868 s. ISBN není.
- MASURE, F. 2002. Jak se stát Francouzem: antropologie naturalizace. *Cargo. Časopis pro kulturní a sociální antropologii*, 2002, s. 36-53.
- MIKLASOVÁ, N. *Etnická identita potomků migrantů* [online]. Brno, 2006 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/55260/fss_m/dp1_v0.6.1.txt. Diplomová práce. Masarykova univerzita v Brně. Vedoucí práce prof. PhDr. Petr Macek, CSc.
- PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. et al. 2000 *Akademický slovník cizích slov: [A-Ž]*. Vyd. 1. Praha: Fortuna, 2000, 834 s. ISBN 80-200- 0607-9.
- SLÁDEK, K. 2010. *Ruská diaspora v České republice: sociální, politická a religiózní variabilita ruských migrantů*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010, 144 s. ISBN 978-808-7378-496.
- SOKOL, J. 1998. *Malá filosofie člověka a Slovník filosofických pojmů*. 3.rozšíř.vyd. Praha: Vyšehrad, 1998, 389 s. ISBN 80-702-1253-5.
- SOKOL, J. 2014. *Bildung als Bedingung europäischer Solidarität*. In: Arnswald, U., Skripnik, O. (eds.) *Philosophie als Verpflichtung*. Manutius Verlag, Heidelberg, 2014
- SZALÓ, C. 2007. *Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, 175 s. Sociologická řada. ISBN 978-807-3251-369.
- THIESSE, A. M. 2007. *Vytváření národních identit v Evropě 18. až 20. století*. 1. vyd. Překlad Pavla Doležalová. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2007, 263 s. Politika a společnost. ISBN 978-807-3251-185.
- VRBOVÁ, D. 2014. Cizinci by chtěli častější termíny zkoušek a testů pro občanství. *SLOVO: Bulletin pro cizince o cizincích*. 2014, č. 1

ZAZNAJEV, O. I. et al. 2011. *Политическая идентичность и политика идентичности [Politická identita a politika identity]*. Kazaň: Otěčestvo, 2011, 230 s. ISBN 978-5-9222-0461-3.

Internetové zdroje:

- Cizinci v České republice 2012*. (2012), Praha, Český statistický úřad.
Český statistický úřad. Cizinci: Cizinci podle státního občanství [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z:
http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=OBY5092PU_OK&vo=tabulka&kapitola_id=743
- Český statistický úřad. Cizinci: Nabývání státního občanství ČR [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z:
http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nabyvani_obcanstvi
- E-learningový kurz: Úvod do společenských věd, FHS UK Praha, 2009/2010., [cit. 2013-04-12]. Dostupný z WWW:
<<http://moodle.fhs.cuni.cz/course/view.php?id=614>>
- Informace k novému zákonu o státním občanství ČR. *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx>
- Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) *Modelová varianta zkoušky z českého jazyka* [online], NVÚ, [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/uploads/Modelova_varianta_zkousky_z_ceskeho_jazyka.pdf
- Národní ústav pro vzdělávání (NÚV). 2013. *Databáze testových úloh* [online] 1. vyd., NVÚ, 2013, akt. 2014-02-03 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/uploads/Databanka_testovych_uloh_z_ceskych_realii.pdf
- Petice za zpřísnění imigrační politiky EU. In: *Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury* [online]. 2014 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://www.hnutiusvit.cz/petice-za-zpriseneni-imigracni-politiky-eu/>
- Ruská národnostní menšina. *Dům národnostních menšin - Praha* [online]. 2011 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Ruska>
- Ruská národnostní menšina. 2006. *Vláda České republiky* [online]. 2006 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/ruska-narodnostni-mensina-16155/>
- Státní občanství. *Doma v České republice* [online]. 2014 [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: <http://www.domavcr.cz/rady-pro-zivot-v-ceske-republice/statni-obcanstvi/statni-obcanstvi>

Ústav jazykové a odborné přípravy (Univerzita Karlova v Praze) [online], [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://ujop.cuni.cz/zkouska/obcanstvi>

Vízum k pobytu nad 90 dnů (dlouhodobé). *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vizum-k-pobytu-nad-90-dnu-dlouhodobem.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>

Новые русские (Novyje ruskije). In: *Энциклопедия Кругосвет: Универсальная научно-популярная онлайн-энциклопедия (Encyklopedija Krugosvet: Universalnaja naučno-popularnaja onlajn-encyklopedija)* [online]. [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/sociologiya/NOVIE_RUSSKIE.html

GOLIS, O. Vnitro letos zavalily žádosti cizinců o dvojí občanství. Kvůli novému zákonu. *Lidovky.cz: zdravotajský server lidových novin* [online]. MAFRA, a.s., 2014, 2014-03-14 [cit. 2014-03-27]. 1213-1385. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/vnitro-zavalily-zadosti-o-ceske-obcanstvi-kvuli-novemu-zakonu-pvo-/zpravy-domov.aspx?c=A140313_160456_ln_domov_ogo

Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) *Modelový test z českých reálií* [online], NVÚ, [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/uploads/Modelovy_test_z_ceskych_realii.pdf

Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) *Modelová varianta zkoušky z českého jazyka* [online], NVÚ, [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/uploads/Modelova_varianta_zkousky_z_ceskeho_jazyka.pdf

Česko. Vyhláška k zákonu č. 425 ze dne 13. 12. 2013 o vzorech dokladů podle zákona o státním občanství České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky. 2013, částka 165*. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-425>

Cizinci v České republice 2012. (2012), Praha, Český statistický úřad. Český statistický úřad. Cizinci: Cizinci podle státního občanství [online]. 2012 [cit. 2014-04-01]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=OBY5092PU_OK&vo=tabulka&kapitola_id=743

Legislativní dokumenty:

Česko. Nález č. 207 Ústavního soudu České republiky ze dne 13. září 1994 ve věci návrhu na zrušení § 6, 11, § 12 odst. 3, § 18 odst. 1 písm. a), c) a § 18a písm. a), b) zákona České národní rady č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění zákona č. 272/1993 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1994, částka 64. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1994-207>

Česko. Trestní zákoník č. 186 ze dne 8. ledna 2009 In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=68040&nr=40~2F2009&rpp=15#local-content>

Česko. Ústavní zákon č. 1 ze dne 16. prosince 1992. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

Česko. Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2013, částka 77, s. 1775-1809. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=25745> ISSN 1211-1244.

Česko. Zákon č. 40 České národní rady ze dne 29. prosince 1993 o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1993, částka 12, s. 230-235. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=z&id=22470pdf> ISSN 1211-1244.

Rossijskaja Feděracija, Ugolovny kodeks [Российская Федерация, Уголовный кодекс] ze dne 13. června 1996. N 63-ФЗ. 1996. Dostupné z: <http://www.uk-rf.com/glava02.html>

Ostatní zdroje:

Úřad m. č. Praha 14, Městská část Praha 14, IČ 00231312, Úřad m. č. Praha 14, 198 21 Praha 9, Bratři Venclíků 1073

Seznam příloh

Příloha č. 1: Modelový test z českých reálií pro účely udělování státního občanství ČR

Příloha č. 2: Modelový test z českého jazyka pro účely udělování státního občanství ČR

Příloha č. 3: Dotazník k žádosti o udělení státního českého občanství

Příloha č. 4: Listina o udělení státního občanství

Příloha č. 5: Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky

Příloha č. 6: Otázky pokládané při rozhovorech

Příloha č. 7: Informovaný souhlas v českém jazyce

Příloha č. 8: Informovaný souhlas v ruském jazyce

Příloha č. 1: Modelový test z českých reálií pro účely udělování státního občanství ČR

(Modelový test byl pro účely práce upraven a zkrácen.)

ZKOUŠKA PRO ÚČELY UDELOVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY MODELOVÝ TEST Z ČESKÝCH REALIÍ

- Tato část zkoušky má 30 úloh.
- Maximální počet bodů je 30.
- Vyberte u testových úloh 1–30 jedno správné řešení A–D.
- Za každou správnou odpověď můžete získat 1 bod.
- Za nesprávnou nebo neuvedenou odpověď se body neodečítají.
- Řešení napište do ZÁZNAMOVÉHO ARCHU. Budete psát obyčejnou tužkou. Můžete používat gumu.
- Během testu nesmíte mluvit s ostatními kandidáty a nesmíte používat slovník.
- Tato část zkoušky trvá 45 minut.

1. Který den se v Česku rozdávají vánoční dárky?

- A) 6. ledna.
- B) 24. prosince.
- C) 25. prosince.
- D) 26. prosince.

2. Pan Svoboda jel v tramvaji bez jízdenky. Zjistil to revizor. Který trest čeká pana Svobodu?

- A) Žádný.
- B) Vězení.
- C) Pokuta.
- D) Veřejné práce.

3. Které telefonní číslo má zdravotnická záchranná služba?

- A) 150.
- B) 155.
- C) 156.
- D) 158.

4. Kdy mají žáci v České republice hlavní prázdniny?

- A) V září a říjnu.
- B) V únoru a březnu.
- C) V dubnu a květnu.
- D) V červenci a srpnu.

5. Které z těchto barev jsou státními barvami České republiky?

- A) Bílá, černá, modrá.
- B) Bílá, černá, červená.
- C) Bílá, červená, modrá.
- D) Červená, modrá, černá.

6. Slečna Novotná chce navštívit schůzi Poslanecké sněmovny. Který státní úřad navštíví?

- A) Parlament ČR.
- B) Úřad vlády ČR.
- C) Ústavní soud ČR.
- D) Ministerstvo spravedlnosti ČR.

7. Jak se nazývá soud nejnižší úrovně?

- A) Vrchní.
- B) Krajský.
- C) Okresní.
- D) Ústavní.

8. Kdo volí prezidenta České republiky?

- A) Senát.
- B) Vláda.
- C) Občané.
- D) Parlament.

9. Které chování je trestným činem?

- A) Slečna Svobodová nezaplatila parkovné na placeném parkovišti.
- B) Pan Novák nepomohl zraněnému řidiči při dopravní nehodě.
- C) Paní Novotná neměla při cestě tramvají platnou jízdenku.
- D) Pan Svoboda u sebe neměl občanský průkaz.

10. Které informace zapisuje katastrální úřad?

- A) Informace o příjmech a výdajích firmy.
- B) Informace o osobních automobilech.
- C) Informace o stavbách a pozemcích.
- D) Informace o půjčkách a vkladech.

11. Jak se jmenuje dokument, který vydá manželům matrika po uzavření manželství?

- A) Rodný list.
- B) Oddací list.
- C) Rozsudek o uzavření manželství.
- D) Prohlášení o uzavření manželství.

12. Jak se nazývá měna České republiky?

- A) Euro.
- B) Haléř.
- C) Koruna česká.
- D) Československá koruna.

13. Na účtence za zboží je uvedeno:

Prodejní cena bez daně 10 000 Kč

Daň 2 100 Kč

Prodejní cena s daní 12 100 Kč

Která daň je na účtence uvedena?

- A) Daň z příjmů.
- B) Daň spotřební.
- C) Daň ekologická.
- D) Daň z přidané hodnoty.

14. Který úřad poskytuje podporu v nezaměstnanosti?

- A) Živnostenský úřad.
- B) Finanční úřad.
- C) Krajský úřad.
- D) Úřad práce.

15. Minimální mzda je podle zákona nejnižší možná mzda zaměstnance. Jaká je aktuální

minimální měsíční mzda v České republice?

- A) 4 500 Kč.
- B) 8 500 Kč.
- C) 14 500 Kč.
- D) 18 500 Kč.

16. Která práce je živností?

- A) Práce v bance.
- B) Pronájem bytu.
- C) Policejní služba.
- D) Kadeřnické služby.

17. Jaká je přibližně rozloha Česka?

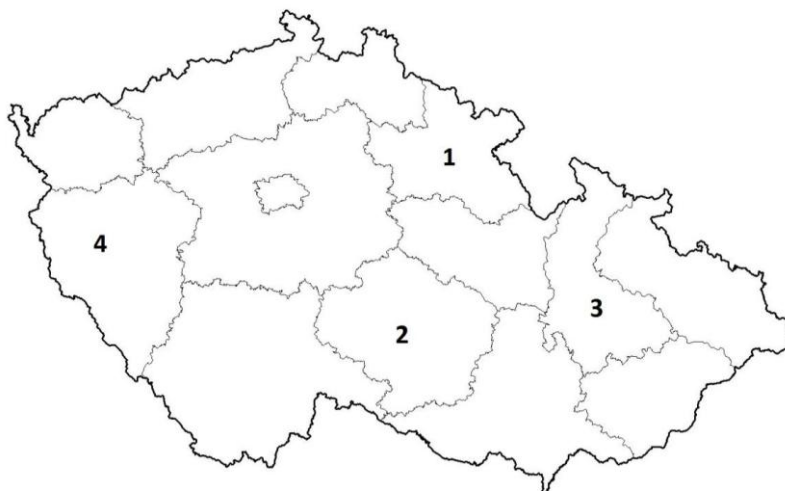
- A) 39 000 km².
- B) 79 000 km².
- C) 119 000 km².
- D) 159 000 km².

18. Který národní park leží na Moravě?

- A) Národní park Podyjí.
- B) Národní park Šumava.
- C) Krkonošský národní park.
- D) Národní park České Švýcarsko.

19. Které číslo na mapě označuje Kraj Vysočina?

- A) 1.
- B) 2.
- C) 3.
- D) 4.

20. Tříděný odpad se ukládá do barevných kontejnerů. Co nepatří do modrého kontejneru?

- A) PET láhve od nápojů.
- B) Noviny a časopisy.
- C) Obálky na dopisy.
- D) Reklamní letáky.

21. Kolik obyvatel má přibližně Česká republika?

- A) 5 milionů.
- B) 10 milionů.
- C) 15 milionů.
- D) 20 milionů.

22. Která značka osobních automobilů se vyrábí ve městě Mladá Boleslav?

- A) Hyundai.
- B) Peugeot.
- C) Škoda.
- D) Tatra.

23. V roce 2007 Česko vstoupilo do Schengenského prostoru. Do které země může český občan cestovat bez kontroly na hranicích?

- A) Do Itálie.
- B) Do Ruska.
- C) Do Velké Británie.
- D) Do Spojených států amerických.

24. Co založil král Karel IV. v Praze v roce 1348?

- A) První český pivovar.
- B) První klášter v Čechách.
- C) První dílnu na výrobu papíru.
- D) První univerzitu ve střední Evropě.

25. Jak se říká rozvoji české kultury v 19. století?

- A) Jaro národů.
- B) Normalizace.
- C) Národní obrození.
- D) Sametová revoluce.

26. Kdo se stal prvním československým prezidentem v roce 1918?

- A) T. G. Masaryk.
- B) Edvard Beneš.
- C) Karel Kramář.
- D) Alois Rašín.

27. Kdy vojáci Varšavské smlouvy obsadili Československo?

- A) 28. října 1918.
- B) 21. srpna 1968.
- C) 15. března 1939.
- D) 17. listopadu 1989.

28. Kdy vznikla samostatná Česká republika?

- A) 1. ledna 1993.
- B) 28. října 1918.
- C) 9. května 1945.
- D) 17. listopadu 1989.

29. Který slavný český režisér žije v USA a dostal několik filmových cen Oscar?

- A) Jan Svěrák.
- B) Jiří Menzel.
- C) Jan Hřebejk.
- D) Miloš Forman.

30. Na kterém obrázku je Národní divadlo v Praze?

A)

B)

C)

D)

SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ:

1B, 2C, 3B, 4D, 5C, 6A, 7C, 8C, 9B, 10C,
11B, 12C, 13D, 14D, 15B, 16D, 17B, 18A, 19B, 20A,
21B, 22C, 23A, 24D, 25C, 26A, 27B, 28A, 29D, 30B

Příloha č. 2: Modelový test z českého jazyka pro účely udělování státního občanství ČR

(Modelový test byl pro účely práce upraven a zkrácen.)

ZKOUŠKA Z ČESKÉHO JAZYKA PRO CIZINCE ÚROVEŇ B1 MODELOVÁ VARIANTA

SKLADBA ZKOUŠKY

Čtení

Úloha 1: 1 středně dlouhý text (100–110 slov); výběr ze dvou alternativ (ano/ne)

Úloha 2: 1 dlouhý text (300–330 slov); výběr ze čtyř alternativ

Úloha 3: 6 krátkých textů (celkem 250–275 slov); přiřazování

Úloha 4: 5 částí jednoho textu (celkem 150–165 slov); uspořádávání

Čtení s porozuměním: 50 minut

Poslech

Úloha 1: 3–6 krátkých dialogů (celkem 250–275 slov); výběr ze čtyř alternativ

Úloha 2: 1 dlouhý dialog (350–385 slov); výběr ze čtyř alternativ

Úloha 3: 1 středně dlouhý monolog/dialog (200–220 slov); výběr ze dvou alternativ (ano/ne)

Úloha 4: 2–5 krátkých monologů (celkem 100–110 slov); otázky se stručnou odpovědí

Poslech: 30–35 minut

Psaní

Úloha 1: Produkovány text min. 75 slov

Úloha 2: Produkovány text min. 100 slov

Psaní: 60 minut

Mluvení

Úloha 1: 2 minuty/kandidát; řízený monolog

Úloha 2: 3 minuty/kandidát; řízená konverzace s examínátorem na vybrané téma

Úloha 3: 5–8 minut/dvojice; dialog kandidátů

Ústní část: 15–18 minut/dvojice

PÍSEM NÁ ČÁST ZKOUŠKY

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM

- Tato část zkoušky má 4 úlohy.

- Maximální počet bodů je 25.

- Během testu nesmíte mluvit s ostatními kandidáty a nesmíte používat slovník.

- Tato část zkoušky trvá 50 minut.

Úloha 1

Přečtěte si text. Potom napište, jestli jsou věty 1–6 pravda (ANO), nebo nejsou pravda (NE). Číslo 0 je příklad. Řešení nakonec napište do záznamového archu.

Vyzkoušejte SONE+

- síťová jízdenka jen za 150 Kč
- platí celý den v sobotu, nebo neděli*
- je určena pro společnou cestu maximálně pěti cestujících ve 2. vozové třídě; nejvýše dva z nich mohou být starší 15 let
- neplatí v rychlicích a vlacích vyšší kvality (IC, EC, SC)
- v příhraničí můžete SONE+ navíc použít pro cesty do stanic na druhé straně státních hranic
- jako spolucestujícího na jízdenku SONE+ nelze uznat psa

Předprodej síťové jízdenky SONE+ jsou 2 měsíce. Je možné ji koupit ve všech pokladnách

Českých drah (ČD) nebo u průvodčího ve vlaku.

*Platnost jízdenky končí vždy o půlnoci dne, pro který byla zakoupena.

0. Jízdenka SONE+ stojí 150 korun.	ANO	NE
1. Jízdenku SONE+ za 150 Kč může využít až 5 dospělých lidí.	ANO	NE
2. Jízdenka SONE+ za 150 Kč je platná ve všech vlacích ČD.	ANO	NE
3. S jízdenkou SONE+ můžete jet i za hranice.	ANO	NE
4. Jízdenku SONE+ můžete využít také pro psa.	ANO	NE
5. Jízdenku SONE+ je možné koupit 2 měsíce před cestou.	ANO	NE
6. Jedna jízdenka SONE+ platí celý víkend.	ANO	NE

Úloha 2

Přečtěte si text z časopisu a vyberte u úkolů 7–14 jedno správné řešení A–D.

Číslo 0 je příklad. Řešení nakonec napište do záznamového archu.

Potřebujete pohyb? Zkuste Nordic Walking

Nordic Walking (doslovně přeloženo jako severská chůze) je chůze se speciálními hůlkami, které vypadají jako lyžařské hůlky. Tento nový sport se poprvé objevil ve Finsku. Odtud se dostal do Švédska, Norska a do celé Skandinávie a potom dále do střední a jižní Evropy.

Nordic Walking vznikl náhodou. V lednu 1987 připravovali organizátoři oblíbený závod v běhu na lyžích v Helsinkách. Objevily se ale nečekané komplikace. Velmi se oteplilo a na lyžařský závod nebylo dost sněhu. Organizátoři museli přijít s novým řešením. Nakonec vymysleli, že závodníci vyjdou na trať pěšky, pouze s hůlkami. A nový sport byl na světě!

Tento druh sportu se tedy vyvinul z lyžařského běhu. Běžci na lyžích ho dodnes využívají k letnímu tréninku, protože technika těchto sportů je stejná. Nordic Walking je sportovní aktivita, která není náročná na čas ani kondici. Výhodou také je, že k němu potřebujete minimální vybavení – pohodlné oblečení, vhodnou obuv a samozřejmě hůlky.

Podle lékařů má tento způsob chůze pozitivní vliv na zdraví. Na rozdíl od normální chůze, kdy člověk používá hlavně nohy, se při severské chůzi aktivně používá také horní polovina těla. Při Nordic Walkingu se posiluje 600 svalů, to je 90 procent všech svalů v celém těle. Severská chůze je méně náročná než běh, a přitom má stejný efekt. Pohyb více svalů znamená i spalování více kalorií. Při běžné chůzi je to 280 kalorií, zatímco u Nordic Walkingu

je to až 400 kalorií. Nordic Walking zlepšuje pohyblivost páteře, posiluje srdce a dýchání.

Tento sport je ideální pro lidi, kteří se málo pohybují a mají problémy s nadváhou. Začít s tréninkem můžou ženy i muži v každém věku. Nordic Walking si mohou vybrat jak výborní sportovci, tak začátečníci, mladí lidé i lidé v pokročilém věku. Na začátku je potřeba zvítězit nad vlastní leností. Je důležité zvolit nízké tempo a lehký terén a postupně zvyšovat rychlost. Nordic Walking je příjemný druh pohybu, který můžete dělat celý rok, kdykoliv a kdekoliv a ještě se při něm můžete zbavit několika kil navíc.

0. Co je Nordic Walking?

- A) Chůze s hůlkami.
- B) Lyžování s hůlkami.
- C) Lyžování na severu.
- D) Chůze v zimě na sněhu.

7. Odkud tento nový sport pochází?

- A) Z Finska.
- B) Z Norska.
- C) Ze Švédska.
- D) Z jižní Evropy.

8. Co zkomplikovalo závod v Helsinkách?

- A) Zhoršilo se počasí a napadlo příliš sněhu.
- B) V den závodu bylo velké teplo a nesněžilo.
- C) Teploty stouply a na závod bylo málo sněhu.
- D) Celou zimu málo sněžilo a bylo špatné počasí.

9. Jak organizátoři vyřešili komplikace?

- A) Závod byl zrušen.
- B) Sportovci vyšli bez lyží.
- C) Sportovci dostali nové hůlky.
- D) Lyžaři vyjeli na trať i v horším počasí.

10. Proč je Nordic Walking vhodný pro trénink běžců na lyžích?

- A) Protože na něj stačí jen málo sněhu.
- B) Protože na něj není potřeba mnoho času.
- C) Protože se při něm nepoužívají lyže a hůlky.
- D) Protože má stejnou techniku jako běh na lyžích.

11. Co potřebujete pro Nordic Walking?

- A) Hůlky a vhodné boty.
- B) Dobrou kondici a běžky.
- C) Speciální oblečení a trénink.
- D) Hodně času a běžkařské hůlky.

12. Proč je Nordic Walking jiný než normální chůze?

- A) Protože není tak náročný.
- B) Protože se při něm spálí méně kalorií.
- C) Protože se při něm používá dolní i horní část těla.
- D) Protože se při něm používá zhruba devadesát svalů v těle.

13. Může Nordic Walking pomáhat při hubnutí?

- A) Ano, protože posiluje srdce.
- B) Ne, protože není tak náročný jako běh.
- C) Ne, protože není bezpečný pro lidi s nadváhou.
- D) Ano, protože se při něm používá většina svalů v těle.

14. Co nesmíte udělat, když začínáte s Nordic Walkingem?

- A) Zůstat líný.
- B) Začít v zimě.
- C) Měnit tempo chůze.
- D) Vybrat si lehký terén.

Úloha 3

Přečtěte si texty 15–20 a titulky A–H. Vyberte ke každému textu jeden správný titulek. Dva titulky nebudete potřebovat. Číslo 0 a titulek I jsou příklad. Řešení nakonec napište do záznamového archu.

Barvy

0) Víte, že původní barvou adventu je fialová podle barvy oblečení pro kněze? Fialová se však v minulosti skoro neobjevovala, a tak se místo ní začala používat červená. Fialovou v přírodě nenajdete, takže chcete-li mít hezký adventní věnec, bez červené to nepůjde.

15) Mnozí zákazníci si barvu svého nového auta dlouho vybírají. Někdo se při výběru drží módy, část řidičů dává přednost barvám, které jsou na silnici dobře vidět. Nejvíce se prodávají auta ve světlých barvách. Nejoblíbenější barva je stříbrná a hned po ní bílá.

16) Pokud si barvíte vlasy, je velký problém vybrat si správný odstín. Přesto všichni víme, že dobrá barva vlasů je velmi důležitá. Proto vám radíme: pokud máte světlou pleť (=kůži), vyberte si raději blond barvu. Máte-li růžovou pleť, je dobré zvolit odstíny hnědé.

17) Věděli jste, že žlutá je barva exhibicionistů a v hnědé ukazujete, že nemáte ambice? Každá barva něco říká a působí na lidi okolo vás. Oranžová je barva temperamentních lidí. Ve fialové barvě budete vypadat jako chytrý člověk, který všechno ví.

18) Na jaře otevřeli v Koreji autobazar pro ženy. Protože pro většinu žen je nejdůležitější vzhled auta, jsou tady nová i použitá auta uspořádána podle barev. Napravo jsou červená auta, nalevo žlutá, uprostřed bílá, za nimi stříbrná a vzadu černá, vpředu pak nejžhavější novinky.

19) Zelená, růžová a oranžová. To jsou barvy, které budou letošní říjen a listopad populární. Zelená barva sluší nejvíc zrzkám. Růžová se velmi dobře kombinuje

s neutrálními barvami, jako je bílá a černá. Oranžová je vhodná hlavně pro ženy, kterým sluší teplé barvy.

20) Podle průzkumu psychologů má červená barva vliv na psychiku mužů. Žena v červeném oblečení je pro muže atraktivnější a dokonce v nich vzbuzuje více zamilovanosti. „Je zajímavé, když člověk zjistí, že barva může mít takový vliv na naše chování bez našeho vědomí,“ říkají psychologové.

(Upraveno podle www.idnes.cz)

Titulky:

- A) Co o vás řeknou barvy
- B) Barvíte si vlasy sama?
- C) Světlá auta jsou populární
- D) V červené vás nepřehlédne!
- E) Vyberte si dokonalou barvu vlasů
- F) Jarní módní doplňky hrají všemi barvami
- G) Staré, nové, bourané? Hlavně, že je barevné!
- H) Nebojte se na podzim barev – poradíme, které vám budou slušet
- I) **Advent má správně mít fialovou barvu**

Úloha 4

Přečtěte si text. Potom seřad'te části tohoto textu do správného pořadí. K číslům 21-25 přiřad'te části A, B, C, D a E. Část F je začátek textu. Řešení nakonec napište do záznamového archu.

Alice Masaryková

Ve zdravotnictví přestala pracovat až po smrti své matky. Po této tragické události se Alice starala o „prezidentskou“ domácnost a pomáhala svému otci, prezidentu T. G. Masarykovi.

Část A

Během práce v této škole pozvala do Prahy americké zdravotní sestry, které jí pomáhaly zlepšovat vzdělání. Alice měla ve společnosti vysokou pozici, a proto se škola rychle stala populární.

Část B

Kromě Karlovy univerzity v Praze vystudovala univerzity v Berlíně a Chicagu. Po první světové válce se aktivně účastnila veřejného života v Československu. V roce 1919 založila organizaci Československý červený kříž a po dobu 20 let ji vedla.

Část C

Pracovala například na úpravách jeho rezidence – Pražského hradu. Díky svému otci se setkala s mnoha významnými osobnostmi. Po druhé světové válce se rozhodla odejít ze své rodné země a emigrovala do USA, kde žila až do své smrti.

Část D

Za jejího vedení se tato organizace věnovala charitativní činnosti. Alice se také velmi zajímala o ošetrovatelství. Od roku 1920 byla ředitelkou České ošetrovatelské školy.

Část E

Alice Masaryková se narodila 3. května 1879. Po střední škole pokračovala dál ve studiu. Na vysokých školách vystudovala tři obory.

Část F

(Upraveno podle www.wikipedia.cz)

0 (část 0)	F
21. (část 1)	
22. (část 2)	
23. (část 3)	
24. (část 4)	
25. (část 5)	

POSLECH S POROZUMĚNÍM

- Tato část zkoušky má 4 úlohy.
- Maximální počet bodů je 25.
- Tato část zkoušky trvá 30–35 minut.

Úloha 1 – Dialogy

Uslyšíte čtyři dialogy. U úkolů 1–6 vyberte jedno správné řešení A–D. Každý dialog uslyšíte dvakrát.

1. Proč Karel volá k Provazníkům?

- A) Karel chce s panem Provazníkem mluvit o zkoušce.
- B) Karel ztratil číslo mobilního telefonu pana Provazníka.
- C) Karel zapomněl telefonní číslo pana magistra Provazníka.
- D) Karel chce mluvit s paní Provazníkovou kvůli jejímu manželovi.

2. Kdy Karel zavolá znovu?

- A) Zítří.
- B) Za hodinu.
- C) V 17 hodin.
- D) Ve 13 hodin.

3. V kolik hodin maminka končí v práci?

- A) V 18:30.
- B) V 18:00.
- C) V 17:30.
- D) V 17:00.

4. Na co měl syn přinést peníze do školy?

- A) Na třídní schůzky.
- B) Na školní výlet.
- C) Na nákup.
- D) Na kytku.

5. Jakou velikost trička zákazník potřebuje?

- A) L
- B) M
- C) XL
- D) XXL

6. Jak daleko je náměstí Míru?

- A) Půl kilometru pěšky.
- B) Dva kilometry pěšky.
- C) Jednu stanici metrem.
- D) Dvě zastávky tramvají.

Úloha 2 – Rozhovor

Uslyšíte dialog. U úkolů 7–14 vyberte jedno správné řešení A–D. Dialog uslyšíte dvakrát.

7. Kdo je Gabriela Demeterová?

- A) Známa česká hudebnice.
- B) Učitelka pražské konzervatoře.
- C) Nejkrásnější houslistka roku 2005.
- D) Vítězka mezinárodní soutěže v Praze.

8. Proč se Gabriela odstěhovala na venkov?

- A) Protože nemá ráda Prahu.
- B) Protože jí při práci vadí hluk.
- C) Protože se tam odstěhoval její partner.
- D) Protože lidé v Praze pracují moc rychle.

9. Odkud jsou nejstarší housle, na které Gabriela hraje?

- A) Z Itálie.
- B) Od rodičů.
- C) Z konzervatoře.
- D) Z Národního muzea.

10. Proč Gabriela zapoměla svoje housle v restauraci?

- A) Protože si housle vzala servírka.
- B) Protože schovala housle pod stůl.
- C) Protože byla unavená a nepozorná.
- D) Protože chtěla s kolegy rychle odjet domů.

11. Proč začala Gabriela hrát na housle?

- A) Protože se jí líbily sestřiny housle.
- B) Protože chtěla chodit na konzervatoř.
- C) Protože ji sestra naučila hrát na housle.
- D) Protože její sestřenice je profesionální houslistka.

12. Jak často Gabriela jako dítě cvičila na housle?

- A) Každý den od dvou do šesti.
- B) Každý den od oběda do večere.
- C) Každý den ve škole a o prázdninách.
- D) Každý den před odchodem do školy.

13. Chtěla by Gabriela mít děti?

- A) Ano, ale musí si udělat půl roku pauzu.
- B) Ano, ale kvůli její profesi to není možné.
- C) Ano, ale bude potřebovat pomoc od rodiny.
- D) Ano, ale doma s dítětem musí zůstat manžel.

14. Proč nechce Gabriela jet nikam na dovolenou?

- A) Protože nesnáší cestování.
- B) Protože na dovolenou nemá čas.
- C) Protože její partner nechce cestovat.
- D) Protože se musí starat o svoje zvířata.

Úloha 3 – Výročí pražského metra

Uslyšíte zprávu z rádia. Rozhodněte, jestli jsou věty 15–20 pravdivé (ANO), nebo nejsou pravdivé (NE). Číslo 0 je příklad. Zprávu uslyšíte dvakrát.

0. Metrem cestuje milión lidí denně.	ANO	NE
15. V současnosti má pražské metro 59 stanic.	ANO	NE
16. Metro v budoucnu povede až na mezinárodní letiště.	ANO	NE
17. Pražské metro je v provozu více než 30 let.	ANO	NE
18. První projekt metra v Praze vznikl už před sto lety.	ANO	NE
19. Po druhé světové válce byla veřejná doprava oblíbenější než automobilismus.	ANO	NE
20. První stanicí pražského metra byla stanice Anděl.	ANO	NE

Úloha 4 – Zprávy

Uslyšíte 4 krátké zprávy. Napište jedno slovo/číslo do vět 21–25. Číslo 0 je příklad. Každou zprávu uslyšíte dvakrát. Ted' si přečtete úkol číslo 0. Pozor, příklad číslo 0 uslyšíte jen jednou.

0. Tramvaje nebudou jezdit od 19. do 21. června.

21. Autobusová linka do ZOO začne jezdit 28. _____.

22. Autobusová linka do ZOO bude jezdit každý _____ a ve svátky.

23. Nejvyšší teploty na horách dnes budou do _____ stupňů.

24. Alence jsou _____ roky.

25. Maminka čeká na Alenku u _____ číslo jedna.

PSANÍ

- Tato část zkoušky má 2 úlohy.
- Musíte napsat obě úlohy – úlohu 1 i úlohu 2.
- Vždy musíte respektovat téma – to, o čem text je.
- U úlohy 2 vybíráte jen jedno téma.
- Během testu nesmíte mluvit s ostatními kandidáty a nesmíte používat slovník.
- Tato část zkoušky trvá 60 minut.

Úloha 1 – Dotazník

Byli jste na jednodenním výletu s cestovní kanceláří „CestujTam“. Vyplňte dotazník. Napište celkem minimálně 75 slov.

DOTAZNÍK

- 1) Proč jste si výlet vybrali?
- 2) S čím jste byli spokojeni?
- 3) Co byste změnili?

Úloha 2 – Neformální dopis

Vyberte si jedno z témat (A, nebo B) a napište svému kamarádovi / své kamarádce dopis, ve kterém vyjádříte svůj názor. Napište minimálně 100 slov.

- A. *Televize je lepší než kniha.*
 B. *Jídlo je radost.*

Text musí mít:

- *oslovení,*
- *vlastní názor,*
- *příklad/vlastní zkušenost,*
- *závěr.*

ÚSTNÍ ČÁST ZKOUŠKY

Ústní část zkoušky se skládá ze tří úloh. Kandidáti jsou zkoušeni po dvojicích. Pokud je počet kandidátů lichý, je poslední kandidát zkoušen sám. Komisi tvoří tři zkoušející – examinátor a dva hodnotitelé. Examinátor vede dialog s kandidátem a zadává úlohy, zatímco hodnotitelé sedí stranou, do průběhu zkoušky nezasahuje a pouze hodnotí kandidátův výkon. Zkouška trvá 15–18 minut (pro 2 kandidáty dohromady) a kandidáti se v rozhovoru střídají. Ústní zkouška je nahrávána. Zkoušky jsou neveřejné.

Seznam komunikačních situací pro úroveň B1:

- 1) osobní údaje, rodina a životní okolnosti,
- 2) dům, domácnost a nejbližší okolí,
- 3) životní styl, každodenní život,
- 4) vzdělání,
- 5) zaměstnání,
- 6) volný čas, zábava, zájmy, záliby, koníčky,
- 7) cestování,
- 8) nakupování,
- 9) jídlo a pití,
- 10) zdraví,
- 11) služby,

- 12) společenské vztahy,
- 13) aktuální události,
- 14) hledání cesty a místa,
- 15) počasí,
- 16) jazyk, učení se jazykům.

Úloha 1

V první úloze se kandidát představí, promluví o svém zaměstnání nebo o studiu, komunikuje o běžných tématech. Kandidát má za úkol hovořit o sobě. Očekává se plynulý projev. Examinátor může položit 1–3 doplňující otázky.

Příklady otázek:

Řekněte nám něco o své rodině.

Jak vypadá váš dům/byt?

Co jste dělal/a minulý víkend?

Jaké obvykle vypadá vaše dovolená?

Seznam otázek není vyčerpávající, examinátor otázky a jejich počet mění podle vývoje rozhovoru.

Úloha 2

Ve druhé úloze vede examinátor s kandidátem řízenou konverzaci na vybrané téma z každodenního života. Nejedná se o diskusi na odborné téma ani se od kandidáta neočekává hlubší znalost českých reálií. Dialog je navozený stimulem (obrázkem nebo fotografií). Kandidát si vylosuje kartu se dvěma tématy a jedno z vylosovaných témat si vybere.

Ukázka karty se zadáním:

SPORT nebo CESTOVÁNÍ

Následně kandidát obdrží kartu se dvěma obrázky, které se vztahují k vybranému tématu.

Příklad karty s obrázky pro téma Sport:

Který sport byste si vybral/a? Proč?

Poté examinátor položí konfrontační

otázku.

Příklad konfrontační otázky pro téma Sport: *Který sport byste si vybral/a? Proč?*

Examinátor může pokládat také doplňující otázky.

Příklady doplňujících otázek pro téma Sport:

Jaký sport děláte?

Jak často sportujete?

Sportujete raději sám, nebo ve skupině? Proč?

Úloha 3

Ve třetí úloze vedou kandidáti mezi sebou dialog vycházející ze zadané komunikační situace. Jedná se o dialog ve dvojicích s cílem řešit předložený problém, tzn. že se kandidáti mají dohodnout na společném řešení v rámci běžné komunikační situace. Dialog je navozený stimulem (kartou se zadáním a obrázky). Kandidát v této úloze prokáže schopnost řešit komunikativně určitou úlohu (převzme roli) na základě zadání v cílovém jazyce. Examinátor do dialogu zasahuje pouze v případě, že komunikace mezi kandidáty neprobíhá.

Příklad témat:

- plánování programu na volný večer,
- plánování společné cesty nebo dovolené
- apod.

Příklad karty se zadáním:

Chcete jít společně do kina. Domluvte se...

Jaký film? Kde? Jaké místo (řada/sedadlo)? Kdy?

Během ústní zkoušky není možné se zcela vyhnout osobním tématům. Kandidát má při odpovědi možnost examinatorovi sdělit, že na některou z otázek nechce z osobních důvodů reagovat.

SCÉNÁŘ K ČÁSTI POSLECH S POROZUMĚNÍM

Úkol číslo 1 a 2

žena: Provazníková.

muž: Dobrý den, mohl bych mluvit s panem magistrem?

žena: Není doma.

muž: Aha. A můžu poprosit o číslo na mobil?

žena: Promiňte. S kým mluvím?

muž: Je. Pardon. Tady Karel Malina, jsem jeho student a teďka v pět hodin mu mám zavolat, abychom se domluvili na termínu zkoušky.

žena: Aha. Manžel mi o tom ale nic neříkal. Tak se nezlobte, ale číslo mobilního telefonu vám nedám.

muž: Hm. Rozumím. Nevíte, kdy se vrátí?

žena: Nevím. Tak zavolejte za hodinu nebo zítra.

muž: Dobře. Zavolám za hodinu.

žena: Ehm. Na shledanou.

muž: Děkuju. Na shledanou.

Úkol číslo 3 a 4

chlapec: Mami?!

žena: Ano.

chlapec: Zítra v pět má být jeden z vás ve škole. Kdo tam půjde?

žena: Ještě nevím. Musíme se s tatínkem domluvit. Zítra musíme jet nakoupit, jít do školy a v sedm máme být u babičky. Nevím, jak to všechno stihneme.

chlapec: Hm.

žena: Proč se ptáš?

chlapec: Mohla bys tam jít ty?

žena: Asi ne. Pracuju do půl šesté. Stalo se něco?

chlapec: Ale. Zapomněl jsem dát paní učitelce peníze za výlet.

žena: Cože? Kdo tedy ten výlet zaplatil?

chlapec: Paní učitelka.

žena: To je ale ostuda! Zítra koupíš paní učitelce kytku, omluvíš se a zaplatíš za ten výlet. Opravdu do školy půjdu raději já, protože táta by tě...

Úkol číslo 5

muž: Máte nějaké zelené sportovní tričko?

žena: V jaké velikosti?

muž: XL.

žena: Moment, podívám se. V zelené je M a L. XL máme jen v bílém.

muž: Děkuju, ale podívám se raději ještě jinde.

Úkol číslo 6

žena: Dobrý den, prosím vás, jak je to daleko na náměstí Míru?

muž: Pěšky je to tak dva a půl kilometru.

žena: No, klidně pojedu i metrem.

muž: Metrem budete muset jednou přestupovat. Doporučuju tramvaj, to budete druhou zastávku na místě.

žena: Aha. Udělám to podle toho, jak říkáte. Díky.

muž: Díky.

Úloha č. 2

muž: Naším dnešním hostem je Gabriela Demeterová, úspěšná česká houslistka, vítězka Mezinárodní houslové soutěže v Anglii, držitelka ocenění „Žena roku 2005“. Gabriela se narodila roku 1971 a vystudovala konzervatoř v Praze. Nedávno se odstěhovala na venkov.

muž: Nechybí vám na venkově Praha?

žena: Jsem v Praze často kvůli práci, proto mi nechybí. Jsem Pražáčka a Prahu miluju. Ale protože doma cvičím na housle, potřebuju klid, který je na venkově. Hluk v Praze mě ruší. Když mám ticho, lépe a rychleji pracuju. Proto jsme se s partnerem odstěhovali na vesnici.

muž: Kolikery housle máte?

žena: Troje. Jedny mám půjčené z Národního muzea, jsou z roku 1795. Pak mám svoje housle vyrobené v Itálii v roce 1855. Moje třetí housle jsou české ze začátku 20. století. Ty jsem dostala od rodičů a hrála jsem na ně na konzervatoři.

muž: Stalo se vám, že jste někde zapoměla svoje housle?

žena: Ano. Byla to moje nepozornost a taky únava. Měli jsme koncert v Plzni a potom jsme s kolegy šli do restaurace. Postavila jsem housle ke stolu, najedli jsme se, odjeli a až doma jsem si vzpomněla, že je nemám! Vrátili jsme se do restaurace, ale housle tam nebyly! Naštěstí tam byla servírka, která je našla a schovala.

muž: Ve vaší rodině hráli skoro všichni profesionálně na housle – babička, dědeček a sestra. Musela jste taky hrát?

žena: Nemusela, ale moc jsem chtěla. Moje starší sestra studovala na konzervatoři a mně se moc líbily její housle. Když mi byly tři roky, dostala jsem svoje první housle a

úplně sama jsem se naučila každý den hrát jednu písničku. Později jsem začala chodit do Lidové školy umění.

muž: Jak často jste cvičila?

žena: Samozřejmě denně. Když jsem přišla ze školy, dala jsem si oběd, napsala úkoly, ve dvě přišla babička a do šesti jsem cvičila. A stejné to bylo i o prázdninách.

muž: Jednou jste řekla, že mít ve vaší profesi dítě je problém. Pořád si to myslíte?

žena: Ano. Dítě určitě chci, ale nemůžu půl roku nehrát, to je příliš dlouhá pauza. Profesionální hudebnice to mají těžké. Musí nám pomoci rodina a hlavně manžel.

muž: Kam se chystáte na dovolenou?

žena: Na dovolenou nejedím nikam, protože hodně cestuju během roku. Taky nemůžeme odjet, protože se musíme starat o naše zvířata. Proto s partnerem zůstaneme doma a budeme dělat věci, na které jindy nemáme čas. Je to pro nás příjemná forma odpočinku.

(Upraveno podle www.idnes.cz)

Úloha číslo 3

žena:

Metro je populární dopravní prostředek, který přepraví v Praze milion cestujících denně. V současnosti má metro padesát sedm stanic, jeho trasy měří padesát devět kilometrů a bude se dále rozšiřovat do míst, kde bydlí mnoho lidí, a také na mezinárodní letiště. Dnes má metro tři trasy. V roce 2025 by mělo mít už trasy čtyři a o devatenáct stanic víc než teď. Pražské metro slaví v roce 2009 kulaté pětatřicáté narozeniny. První vlaky metra vyjely na svou trasu v roce 1974. Ale je to už sto let, kdy vznikl projekt architekta Ladislava Rotta. Před sto lety se stavěla pod Prahou nová kanalizace a Rott navrhoval, aby se s ní stavěla také podzemní dráha. Jeho návrh se však bohužel nikdy nezrealizoval. Po druhé světové válce byl v Praze populární automobilismus, takže myšlenka podzemní dráhy šla stranou. Uvažovalo se dokonce i o zrušení tramvají! V Praze by tak hromadnou dopravu obsluhovaly jenom autobusy. V roce 1964 se ale začalo pracovat na projektu tramvají, které by jezdily pod zemí. V Technickém muzeu v Praze můžete vidět model jedné její stanice – je to stanice Anděl na pražském Smíchově. První stanice metra se začala stavět už v roce 1967. Je to stanice Hlavní nádraží. První vlak metra ale vyjel na svou pravidelnou trasu devátého května 1974.

Úloha číslo 4

Úkol číslo 0

muž: Vážení cestující, upozorňujeme vás, že z důvodu opravy tramvajové trati bude od 19. do 21. června přerušen provoz tramvají v úseku Lazarská – Jindřišská.

Úkol číslo 21 a 22

žena: Vážení cestující, oznamujeme vám, že od 28. března do 28. září bude opět v provozu speciální autobusová linka, která pojede ze zastávky Nádraží Holešovice do zastávky Zoologická zahrada. Můžete ji využít každý víkend a ve svátky od 9 do 18 hodin.

Úkol číslo 23

muž: Vážení posluchači, poslechněte si předpověď počasí. Dnes bude zataženo, k večeru od západu déšť nebo přeháňky. Nejvyšší teploty 19 až 23 stupňů, v 1000 metrech a na horách do 15 stupňů Celsia.

Úkol číslo 24 a 25

žena: Vážení zákazníci, prosíme o pozornost. Hledá se malá Alenka, která se ztratila

v oddělení potravin. Alence jsou tři roky a má na sobě žluté tričko. Maminka na ni čeká u pokladny číslo 1. Děkujeme.

KLÍČ

Čtení s porozuměním:

Úloha 1

1 NE, 2 NE, 3 ANO, 4 NE, 5 ANO, 6 NE

Úloha 2

7A, 8C, 9B, 10D, 11A, 12C, 13D, 14A

Úloha 3

15C, 16E, 17A, 18G, 19H, 20D

Úloha 4

21C, 22E, 23B, 24A, 25D

Poslech s porozuměním:

Úloha 1

1A, 2B, 3C, 4B, 5C, 6D

Úloha 2

7A, 8B, 9D, 10C, 11A, 12A, 13C, 14D

Úloha 3

15 NE, 16 ANO, 17 ANO, 18 ANO, 19 NE, 20 NE

Úloha 4

21 března

22 víkend

23 patnácti/15

24 tři/3

25 pokladny

KRITÉRIA HODNOCENÍ PRODUKTIVNÍCH DOVEDNOSTÍ

Psaní

Část *Psaní* obsahuje dvě úlohy, ve kterých má kandidát prokázat schopnost napsat jednoduše členěné souvislé texty na známá témata, sdělit informace a myšlenky, popsat zážitky a události a vyjádřit své pocity a názory.

V úloze 1 má kandidát napsat text (např. vyplnit dotazník s hodnocením služeb, žádostí, reklamací apod.) o délce nejméně 75 slov, v úloze 2 text (např. neformální dopis, zprávu, vyprávění apod. na dané téma) o délce nejméně 100 slov. Pokud požadovanou délku

produkováného textu přesáhne, není penalizován, ale chyby v textu nad požadovanou délku jsou i nadále hodnoceny. Naproti tomu nedodržení požadované délky je penalizováno. V obou úlohách se hodnotí splnění zadání (tj. obsah a rozsah), organizace textu (resp. koheze a koherence), lexikální kompetence a gramatická kompetence.

Zadání je zcela splněno, pokud kandidát vyprodukoval text požadované délky, splnil

komunikační záměr a v dostatečné míře zpracoval všechny požadované body zadání. Pod organizaci textu, resp. kohezi a koherenci, spadá logická uspořádanost, vhodné členění textu a funkční užití kohezních prostředků a interpunkce.

V lexikální kompetenci se hodnotí rozsah slovní zásoby a její funkční a správné použití, míra opakování lexikálních jednotek a pravopis.

Do gramatické kompetence se řadí schopnost funkčně a přiměřeně správně užívat běžné gramatické prostředky. Sledují se nedostatky v morfologii, syntaxi a zohledňuje se jejich četnost a závažnost, tj. zda znesnadňují či brání porozumění.

Mluvení

Ústní část zkoušky se skládá ze tří úloh, ve kterých má kandidát prokázat schopnost dostatečně jasně a srozumitelně komunikovat o rutinních i méně rutinních záležitostech, které se týkají běžných témat jeho zájmu nebo profese. Předmětem hodnocení nejsou kandidátovy znalosti, ale stupeň jeho komunikační kompetence. Na bodové hodnocení ústní části zkoušky nemá vliv výkon druhého zkoušeného kandidáta.

Úloha 1 je krátký monolog o kandidátově osobě s doplňujícími otázkami examinátora,

v úloze 2 mluví kandidát na základě stimulu (fotografie, obrázku apod.) a v úloze 3 se kandidát zapojuje do dialogu v dané komunikační situaci.

Ve všech úlohách se hodnotí, zda výpovědi odpovídají zadání a jsou srozumitelné, dále do jaké míry jsou podrobné vzhledem k úrovni B1 a do jaké míry byla nutná pomoc či asistence examinátora. Ve všech úlohách se hodnotí splnění zadání (obsahová srozumitelnost, komunikační záměr).

Ve všech úlohách se hodnotí také lexikální kompetence (funkční užití slovní zásoby a její rozsah) a gramatická kompetence (schopnost funkčně a přiměřeně správně užívat běžné gramatické prostředky – hodnotí se především závažnost chyb, tj. zda znesnadňují či brání porozumění).

Kromě výše uvedeného se v úloze 1 a 2 hodnotí organizace a plynulost mluveného projevu a v úloze 1 navíc ještě logická uspořádanost promluvy. Dále se v úloze 2 a 3 hodnotí schopnost sdělit/odůvodnit svůj názor a/nebo vyjádřit přesvědčení/(ne)souhlas.

Ústní interakce, tj. schopnost aktivně se zapojit do diskuse a efektivně se střídat partnerem v komunikaci, se hodnotí za všechny tři úlohy dohromady.

Také fonologická kompetence, tj. výslovnost a intonace se hodnotí za všechny tři úlohy dohromady. Kandidát není na úrovni B1 penalizován za výslovnostní interference mateřského jazyka.

Příloha č. 3: Dotazník k žádosti o udělení státního českého občanství

DOTAZNÍK k žádosti o udělení státního občanství

I.

1. Žadatel (žadatelka)

Jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení

Datum a místo narození

Rodné číslo, bylo-li přiděleno

Žádal již v minulosti o státní občanství České republiky, kdy a kde

Bydliště

Další kontaktní údaje (telefon, email)

Vzdělání

Rodinný stav

Kdy a kde uzavřel(a) manželství, popřípadě kdy a kde bylo manželství rozvedeno

Zaměstnání

Podnikatelská činnost

Měsíční příjem

Finanční prostředky, ze kterých jsou v České republice zajišťovány žadatelovy životní potřeby a náklady

Čerpání dávek státní sociální podpory a dávek v hmotné nouzi

Disponuje žadatel příjmy ze zahraničí; případně jakými

Spolková, případně jiná zájmová činnost žadatele v České republice

2. Manžel (manželka)

Jméno a příjmení, popřípadě rodné příjmení

Datum a místo narození

Rodné číslo, bylo-li přiděleno

Zaměstnání

Podnikatelská činnost

Bydliště

Vzdělání

Státní občanství

Měsíční příjem

3. Děti

Jméno a příjmení

Datum a místo narození

Rodné číslo, bylo-li přiděleno

Bydliště

Státní občanství

Vykonává žadatel (žadatelka) vůči dítěti rodičovskou odpovědnost, nebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti omezen, pozastaven, anebo je jejího výkonu zbaven

4. Dosavadní státní občanství žadatele (žadatelky)

Jak žadatel(ka) naby(a), popřípadě pozbyl(a) dosavadní státní občanství a jak je prokazuje

Dosavadní státní občanství

5. Pobyť na území České republiky

Od kdy se zdržuje na území České republiky

Od kdy má povolen trvalý pobyt na území České republiky

Pobyt před vstupem na území České republiky

Průkaz k pobytu na území České republiky

Cestovní doklad

II.

Rodiče žadatele (žadatelky)

Jméno a příjmení

Datum a místo narození

Rodné číslo, bylo-li přiděleno

Státní občanství

Bydliště

Pobyt na území České republiky

Žádali již v minulosti o státní občanství České republiky, kdy a kde

Dne .....

.....
podpis oprávněné úřední osoby

.....
podpis žadatele (žadatelky)

otisk úředního razítka

Příloha č. 4: Listina o udělení státního občanství

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 425/2013 Sb.

ČESKÁ REPUBLIKA
označení správního orgánu
označení organizačního útvaru

Č.j.:

LISTINA
O UDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

Ministerstvo vnitra uděluje podle ustanovení
§ zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky
a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)
státní občanství České republiky
níže jmenovanému(é):

Jméno a příjmení:

Datum a místo narození:

V Praze dne

otisk úředního razítka *jméno, příjmení, funkce a podpis*
oprávněné úřední osoby

Nabytí státního občanství České republiky dne:

otisk úředního razítka *jméno, příjmení, funkce a podpis*
oprávněné úřední osoby

Průběh: BANTONSE 364

Příloha č. 5: Prohlášení o nabytí státního občanství České republiky

PROHLÁŠENÍ O NABYTÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Podle §35 ve spojení s § 73 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

Jméno a příjmení, popřípadě též rodné příjmení prohlašovatele:

Datum a místo narození:

Státní občanství:

Rodinný stav:

Adresa trvalého pobytu prohlašovatele na území České republiky:

Doručovací adresa:

Tímto činím prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle 73 zákona o státním občanství České republiky

Dále prohlašuji,

- že se v České republice oprávněně zdržuji od²¹:

- a že jsem se od tohoto data do dnešního dne v České republice fakticky zdražoval(a) v těchto časových obdobích:

---

²¹ Prohlašovatel níže uvede a připojí konkrétní podklady prokazující jeho faktický pobyt v rozhodném období.

K prohlášení připojuji²²:

- a) rodný list
- b) oddací list, doklad o vzniku registrovaného partnerství, popřípadě doklad o rozvodu manželství, doklad o zrušení registrovaného partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo registrovaného partnera
- c) doklad o bezúhonnosti ve státech, ve kterých jsem po dosažení věku 15 let pobýval (a) nepřetržitě alespoň 6 měsíců.

Beru na vědomí, že toto prohlášení je zároveň důkazním prostředkem ve smyslu § 51 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

Poučení: Podle § 63 odst. 1 písm. b) zákona o státním občanství České republiky se přestupku dopustí fyzická osoba tím, že jako prohlašovatel uvede v prohlášení o nabytí státního občanství České republiky nepravdivý nebo neúplný údaj.

Prohlašovatel byl poučen, že nabytí státního občanství České republiky může mít vliv na jeho dosavadní státní občanství.

V Dne

podpis prohlašovatele

Totožnost byla ověřena podle dokladu:

vydaného dne:
platného do:

Prohlášení přijal:

otisk úředního razítka

*jméno, příjmení, funkce a podpis
oprávněné úřední osoby*

Správní poplatek při přijetí prohlášení:

Příjmový doklad č.

připojen v příloze

otisk úředního razítka

*jméno, příjmení, funkce a podpis
oprávněné úřední osoby*

²² Prohlašovatel něže uvedené doklady nepředkládá, pokud si skutečnost v něm uvedenou příslušný správní orgán může ověřit ze základního registru obyvatel, z informačního systému evidence obyvatel, z registru rodných čísel, z informačního systému cizinců, z informačního systému evidence občanských průkazů, z informačního systému evidence cestovních dokladů nebo z informačního systému evidence diplomatických a služebních pasů (§ 67 zákona o státním občanství České republiky).

Příloha č. 6: Otázky pokládáné při rozhovorech

- Kdy a z jakého důvodu jste emigrovali do České republiky? S kým jste přijeli?
- Popište průběh svého pobytu v České republice? Co jste dělali po příjezdu atd.
- Výhody, nevýhody pobytu v České republice?
- Jaká je vaše zkušenost s českými úřady? (například s cizineckou policií)
- Jaký je váš vztah k Čechům? Jaký je vztah Čechů k vám? Změnil se nějak v průběhu vašeho pobytu?
- Jaký je váš vztah s jinými Rusy v ČR? Jaký je váš vztah s ruskými emigranty starší generace?
- Máte pocit, že se chováte jinak k Rusům a jinak k Čechům? Cítíte, že se musíme ve stejných situacích chovat různě – podle toho, s kým mluvíte? Pokud ano, v čem vidíte rozdíl?
- Co je pro vás domov, a proč? Kde je situován?
- Museli jste nějakým způsobem přizpůsobit své chování po přestěhování se? V jakých případech?
- Jak se představuje novým lidem, pokud se Vás zeptají „Kdo jste?“ Záleží Vaše odpověď na tom, kdo se ptá?
- Navštívili jste Rusko od té doby, co jste se přistěhovali? Plánujete jeho navštívení?
- Setkali jste se s tím, že vás při návštěvě Ruska nepovažovali za Rusa?
- Jak často navštěvujete Rusko a kdy jste ho navštívil naposledy? Jaký je váš vztah k Rusku?
- Poznají v Rusku, že žijete už delší dobu v cizím prostředí? Jak?
- Jak se cítíte, když jste v Rusku? Cítíte se jinak než v Čechách? Jak se cítíte v zahraničí? Kde je vám nejlépe?
- Jaký jazyk používáte ve své rodině ke komunikaci?
- Udržujete kontakt s příbuznými v Rusku? Jakým způsobem?
- Sledujete dění v Rusku? V Čechách? Které je pro vás důležitější?
- Čtete knihy, časopisy, noviny v ruštině? A v češtině? Jakou literaturu čtete v ruštině a jakou v češtině?
- Díváte se na české filmy? A na ruské? Pokud ano, na jaké?
- Znáte „hlášky“ (gagy) z českých filmů? Pokud ano, jaké?
- Dodržujete ruské lidové tradice? Dodržujete české? Jaké české zvyky a normy jste přežili?

- Slavíte české svátky (Vánoce, Velikonoce, svátek apod.)? Slavíte ruské?
- Jaký je okruh vašich přátel? Odkud pocházejí vaši přátelé? Jaké jsou národnosti? Jak jste se s nimi seznámili, máte společné akce? Nebo jsou akce oddělené podle národnosti? Proč dohromady? Proč zvlášť? Zažila jste akce s Rusy a Čechy dohromady? Jaké to bylo?
- S kým raději komunikujete s Čechy nebo Rusy?
- O čem si povídáte s Rusy a o čem s Čechy? Je rozdíl v tématech rozhovoru?
- S kým jste měl partnerský vztah? (S kým jste chodil?) Preferujete mít za partnera Rusa nebo Čecha? Proč?
- Komu fandíte při utkání českého týmu proti ruskému?
- Jste věřící? Chodíte do kostela? Jak často?
- Kde se setkáváte s ostatními ruskými migranty v ČR? (Ruský dům kultury apod.)
- Jste členem nějakého ruského kroužku, chodíte na nějaká zájmová setkání (hraní Mafie, Socionika)?
- V případě vážného zranění důvěřujete českým doktorům, nebo byste raději odjeli se léčit do Ruska nebo někam jinam?
- Důvody podání žádosti o české občanství? (Případně její nepodání?)
- Požádali byste o české občanství i dříve (před rokem 2014), kdy byste se museli vzdát svého ruského občanství? Proč ano a proč ne?
- Jaké výhody vám české občanství přinese?
- Za jakou národnost se považujete po získání českého občanství?
- Změnil se vztah ostatních Rusů k vám po získání českého občanství? Jak?
- Ohodnoťte stupeň své integrace v české společnosti na škále od 1 do 10, kde 10 znamená úplnou integraci
- Jaké jsou vaše plány do budoucna? Chcete zůstat trvale v České republice či se vrátit do Ruska nebo jet někam jinam?

Příloha č. 7: Informovaný souhlas v českém jazyce

INFORMOVANÝ SOUHLAS

Informovaný souhlas týkající se bakalářské práce na téma: „Naturalizace Rusů v České republice“

Žádám Vás o souhlas s poskytnutím výzkumného materiálu pro výzkumný projekt ve formě audio nahrávky rozhovoru a jeho pozdějšího přepisu.

Tento informovaný souhlas vám zaručuje

- (1) Anonymitu informátorů – v přepisech rozhovorů budou odstraněny identifikující údaje, kromě věku a povolání**
- (2) Mlčenlivost výzkumnice ve vztahu k osobním údajům o účastnících výzkumu (s tím, že s výzkumným materiálem budu pracovat výhradně já).**
- (3) Po přepsání rozhovorů budete mít možnost vyjádřit se k uvedeným údajům a upravit je.**
- (4) Jako informátor/informátorka máte právo kdykoli odstoupit od výzkumné aktivity.**

Děkuji za pozornost věnovanou těmto informacím a žádám o poskytnutí souhlasu s Vaší účastí ve výzkumu.

Tatiana Sinenkaia

Podpis: .....

Podle zákona č. 101/2000 sbírky o ochraně osobních údajů ve znění pozdějších předpisů uděluji souhlas s účastí v uvedeném výzkumném projektu a s poskytnutím výzkumného materiálu.

V ..... dne ..... Podpis: .....

Пříloha č. 8: Informovaný souhlas v ruském jazyce

ИНФОРМИРОВАННОЕ СОГЛАСИЕ

Информированное согласие для дипломной работы: "Натурализация Русских в Чехии "

Я прошу вас дать согласие предоставить исследовательский материал для исследовательского проекта в виде аудиозаписи и стенограммы интервью.

Это согласие вам гарантирует

- (1) Вашу анонимность - в интервью будут удалены идентифицирующие информации, за исключением возраста, гражданства и рода занятий**
- (2) Конфиденциальность исследователя по отношению к личной информации об участии в исследовании (с тем, что с исследовательским материалом буду работать исключительно я) .**
- (3) Вы сможете комментировать приведенных выше данных и изменять их.**
- (4) Вы имеете право отказаться от участия в исследовании в любое время.**

Спасибо за Ваше внимание и просим Вас подтвердить свое согласие с участием в исследовании.

Синенькая Татьяна Александровна

Подпись: .....

Согласно закону № 101/2000 о защите личных данных я соглашаюсь на участие в вышеуказанном исследовательском проекте и предоставляю материал исследования .

В Праге   дата: .....

Подпись: .....